

Riksdagens snabbprotokoll 2025/26:133

Fredagen den 5 juni

Kl. 09.00–13.05

Det justerade protokollet utkommer inom tre veckor eller vid den tidpunkt som talmannen bestämmer. Talare som vill göra anmärkningar mot snabbprotokollet ska anmäla detta senast kl. 12.00 den tredje vardagen efter sammanträdet.

§ 1 Anmälan om ny riksdagsledamot

Följande berättelse hade kommit in från Valprövningsnämnden:

Berättelse om granskning av bevis för ny ledamot av riksdagen

Till Valprövningsnämnden har från Valmyndigheten inkommit bevis om att Daniel Spiik (SD) utsetts till ny ledamot av riksdagen från och med den 3 juni 2026 sedan ledamoten Michael Rubbestad (SD) avsagt sig uppdraget och riksdagen godkänt detta (prot. 2025/26:131 § 1).

Valprövningsnämnden har enligt 14 kap. 30 § vallagen (2005:837) denna dag granskat beviset för den nya ledamoten och därvid funnit att det blivit utfärdat i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen.

Stockholm den 3 juni 2026

Svante O. Johansson

ordförande

/Fredrik Björksten

sekreterare

§ 2 Anmälan om efterträdare

Tredje vice talmannen meddelade att Sverigedemokraternas partigrupp anmält Daniel Spiik som suppleant i utbildningsutskottet.

Tredje vice talmannen förklarade vald till

suppleant i utbildningsutskottet

Daniel Spiik (SD)

§ 3 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motion

2025/26:4195 till justitieutskottet

§ 4 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Utbildningsutskottets betänkanden

2025/26:UbU26 Ett likvärdigt betygssystem

2025/26:UbU18 Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfonds verksamhet och årsredovisning 2025

Utrikesutskottets betänkanden

2025/26:UU9 Strategisk exportkontroll 2025 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden

2025/26:UU18 Ett modernt och anpassat regelverk för krigsmateriel

Socialutskottets betänkanden

2025/26:SoU28 Riksrevisionens rapport om Inspektionen för vård och omsorgs hantering av enskildas klagomål på hälso- och sjukvården

2025/26:SoU32 Stärkt medicinsk kompetens i kommunal hälso- och sjukvård

§ 5 Svar på interpellation 2025/26:504 om våld och kränkningar på internatskolor

Anf. 1 Gymnasie-, högskole- och forskningsminister LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Gustaf Lantz har frågat mig om hur jag och regeringen avser att agera med anledning av vad som framkommit om hur barn far illa i internatskolemiljöer samt om det finns anledning att förtydliga rektors ansvar för vad som sker efter undervisningstid på en internatskola.

Jag har tagit del av SVT:s reportage som frågan bottnar i. Som statsråd kan jag inte uttala mig i enskilda ärenden. Jag vill dock verkligen understryka att ingestans i vårt samhälle är det acceptabelt att kränka, diskriminera eller olovligen bruka våld. Det gäller såväl skolor som internat och alldeles oavsett om skollagen är tillämplig eller inte.

Jag vill också vara väldigt tydlig med att alla barn och elever ska behandlas med respekt och vara trygga

och säkra i sin skolmiljö. Elever får inte diskrimineras i skolan. Här vilar ett särskilt stort ansvar på huvudmän och rektorer. De ansvarar för att skolan arbetar målinriktat mot diskriminering och kränkande behandling samt för att alla elever har en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. I det ligger bland annat att arbeta förebyggande mot diskriminering och kränkande behandling, att utreda anmälningar och att vidta åtgärder.

Jag vill betona att alla skolor ska förmedla och förankra respekt för mänskliga rättigheter och för de grundläggande demokratiska värderingar som vårt samhälle vilar på.

Regeringen har genomfört flera åtgärder för att öka tryggheten och förbättra studieron för eleverna. Regeringen har bland annat gett Skolverket, Brottsförebyggande rådet och Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram kunskaps- och metodstöd för det brottsförebyggande arbetet i skolan.

Riksdagen har nyligen antagit regeringens förslag som syftar till att åstadkomma bättre förutsättningar för trygghet och studiero i skolan. Det ska exempelvis bli möjligt att i vissa fall neka en elev tillträde till skolan om eleven hotar säkerheten för andra elever och personal. I propositionen förtydligas också huvudmannens och rektorns ansvar för tryggheten och studieron i skolan.

Under mandatperioden har regeringen även arbetat för det nya kapitel om säkerhetsarbete i brottsförebyggande syfte som införts i skollagen för att stärka skyddet mot våld och hot.

Regeringen nöjer sig inte med detta; vi vill mer. Därför har regeringen den 13 maj beslutat om lagrådsremissen *Skärpta villkor för friskolesektorn*. I lagrådsremissen finns bland annat förslag om att ge Skolinspektionen fler och vassare verktyg. Det handlar exempelvis om att ge myndigheten möjlighet att besluta om sanktionsavgifter och om statliga åtgärder för rättelse, som är ett slags tvångsförvaltning, även för fristående skolor.

Jag vet samtidigt att det krävs mer än lagstiftning. Sedan regeringen tillträdde har därför Skolinspektionens granskningsverksamhet förstärkts med över 140 miljoner fördelat över tre år. Regeringen har också stärkt styrningen för att myndigheten ska fokusera ännu mer på tillsyn. Det gör att Skolinspektionen i fler fall kan använda mer kraftfulla verktyg för att agera mot huvudmän och rektorer som bryter mot skolans författningar.

Skolinspektionen kan exempelvis utfärda föreläggande med vite. Bedöms missförhållandena som mycket allvarliga har Skolinspektionen även möjlighet att återkalla godkännandet för enskilda huvudmän och att tillfälligt stänga skolor. Skolinspektionen kan också inom två år från beslut om föreläggande besluta om att till exempel återkalla godkännande.

För regeringen är det självklart att föra en politik och vidta åtgärder som löser de problem som finns inom svensk skola. Därför är det viktigt att fortsatt följa utvecklingen för att alla barn och elever ska vara trygga på sin skola.

Anf. 2 GUSTAF LANTZ (S):

Fru talman! Jag vet att många med mig är upprörda över de videofilmer som elever själva spelat in på Lundsberg och som nu visats i SVT. Det har kommit vittnesmål om så kallade gaskammare där man låser in flera elever i ett litet utrymme och sprayar med deo tills barnen kräks. Sedan tvingas de tillbaka in och att stanna tills de har kastat upp igen. Det har kommit en dom tidigare på grund av att barn bränts med strykjärn. Man jagar elever, som andfådda brottas ned på marken och stoppas in med huvudet före i plastsäckar. Till detta kommer rasism och grova antisemitiska uttalanden om att Hitler borde ha fullföljt Förintelsen och att vi borde ta upp den stafettspinnen här i dag i Sverige.

Det är inte bara våldet som sticker ut; det är också systematiken. Det finns ett poängsystem som upprätthålls med våld. Äldre elever ska förtrycka de yngre. Det finns historiska orsaker till detta. Förebilden är engelska internatskolor där de skulle fostras som skulle ut och domdera över undersåtar i kolonier.

Sverige och den svenska skolan ska präglas av demokrati och likabehandling, men så är det inte. Denna debatt handlar inte bara om eleverna på Lundsberg. Det finns bara en måttstock för mänskliga rättigheter och för vad elever ska tåla. Den är gemensam för hela Sverige.

Jag har själv träffat föräldrar till barn som har tagit sitt liv efter att de utsatts för mycket svår mobbning i svensk skola. Jag tänker på vad de nu tänker när de ser de här bilderna och får höra om mobbningen, förnedringen och mörkläggningen som skolan ägnat sig åt.

När jag jobbade på Hyresgästföreningen kom jag i kontakt med vägglöss. Studenter som hade varit och backpackat i Asien hade dragit med sig sådana hem till studentrummen. Jag tänkte att det var en mardröm – men ännu värre är det faktiskt att ha fascism i väggarna. Det har man inte blivit av med i Lundsberg på alla år.

Tycker gymnasieministern att det är ett systemfel att det här har kunnat upprepas om och om igen? Känner ministern som jag att vi har blivit lurade alla gånger Lundsberg har ertappats med denna pennalism och lovat bot och bättring? Ingenting har ju hänt. Rektorn kallar själv Lundsberg för en sekt.

Är det inte dags att vi ger samhället de resurser som krävs för att stänga ned sådan här verksamhet? Man klarar uppenbarligen inte av att hantera detta utan tillåter en ordning som bygger på att äldre elever med våld ska trycka ned yngre elever och där man trots att personal på skolan är närvarande ytrar sig grovt antisemitiskt gentemot elever. Är det inte dags att det svenska samhället steppar upp?

Anf. 3 Gymnasie-, högskole- och forskningsminister LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Som jag sa inledningsvis kan jag inte i min roll kommentera enskilda fall. Däremot är det väldigt viktigt att slå fast precis det som Gustaf Lantz säger: Lagstiftningen gäller lika i Sverige. Både skollagen och andra delar av vår lagstiftning säger att det är

förbjudet att kränka människor, utsätta dem för rasism och så vidare. Skolan har naturligtvis ett särskilt stort ansvar att stävja detta och se till att elever inte kränks.

Men lagstiftningen har också varit för svag. Därför föreslår vi nu till exempel ett utökat ansvar för rektorn men också för huvudmannen att agera. Vi ser till att vi får en lagstiftning med tvingande skolregler som ska gälla alla elever i skolorna.

Vi gör förändringar av friskolelagen som till exempel också gör det möjligt för Skolinspektionen att utfärda böter, inte bara viten, som i dag. Viten fungerar så att du får betala en summa pengar om du inte uppfyller det som står i föreläggandet. Böter, däremot, får du naturligtvis oavsett om du avser att bättra dig eller inte.

Vi föreslår också nu att vi ska införa en möjlighet att tvångsförvalta friskolor. Den möjligheten finns när det gäller kommunala skolor – den har funnits under ett antal år och har använts vid två tillfällen i Sverige. Men nu föreslår vi också att staten ska kunna tvångsförvalta friskolor som inte sköter sig.

Utöver detta ser vi nu också till att skollagen får ett helt nytt kapitel som handlar om skolsäkerhet, där vi slår fast att rektorn har en skyldighet enligt lag att polisanmäla brott, om det inte finns särskilda skäl som talar emot det. Detta tror jag kommer att ha en stor påverkan i fall som det här. Om rektorn ser brott i skolans värld ska detta polisanmälas – punkt, slut.

Anf. 4 GUSTAF LANTZ (S):

Fru talman! En del av SVT:s dokumentär som verkligen berörde mig var den då Daniela Fielding intervjuades. Hon har jobbat som husmor på Lundsberg och slog larm. Hon var en visselblåsare och betalade ett väldigt högt pris. Det hon sa i dokumentären var: Jag ville inte stänga Lundsberg, men jag ville inte att folk skulle fara illa. Hon blev utsatt för det som i dokumentären kallas för Lundsberg classic – en metod som går ut på att skicka ut människor, elever, för att förneka att det finns problem och försvara skolan så att den kan tuffa på med sin pennialism.

Jag skulle vilja passa på att tacka Daniela så att hon faktiskt får ett tack och ett erkännande för det hon har gjort för svensk skola, för eleverna på Lundsberg och för oss alla. Det har kostat henne mycket, och hon är värd ett tack.

På mitt rum har jag två fotografier som jag har fått av föräldrar till barn som har tagit sina liv efter mobbning i svensk skola. Det är en bild på Måns och en bild på Karolina. Jag tittar på dem varje dag. Vi är många som kämpar för att det ska finnas fler som Daniela, som tar ansvar – mot mobbning och övergrepp i svensk skola. Det är viktigt, för det kan förhindra att barn tar sina liv.

Men nu är de igång igen. I SVT hade man ett debattprogram, och elever och andra som hade bussats in sa att det inte finns några problem. Daniela råkade ut för det vi kallar för gaslighting, det värsta man kan göra mot någon som har blivit mobbad eller utsatt för förtryck. Man säger att det nog egentligen är den

personens fel; det finns ingenting att se. Nu är det igång igen.

En sak är att författare och bloggare använder sina kanaler till tusentals följare för att sprida ut dimridåer. Men att vi har en ledamot i Sveriges riksdag som lånar sig till detta är en skandal. En partivän till ministern, Martin Melin, går ut och säger: Mitt barn har inte råkat ut för någonting – nu tittar vi framåt; det finns ingenting att se. Den signalen är så skadlig för alla som råkar ut för mobbning, inte bara på Lundsberg utan på alla svenska skolor. Jag tycker att han borde be om ursäkt. Jag tycker att han borde skämmas, och jag tycker faktiskt att gymnasieministern borde ta avstånd från ett sådant beteende.

Så återigen: Vad är regeringen beredd att göra för att agera i den här saken? Det är uppenbart att det bara rullar på. Jag har en otäck déjà vu-känsla av att det kommer att bli samma sak igen som efter det att barn bränts med strykjärn. Det blir en storm i medierna under några veckor, och de som är associerade till skolan rycker ut till försvar. Sedan fortsätter det med poängsystemet och uppdelningen mellan tarmar, de som går i årskurs 9, och trommän i årskurs 3 som sitter och bestämmer.

Jag tycker att reaktionen från ministern är för svag, när vi har sett dessa fruktansvärda scener och hört dessa fruktansvärda uttalanden, med rasism och antisemitism.

Anf. 5 Gymnasie-, högskole- och forskningsminister LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Under min tid som först skolminister och nu ansvarig gymnasieminister har vi föreslagit och gjort de största förändringarna på friskoleområdet sedan friskolorna infördes. Det är viktiga förändringar: möjlighet till böter, möjlighet att lättare dra in tillstånd och möjlighet att tvångsförvalta friskolor.

Men det handlar också om skolsystemet som helhet. Vi har stora problem med hot och våld i våra skolor, generellt sett. Vi ser till exempel att anmälningarna till Arbetsmiljöverket har ökat med 150 procent de senaste tio åren. Den stora majoriteten av dessa anmälningar rör lärare som blir hotade eller utsatta för våld av elever. Detta måste vi komma till rätta med, och det är också därför riksdagen har antagit ny lagstiftning – för att se till att man kommer till rätta med mobbning, hot, våld och trakasserier.

Jag vill återigen påpeka att vi nu har en lagstiftning som säger att rektorn ska anmäla när han eller hon upplever att det till exempel begås brott på skolan. Jag förutsätter att det verktyget också används.

När det sedan generellt sett gäller internatskolorna – vi har ju några stycken i Sverige – är det klart att det där vilar ett ännu tyngre ansvar på vuxenvärlden att se till att barnen är skyddade eftersom de befinner sig där dygnet runt. Det är naturligtvis ett särskilt tungt ansvar för rektorn på en sådan skola.

Men det är också viktigt för mig att säga att detta är en fråga för Skolinspektionen och så småningom, naturligtvis – om Skolinspektionen beslutar till

exempel om vitesföreläggande eller om att dra in tillstånd – för våra domstolar att avgöra. Detta är en princip som vi har i Sverige generellt sett: att ansvarigt statsråd inte går in i enskilda ärenden. Jag tycker att det i grund och botten är en bra princip.

Men det är klart att den typ av vittnesmål som Gustaf Lantz pratar om nu, men även vittnesmål från andra skolor där barn far illa, har lett till skärpningar av friskolelagstiftningen men också skärpningar när det gäller skolsäkerhet generellt och när det gäller trygghet och studiero.

Räcker detta? Det vet inte jag. Det vågar jag inte säga. Vi har haft en för slapp lagstiftning på många områden i Sverige, och vi jobbar stenhårt för att skärpa till det och se till att vi får tydligare regelverk både för kommuner och för fristående huvudmän på en rad olika områden. Jag tycker att det är bra.

Anf. 6 GUSTAF LANTZ (S):

Fru talman! Jag tycker inte heller att politiker ska recensera domstolars bedömningar. Det har gjorts polisanmälningar, och domar har fällts, till exempel när en elev brändes med strykjärn. Detta föranledde inte någon permanent stängning av skolan. Nu har vi en ny dom som inte har vunnit laga kraft. Den handlar om en gruppmisshandel, där man har begått hemfridsbrott medan en elev sov, och man har misshandlat personen med bland annat skärp. Vi får se vad det blir i högre instans.

Jag menar att vi måste kunna prata om systematiken. Vi har en skola som bygger på en över- och underordning som upprätthålls med våld och där det finns ett poängsystem. Vuxna är närvarande när detta sker. Vi har sett bilderna. Vi som politiker måste kunna prata om skolsystemet och den blinda fläck som uppenbarligen finns när det kommer till de här frågorna.

När jag ser vår socialtjänstminister, Camilla Waltersson, här i lokalen skulle jag också vilja passa på att påminna om möjligheten att orosanmäla barn. Lundsberg är ingen frizon för hur barn och människor ska behandlas. Vi har ett system i Sverige där man kan göra en orosanmälan som socialtjänsten kan ta ställning till.

Är det föräldrarna som har brustit i sitt föräldraansvar? Far barnen illa i skolan? Gör de som, så att säga, är ställföreträdande i föräldraskapet på en internatskola tillräckligt? Far barnet illa? Behövs det insatser?

Detta gäller även om det är barn till miljardärer eller miljonärer. För mig är det självklart att alla barn är lika mycket värda oavsett om de går på Gottsundaskolan eller på Lundsbergs skola. Ta till er detta, ni som tittar! Glöm inte att möjligheten finns att orosanmäla barn som far illa även på Lundsberg.

Anf. 7 Gymnasie-, högskole- och forskningsminister LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Jag tycker att det är otroligt viktigt att slå fast respekten för den lagstiftning som vi har: skollagen, lagen om fristående skolor och socialtjänstlagen. Det handlar inte bara om en möjlighet att göra en

orosanmälan, som Gustaf Lantz säger. Personalen inom förskola och skola har en skyldighet att anmäla till socialtjänsten när den misstänker att ett barn far illa. Den lagstiftningen finns redan, men jag skulle säga att skolor fortfarande anmäler i lägre utsträckning än de borde göra, även om detta har blivit mycket bättre på senare år.

Utöver detta inför vi ett absolut krav på att rektorn faktiskt också ska anmäla misstänkta brott. Vi har också förstärkt Skolinspektionens möjligheter att göra mer riktad tillsyn, men det är klart att jag skulle vilja gå ännu längre. Skolinspektionen skulle till exempel kunna arbeta undercover, det vill säga utan att anmäla besök i förväg, eller intervjuva elever om deras upplevelser utan att målsman får reda på det.

Det finns en rad olika ytterligare förändringar som vi borde göra när det gäller vårt skolsystem. Den här regeringen har dock gjort väldigt mycket på det här området just när det gäller att stävja mobbning och barns utsatthet. Men jag vill verkligen understryka att det som vi har sett i den här dokumentären inte är okej oavsett vilken skola det är. Det vilar ett särskilt ansvar på just internatskolor för att man har barnen dygnet runt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2025/26:454 om åtgärder för att stoppa kriminella från att driva HVB-hem

Anf. 8 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Mattias Vepsä har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att förbjuda de verksamheter som har koppling till organiserad brottslighet och för att säkerställa att kriminella omedelbart stoppas från att driva HVB-hem.

Att oseriösa eller kriminella aktörer bedriver verksamhet med offentlig finansiering är oerhört allvarligt. Det innebär att välfärdens resurser missbrukas, men framför allt innebär det att barn och unga riskerar att inte få den vård och omsorg som de är i behov av och har rätt till. Det innebär också att dessa barn och unga riskerar att dras in i kriminalitet eller på annat sätt fara illa. Jag är fast besluten om att dessa aktörer ska stängas ute från omsorgen och att vårdkvaliteten ska säkerställas för alla placerade barn och unga.

Regeringen har agerat och fortsätter att agera kraftfullt på flera fronter för att förhindra att oseriösa aktörer bedriver hem för vård eller boende, det vill säga HVB. Inspektionen för vård och omsorg, Ivo, har genom sitt tillstånds- och tillsynsuppdrag en viktig roll i arbetet mot oseriösa och kriminella aktörer. Regeringen har gett Ivo flera uppdrag för att förbättra myndighetens förutsättningar att stärka och utveckla sitt arbete med att förebygga och motverka välfärdsbrottslighet.

Ivo fick 2024 ett särskilt riktat uppdrag gällande tillsynen av stödboenden och HVB som tar emot barn och unga (S2024/01643). Ivo har nu slutredovisat uppdraget, under vilket myndigheten stängde 39 verksamheter, och anger i sin slutrapport att arbetet mot oseriösa och kriminella aktörer inom hela omsorgen fortsätter att stärkas under 2026. Regeringen följer frågan noga.

Utöver nämnda uppdrag beslutade regeringen i maj 2025 om ett uppdrag till flera myndigheter att kraftsamla mot organiserad brottslighet i välfärden (S2025/01085). Uppdraget syftar till att bekämpa den kriminella ekonomin och stänga ute organiserad brottslighet från några av välfärdens mest brottsutsatta områden.

Den 1 januari i år trädde nya regler i socialtjänstlagen (2025:400) i kraft som innebär att tillstånd för bland annat HVB-hem som har varit vilande under en längre period kan återkallas samt att lämplighetsprövningen vid tillståndsgivningen även ska omfatta den juridiska personen, vilket bedöms försvåra bulvanuppbygg.

Regeringen har också uppdragit åt en särskild utredare att föreslå åtgärder som stärker Ivos och kommunernas möjligheter att motverka oseriösa och kriminella utförare inom omsorgsmarknaden, *Åtgärder för en sund omsorgsmarknad* (dir. 2025:90). Utredaren ska bland annat analysera och ta ställning till om det behövs skärpta krav för tillstånd att bedriva verksamhet och om tillstånd ska kunna återkallas i fler situationer samt föreslå hur Ivo ska kunna ta del av uppgifter från misstankeregistret på ett ändamålsenligt sätt.

En viktig del av regeringens arbete är att förbättra möjligheterna för centrala aktörer att utbyta information. Den 1 december 2025 trädde en ny regel i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) i kraft som gör det möjligt för myndigheter och kommuner att under vissa förutsättningar dela sekretessbelagda uppgifter om enskilda med varandra om det behövs för att bland annat motverka brottslig verksamhet.

Regeringen visar genom dessa åtgärder att frågan är av allra högsta prioritet. Jag vill också nämna kommunernas ansvar i detta. De har skyldighet såväl att noga följa vården av de barn och unga som vårdas i HVB som att följa upp verksamhet som de genom avtal har lämnat över till privata utförare.

När barn och unga behöver placeras i ett HVB måste vården där hålla god kvalitet och tillgodose deras behov. I juni 2025 tog regeringen emot den så kallade HVB-utredningens betänkande *Hem för barn och unga* (SOU 2025:83). Betänkandet innehåller förslag som ger personalen verktyg att upprätthålla trygghet och säkerhet för barnen och de unga. Betänkandet bereds nu på Regeringskansliet. Jag är mån om att göra allt som står i min makt för att barn och unga i samhällets vård ska känna sig trygga och få en god vård.

Anf. 9 MATTIAS VEPSÅ (S):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Den här debatten är påkallad för att vi har en situation i Sverige

där kriminella tillåts driva HVB-hem. Vi har en situation där gängkriminella genom bolagsstrukturer kan förvärva HVB-hem. Det handlar om verksamheter som ska skydda de mest utsatta barnen och de mest utsatta unga från att råka djupare in i kriminalitet.

Dessa miljöer har de senaste åren infiltrerats av gäng och blivit en plats där barn och unga riskerar att bli rekryterade till djupare kriminalitet. Låt mig göra en jämförelse: Om vi förr hade en bild av kriminella som bovar och banditer i rånarluvor har vi nu har vi nu bovar och banditer som klär sig i vårdkläder. De finns på de här hemmen.

För två år sedan slog polisen larm. Då hade man upprättat en lista över hem där det fanns misstänkta kriminella som befann sig nära de unga. Sedan dess har det pågått en kamp för att listan ska tillgängliggöras, så att kommunerna kan ta det ansvar som Camilla Waltersson Grönvall pekar på i sitt svar. I den delen är vi överens.

Det finns ett ansvar hos kommunerna för att det här ska ske på rätt sätt. Placeringarna måste vara under kontroll. Men framför allt måste polisen göra sitt arbete. När det finns misstanke om grov kriminalitet ska polisen både utreda brott och se till så att information når kommunerna, så att kommunen får veta att den här verksamheten är kriminell.

Nu har listan – i alla fall delar av den – blivit känd för Stockholms stad. Vi hörde i Rapport för någon månad sedan att listan har blivit överlämnad. Det anmärkningsvärda är att mer än hälften av personerna på listan fortsätter att driva verksamhet. De har varit misstänkta för kriminalitet, men vi vet inte hur, för den informationen har vi inte fått. Vi vet inte om det handlar om en ägare, en anställd som är kvar där eller om en person som kanske fått sparken eller lämnat verksamheten. Men vi vet att de finns med på en lista.

I det läget är det lite svårt att ta ansvar. Frågan är ju varför de här hemmen får fortsätta att driva verksamhet. Egentligen skulle jag vilja ha ett svar på just den frågan.

Följdfrågan blir: Hur kommer det sig att de HVB-hem som finns på listan fortfarande får driva sin verksamhet? Varför är dessa HVB-hem fortfarande igång?

Anf. 10 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Tack till ledamoten för frågan!

Ledamoten och jag är fullständigt överens om att barn och unga som befinner sig i samhällsvård har en absolut rättighet att få känna sig trygga och säkra. Det är därför regeringen har bedrivit ett så intensivt och handlingskraftigt arbete för att se till att det också blir så.

Jag vill blicka några år bakåt i tiden, för det är relevant att se på hur den här situationen har uppstått. Under 2015 till 2019, då Socialdemokraterna, ledamotens parti, styrde såg vi en ganska stark ökning av antalet privata HVB-hem. Detta innebar naturligtvis att den myndighet som ska utfärda tillstånd för privata utförare fick en ökad arbetsbelastning. Men man såg

också andra saker. Man såg välfärdsbrottslighet. Man såg också från myndighetens sida att man inte hade verktyg att möta detta problem. Därför lämnade myndigheten Ivo in en lista med inte mindre än 40 olika lagförslag som man ansåg att man behövde för att ta upp kampen med de välfärdskriminella.

När den här regeringen tillträdde kunde vi tyvärr hitta den här listan. Det var en hemställan med 40 förslag som låg i byrålådan. Socialdemokraterna hade valt att inte agera för att ge myndigheten de verktyg som myndigheten faktiskt behöver.

Jag tror att ledamoten håller med mig om att det är väldigt svårt för en myndighet att gissa sig till vilka som är kriminella aktörer, utan man behöver verkligen rätt verktyg. Därför har en del av dessa verktyg kunnat komma på plats och bli skarpare genom den proposition som trädde i kraft den 1 januari i år. Det handlar bland annat om vilande tillstånd.

Vi har alltså från den här regeringens sida genomdrivit den lagstiftning som behövs för att kunna bedriva det här arbetet. Vi har också gett myndigheten resurser. Det är svårt att arbeta effektivt om man inte har starka resurser. Det är många hundra miljoner som myndigheten Ivo nu får genom de olika tillskott som den här regeringen har sett till att de får.

Redan när den här så kallade listan dök upp – jag kan återkomma till den – fick man ett särskilt uppdrag. Man fick 6 miljoner för att, utöver den årliga tillsyn som redan sker av HVB-hem, göra en särskild tillsyn av samtliga HVB.

Detta handlar alltså om lagstiftning, resurser, verktyg och mandat. Ivo har tidigare inte haft förutsättningarna för att tillsammans med Polismyndigheten, Ekobrottsmyndigheten och Skatteverket bedriva ett effektivt arbete i jakt på just välfärdskriminella. Det har den här regeringen sett till att de har fått.

Det går inte en dag utan att jag önskar att detta hade skett tidigare. Jag tror att situationen inte skulle ha eskalerat som den gjorde om den tidigare regeringen hade hört sammat de krav och önskemål som Ivo framförde.

Nu har vi fått jobbet gjort och är i full fart med att hantera problemen. 39 hem har fått stänga sedan vi intensifierade tillsynen. Den här regeringen får saker att hända, och barn och unga ska naturligtvis kunna känna sig trygga.

Anf. 11 MATTIAS VEPSÅ (S):

Fru talman! Vi välkomnar givetvis skärpta krav när det gäller tillstånd. Vi välkomnar också översyn och upprättande av listor över vilka hem som finns i Sverige, så att man har kontroll över vilka som finns på den här marknaden. Vi välkomnar också ägarprövning och fördjudad ägarprövning. Det är ett arbete som påbörjades under förra mandatperioden, och vi välkomnar att det arbetet fortsätter. Det är viktigt.

När det gäller detta delar jag ministrernas uppfattning att vi behöver se över sekretessbrytande lagstiftning, så att myndigheter kan dela information. Jag hade för snart två år sedan en debatt här med ministrernas kollega

Gunnar Strömmer om att sekretessprövning och sekretessbrytande regelverk inte får vara ensidigt. Det ska inte bara vara polisen som ska kunna få information från det offentliga, utan polisen måste också kunna dela med sig av information till andra berörda aktörer, exempelvis kommuner. Annars uppstår ju problem som det vi diskuterar i dag, alltså att det tog två år innan polisen kunde berätta om dessa HVB-hem, så att kommunerna kunde agera.

Här är vi rörande överens. Det som vi har svårare att komma överens om är nog det faktum att vi befinner oss på en marknad och alltså har en marknadsmodell. Lite längre tillbaka i tiden privatiserade vi ju sönder stora delar av vår välfärd.

Det är klart att vi kan diskutera för- och nackdelar med privatiseringen av hela välfärden. Men jag tror ändå att många håller med mig och ser problematiken när det gäller valfriheten att öppna privata HVB-hem samtidigt som staten har en ganska begränsad möjlighet att ställa upp rimliga villkor, jobba med uppföljning och hindra kriminalitet. Jag tror att de flesta skulle hålla med oss socialdemokrater om att det finns ett enkelt och bra förslag: En kommunalisering av HVB-verksamheten är rätt väg att gå.

Då skulle vi öka kontrollen och slippa riskera att skattepengar, miljarder, läcker ut till oseriösa aktörer och till brottsupplägg som man får ha en ganska vild fantasi för att förstå hur de fungerar. Det är bulvaner och skalföretag och förflyttningar av ägarstrukturer. Man flyttar både de boende på hemmen och personalen emellan sig ungefär som att de vore pokermarker – detta för att maximera sin vinst. Det är ett helt galet system.

Här tror jag inte att vi är överens. Jag tycker att Moderaterna och SD-regeringen behöver ta sig en rejäl funderare. Är det viktigaste att upprätthålla marknadsmodellen, eller är det viktigaste att skydda barnen?

Vi har fler förslag som jag tycker är viktiga att peka på i den här debatten. Vi har under den här mandatperioden gjort ett arbete med att ompröva vår politik. Ett viktigt förslag från oss i justitiekommittén och oss socialdemokrater handlar om en maffialag. Det handlar om precis det som Camilla Waltersson Grönvall pekar på: vikten av samverkan. Det skulle bli ännu bättre om vi skulle kunna ha maffiaenheter som tillsammans med de rättsvårdande myndigheterna kan slå till mot denna typ av brottslighet. Det blir då mycket mer kraftfullt och samlat.

Till detta krävs det lagskärpningar. Jag noterar att vi i går kunde läsa att EU-kommissionen kritiserar Sverige och Sveriges regering för att det inte är tillräckligt skarpa straff när det gäller brottslighet som grov ekonomisk brottslighet. Där finns det också ett förslag som vi socialdemokrater driver i den stora straffreformutredningen.

Man kan fråga sig varför det är viktigt att inte skärpa straffen för synnerligen grov ekonomisk brottslighet, som skulle träffa väldigt många av de aktörer som gömmer undan skattepengar och fifflar för att kunna maximera sin vinst.

Frågan är omvänd här: Är ministern redo att också överväga de förslag som jag precis har redovisat?

Anf. 12 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Det är oerhört bra att ledamoten välkomnar det arbete som regeringen har gjort och gör, men frågan är varför detta inte skedde tidigare. Varför fick inte Ivo den lagstiftning de behövde? Varför fick man inte mer resurser när man behövde det? Varför fick man inte uppdragen om myndighetssamverkan från den förra regeringen? Vi ser ju vilken fantastisk effekt det får. Varför har man inte fått dessa verktyg? Vi ser dessutom att det var en kraftig tillväxt av privata aktörer framför allt under 2015–2019, alltså under år då den socialdemokratiska regeringen styrde landet.

Det blir lite svagt när ledamoten nu vet exakt hur man ska göra och dessutom hävdar att den här regeringen inte har agerat. Det är den här regeringen som har agerat medan den tidigare inte gjorde det. Jag hävdar med bestämdhet att hade mer skett tidigare hade vi inte varit i den situation som vi är i nu. Den här regeringen arbetar intensivt för att få bort oseriösa aktörer. Det är oerhört viktigt att barn och unga som är i behov av stöd också får det.

Det stämmer inte att de sekretessbrytande uppgifterna bara går åt ett håll. Det stämmer att från den 1 april förra året har myndigheter i uppdrag att lämna information till polisen för att man ska kunna identifiera om det finns misstanke om brottslighet. Den 1 december förra året blev det också så att man kan ha ett informationsutbyte mellan myndigheter när man ser att man behöver detta.

Vi har alltså arbetat intensivt, och en viktig del av regeringens arbete med att trycka tillbaka den organiserade brottsligheten är att förbättra möjligheten för centrala aktörer att utbyta relevant information. Därför har regeringen rivit sekretesshinder i flera parallella spår.

Jag vill verkligen peka på att det inte finns någonting i dag som förbjuder en kommun att starta en HVB-verksamhet. Och när jag reser i landet ser jag ingen stor skillnad mellan kommuner som styrs av mitt parti och kommuner som styrs av ledamotens parti när det gäller att placera barn i privata kontra offentligt drivna HVB-hem. Ungefär 75–80 procent av barnen placeras i dag av våra kommuner i privata HVB-hem.

Jag tror att ledamoten var med på det socialutskottssammanträde där även justitiekottet var inbjudet och där jag beskrev vad regeringen gjorde. Också Ivo och polisen var på plats. De var glasklara med att resurser, förutsättningar och lagstiftningsverktyg har en helt avgörande betydelse för om man kan fullgöra sitt uppdrag eller inte. Men de var också glasklara med att det finns en lång rad HVB-hem som bedriver en verksamhet av hög kvalitet, och det är viktigt för mig som socialtjänstminister och för den här regeringen. Barn och unga ska få vård av hög kvalitet.

Att på något sätt förminska eller smutsa ned de HVB-hem som i dag bedriver en god verksamhet med

hög kvalitet och som ska stötta de barn och unga som behöver det allra mest tror jag inte är gynnsamt för vare sig de kommuner där ledamotens parti är med och arbetar eller för de barn som verkligen behöver ett bra stöd.

Vi ser i stället till att vi får bort de oseriösa aktörerna och att vi får kvalitet för barn och unga.

Anf. 13 MATTIAS VEPSÅ (S):

Fru talman! Så här har det låtit i 30 års tid. Vi är redo att få bort de oseriösa aktörerna i välfärden. Samtidigt ser vi hur privatiseringen och marknadsiseringen på område efter område skapar avarter – det är miljarder kronor som läcker ur systemen, och kriminella kan komma åt skattepengar.

I det här avseendet har vi sagt att just HVB-hemmen är en del av den privatisering som måste rullas tillbaka, om vi nu ska sätta barnperspektivet allra främst.

Jag vill ge ministern rätt i att sekretesslagstiftningen har fått två delar och förändrats. Vi drev både i del ett och i del två att just den omvända utväxlingen av information skulle vara möjlig. Det var det jag avsåg i mitt replikskifte tidigare, och det var den debatten jag hänvisade till. Det är positivt att just den delen har kommit på plats. Jag tror också att det har gjort att vi i april fick mer information. Detta är välkommet.

Ministern sa i sitt svar att ministern var redo att göra allt i sin makt för att stänga kriminella HVB-hem. Jag har här i kammaren nu redovisat ett antal förslag.

I den myndighetsgemensamma rapporten hänvisar man till Brå, som i en egen rapport säger, när det gäller välfärdsbrott mot kommuner och regioner, att den mest effektiva åtgärden mot välfärdsbrott är att aldrig ge kriminella aktörer tillträde till marknaden.

Här har jag alltså läst upp tre förslag. Det handlar om att kommunalisera HVB-hem för att få bort avarter. Det handlar om att införa en svensk maffialag som skulle kunna ge våra myndigheter mer kraftfulla verktyg för att komma åt just den här brottsligheten. Och det handlar om att se till att skärpa straffen för synnerligen grov ekonomisk brottslighet.

Är regeringen redo att på de tre punkterna inleda samarbete? Då skulle vi kunna öka kraften och möjligheten att komma åt de oseriösa aktörerna och sätta barnperspektivet främst.

Anf. 14 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Det finns flera saker som ledamoten och jag är helt överens om, till exempel att barn och unga som befinner sig i samhällsvård ska ha rätt att få en god vård av hög kvalitet.

30 års tid, säger ledamoten. Under flera av de åren har ledamotens parti lett landet, och man har ändå inte gjort några som helst åtgärder. Det är under den här regeringen som mandatet har kommit på plats, som verktygen har kommit på plats och som resurserna har kommit på plats.

Det allra mest anmärkningsvärda gäller lagstiftning som en myndighet hemställde till regeringen om för att kunna mota ut oseriösa och kriminella aktörer. Den lade man i en byrålåda i stället för att se till att myndigheten fick de verktyg som den behövde.

För den här regeringen är barnens bästa i centrum. Men vi ser också att vi behöver göra en lång rad olika åtgärder, vilket vi har gjort och fortsätter att göra. Informationsutbytet är helt avgörande. Sedan tror jag att ledamoten förstår att all information under utredningskedan inte går att lämna ut. Det är ju själva vitsen när man gör utredningar, för att kunna säkerställa om det finns kriminalitet eller inte, att man inte lämnar ut den informationen så att också de kriminella kan ta del av den.

De här ska ut. De ska rensas ut ur det svenska systemet, oavsett vilken del av välfärdssektorn vi pratar om. Men det är särskilt brådskande och angeläget när det gäller verksamheter som just omfattar barn och unga.

Därför har vi under den här perioden arbetat intensivt för att få alla delar på plats, och vi kommer inte att ge oss förrän det inte längre finns några välfärdskriminella i någon del av välfärdssektorn.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2025/26:502 om grundläggande fysisk förmåga

Anf. 15 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Erik Ezelius har frågat mig om jag och regeringen har gjort någon analys av en förändrad fysisk grundförmåga bland våra värnpliktiga och vad det innebär för bland annat Försvarsmakten, och, om så är gjort, om jag och regeringen har vidtagit några åtgärder med anledning av resultatet.

Jag välkomnar frågorna och det bredare samhällsperspektiv som Erik Ezelius synliggör i interpellationen. De utmaningar som finns i samhället i dag kring fysisk inaktivitet, ökat stillasittande och psykisk ohälsa speglas också hos våra ungdomar som mönstrar till grundutbildning med värnplikt.

Brist på fysisk aktivitet är en starkt bidragande orsak till många utmaningar för folkhälsan. Regeringen arbetar aktivt med det breda folkhälsoperspektivet för att bidra till förbättrade förutsättningar för välbefinnande hos befolkningen.

Värnplikten kommer fortsatt att utgöra grunden för Försvarsmaktens personalförsörjning. Det är en förutsättning för att utveckla och upprätthålla ett försvar med en sådan volym att det är dimensionerat för att försvara Sverige och våra allierade vid ett väpnat angrepp.

Totalförsvarets plikt- och prövningsverk är den myndighet som genomför verksamhet och uppdrag inom bemanningsstöd och personalförsörjning för Försvarsmakten. Varje år skickar myndigheten ut en webbaserad enkät till alla totalförsvarspliktiga ungdomar

som ska fylla 18 år det året. Detta mönstringsunderlag innehåller frågor om bland annat hälsa, fysiska förutsättningar, skolgång, personlighet och inställning till att genomföra grundutbildning med värnplikt. Utifrån ungdomarnas självskattning gör sedan Plikt- och prövningsverket ett urval av vilka som har bäst förutsättningar att genomföra en grundutbildning med värn- eller civilplikt. Dessa kallas sedan till mönstring.

Enligt myndighetens regleringsbrev för 2026 har de i uppgift att redovisa analys och resultat från sitt arbete med mönstring och inskrivning av totalförsvarspliktiga. Detta är ett viktigt ingångsvärde i myndigheternas fortsatta arbete.

Anf. 16 ERIK EZELIUS (S):

Fru talman! Tack, försvarsministern, för svaret!

När vi tänker på krig är det lätt att vi fokuserar på strider, vapen och militära operationer. Men krig handlar också om människor och om hur de påverkas när samhället utsätts för stora påfrestningar. Under ett krig förändras vardagen snabbt, och människor måste kunna hantera både fysiska och psykiska utmaningar samtidigt som de fattar viktiga beslut under osäkra förhållanden.

För soldater innebär krig stora krav på fysisk uthållighet, disciplin och mod. En soldat kan behöva arbeta under långa perioder med begränsad sömn, hård fysisk belastning och en ständig risk för fara. Det krävs också förmåga att samarbeta med andra, följa order och behålla lugnet i stressade situationer. Det handlar dock inte bara om fysisk styrka. Den mentala styrkan är minst lika viktig eftersom soldater ofta ställs inför svåra etiska och känslomässiga utmaningar.

Samtidigt påverkas även civilbefolkningen starkt av krig. Civilister kan behöva klara sig med begränsad tillgång till mat, vatten, el och sjukvård. Många tvingas anpassa sig till en osäker vardag där information kan vara svår att lita på och där hot mot säkerheten förekommer. Därför krävs ansvarstagande, beredskap och förmåga att samarbeta med andra människor. Dessutom behöver många fortsätta att arbeta inom samhällsviktiga verksamheter som sjukvård, transporter, energi och kommunikation för att samhället ska fungera.

Något som är gemensamt för både soldater och civilister är behovet av en stark fysisk och psykisk hälsa. God fysisk hälsa ger bättre uthållighet, styrka och förmåga att klara långvariga ansträngningar, sömnbrist och stress. Samtidigt är den psykiska hälsan avgörande för att kunna fatta genomtänkta beslut, hantera rädsla och osäkerhet och fortsätta att agera under pressade förhållanden. Därför är det viktigt att utveckla sin motståndskraft genom fysisk aktivitet, goda levnadsvanor och förmågan att hantera stress.

Ett lands försvar bygger inte bara på militär styrka utan också på människors vilja att hjälpa varandra, följa viktiga instruktioner och bidra till att samhället fungerar. Därför spelar både soldater och civilister en avgörande roll för ett lands försvar och överlevnad i en

krigssituation. Det handlar till syvende och sist om Sveriges totalförsvaret.

När vi i dag bygger ut det militära och civila försvaret talar vi ofta om materiell ammunition, logistik och försörjningstrygghet. Det är naturligt och nödvändigt, men ytterst bygger totalförsvaret på människor – människor som ska kunna utbildas, leda, samarbeta, fatta beslut under press och uthärda påfrestningar.

Sverige har återinfört värnplikten och utbildar successivt fler unga för tjänstgöring i Försvarsmakten. Samtidigt ställs höga krav på fysisk och psykisk robusthet. Om en växande andel av ungdomsgenerationen präglas av en lägre fysisk aktivitet, sämre kondition, ökad övervikt, mer stillasittande och sämre sömnvanor påverkar det också rekryteringsbasen för framtidens försvar.

Militär utbildning innebär långa dagar, fysisk belastning, fältverksamhet, sömnbrist, kyla, stress och krav på samarbete under krävande förhållanden. Som sagt, det kräver robusthet, och robusthet handlar om betydligt mer än bara muskler.

Forskning visar att regelbunden fysisk aktivitet stärker stresstålighet, psykisk hälsa, koncentrationsförmåga, inlärning och återhämtning – förmågor som är avgörande både i militär verksamhet och i samhällskriser. När vi talar om motståndskraft måste vi därför också tala om människors kapacitet att hantera osäkerhet, belastning och långvarig påfrestning.

Ur det perspektivet blir fysisk aktivitet inte bara en folkhälsofråga utan även en beredskapsfråga. Min fråga till ministern är: Delar ministern mitt anslag när jag adresserar behovet av att ökad fysisk rörelse i samhället inte bara ska belysas som en folkhälsofråga utan ytterst faktiskt som en totalförsvarsfråga?

Anf. 17 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Jag är i allt väsentligt enig med det allra mesta av vad Erik Ezelius anför och ska försöka ge en bild av hur det ser ut i Försvarsmakten i dag när det kommer till personalförsörjning, inklusive våra värnpliktiga.

Låt mig säga att i grunden har Sverige i en internationell jämförelse ett bra personalförsörjningssystem. Dels har vi kontinuerligt anställda soldater som har en hög tillgänglighet, som övar och tränar och som finns tillgängliga här och nu, dels har vi tidvis anställda soldater som kommer in och förstärker verksamheten. Men grunden för Försvarsmaktens personalförsörjningssystem är naturligtvis pliktsystemet och värnplikten, vilket inte minst är väldigt viktigt för de mobiliserande delarna av vårt försvar. Jag tänker då på fältförbanden och armén.

Det systemet funkar väl och tilldrar sig också stor internationell uppmärksamhet. Jag har som försvarsminister haft inkommande besök från Frankrike, Tyskland och Nederländerna, som tittar på vårt personalförsörjningssystem.

Vi har också väldigt duktiga värnpliktiga. Ett uttryck för det är att över 80 procent av dem som genomför grundutbildningen rekommenderar den till andra

personer. Ungefär en tredjedel stannar också inom Försvarsmakten i en form eller annan efter att man är klar med grundutbildningen och har fått sin krigsplacering. Personalförsörjningssystemet i Sverige är grunden bra, och det är starkt.

När det gäller avgångar är det 92–93 procent av dem som påbörjar grundutbildningen som också har möjlighet att slutföra den och sedan bli krigsplacerade. Det är faktiskt en högre siffra än när vi hade en frivillig rekrytering; då låg det någonstans mellan 12 och 15 procent av avgångarna. Vi lyckas alltså rätt så väl med att hitta rätt lämpade individer vid mönstringsförfarandet.

Jag delar helt Erik Ezelius oro framför allt över att många unga lider av psykisk ohälsa och en nedgång på fysisk nivå. Men som tur är har vi ännu inte sett att den sjunkande folkhälsan har färgat av sig på Försvarsmaktens verksamhet när det kommer till förmåga att genomföra grundutbildningen.

I grunden handlar det om att det är ett begränsat antal individer varje år som gör värnplikten; vi pratar om mindre än en av tio personer. Men det är klart att i takt med att vi bygger ut värnplikten kan detta bli ett större problem och en större utmaning för Försvarsmakten i dess personalförsörjningssystem.

Ungefär 93 procent klarar alltså utbildningen och behöver inte avbryta den för fysisk eller psykisk ohälsa eller andra skäl.

När det gäller mönstringsenkäten är det ungefär hälften av dem som fyller i den som bedöms ha förmåga att genomföra mönstringsförfarandet, och efter mönstringsförfarandet faller ju ytterligare hälften bort. Men detta är liksom ett uttryck för att personalförsörjningssystemet än så länge fungerar väl, och i en internationell jämförelse har vi som sagt ett starkt system.

Med det sagt finns det alla skäl att också titta bredare på den här frågan. Jag har återkommande haft en dialog med Jakob Forssmed, som är folkhälsominister, för att se om vi behöver vidta andra åtgärder för att se till att folkhälsan bland unga är stark och bra, för att hindra att människor hamnar i passivitet och för att främja fysisk aktivitet. Jag kommer att återkomma till det.

Anf. 18 ERIK EZELIUS (S):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Det är glädjande att ta del av dessa siffror och att det ändå är en så pass stor andel som fullföljer värnplikten med godkänd utbildning och därmed kan krigsplaceras eller fortsätta inom verksamheten i Försvarsmakten. Det är dock även i ljuset av att vi skalar upp vårt totalförsvaret, såväl den militära som den civila delen, som jag vill adressera de problem som finns kopplat till den ökade fysiska inaktiviteten.

Fru talman! Ju fler unga som växer upp med en god fysisk kapacitet, desto större blir rekryteringsunderlaget för värnplikten och därmed möjligheten att utbilda fler soldater och förmågan att bemanna krigsorganisationen. Omvänt riskerar en långsiktig försämring av ungdomars fysiska status att leda till ökade

utbildningsbehov, högre skadefrekvens och större utmaningar i arbetet med att möta Försvarsmaktens växande personalbehov. Därför måste kopplingen mellan folkhälsa och försvarsförmåga tas på större allvar.

När utredningen *Varje rörelse räknas – hur skapar vi ett samhälle som främjar fysisk aktivitet?* kom tecknade den en bild som verkligen bör mana till eftertanke. Budskapet är tydligt: Sverige står inför en växande folkhälsoutmaning med alltför många som rör sig för lite och sitter still för mycket, och särskilt oroande är utvecklingen bland barn och unga. Utredningen pekar också på att problemet inte är jämlikt fördelat utan att det finns betydande skillnader mellan olika socioekonomiska grupper, olika utbildningsnivåer och olika delar av landet.

Den kanske viktigaste slutsatsen är dock att detta inte främst är ett problem som kan lösas genom att peka på individen. Utredningen menar i stället att vi under lång tid har byggt ett samhälle där det ofta är enklare att vara stillasittande än att vara aktiv. Därför menar jag att det krävs insatser inom skola, arbetsliv, samhällsplanering, transportsystem, vård, idrottsrörelse, friluftsliv och mycket mer om vi ska skapa ett mer rörelserikt Sverige.

Här vill jag särskilt lyfta fram föreningslivet och idrottsrörelsen. Innan unga möter värnplikten möter nämligen många av dem just idrottsföreningar, där de lär sig uthållighet, disciplin, samarbete, ledarskap, ansvarstagande och förmåga att hantera motgångar. Många av de egenskaper som efterfrågas hos framtidens soldater utvecklas redan på fotbollsplanen, i gymnastiksalen, i skidspåret eller på orienteringsstigen. Idrottsrörelsen är därmed inte enbart en aktör inom fritid och rekreation, utan den är en del av samhällets robusthetskapital.

Om vi ska stärka totalförsvaret som sådant är den stora uppgiften dock inte att utveckla dem som redan är aktiva inom idrotten, utan den stora uppgiften är att nå dem som står utanför. Det är också där de största hälsovinsterna finns och där samhället kan göra störst skillnad, och därför behöver vi fundera kring fler låg-tröskelaktiviteter. Detta ligger ju inte på ministerns ansvarsområde, men i min slutkläm kommer jag att komma till att detta är en fråga som måste greppas på bredare front.

Ur ett totalförsvarsperspektiv är det trots allt viktigare att många ungdomar når en god grundläggande fysisk kapacitet än att ett fåtal når elitnivå. Här bidrar föreningslivet dessutom med något som är minst lika viktigt: I hela landet finns det ledare, nätverk, lokal-kännedom, frivilligengagemang och organisatorisk förmåga, vilket är resurser som stärker samhällets motståndskraft även utanför idrottsarenan. Därför behöver vi se investeringar i barns och ungas rörelse som något mer än en folkhälsoinsats.

Vi har som sagt varit inne på områden som jag vet inte ligger på ministerns bord, och hur man hanterar de blivande värnpliktiga är ju inte Försvarsmaktens problem eller fel per se. Den får ju de värnpliktiga den får. Vill man åstadkomma en förändring är det i stället

under de 18 åren fram till att det är dags för värnplikt som vi kan göra insatser, såväl i skolan som inom idrottsliv och föreningsliv.

Därför blir min fråga till ministern, som själv var inne på den dialog som förs med socialministern: Har regeringen anammat frågeställningen utifrån ett tvärpolitiskt grepp, det vill säga utifrån att olika statsråd kan vara med och bidra på olika sätt inom området? Har man inlett en diskussion eller ett arbete för att skapa en förändring? Om inte, är det något som ministern skulle kunna ta initiativ till?

Anf. 19 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Erik Ezelius säger att Försvarsmakten får de värnpliktiga den får. Låt oss vara eniga om – och det tror jag att vi i grunden är – att de värnpliktiga faktiskt är väldigt duktiga. De tar sig igenom grundutbildningen med väldigt fina resultat.

Jag tror att Erik Ezelius har gjort grundutbildningen i värnplikten, och det har jag själv gjort. Då hade vi dock volymer på upp till 40 000 värnpliktiga, och jag vågar säga att dagens värnpliktiga är bland de bästa vi någonsin har haft. Varje år är det också fler som vill göra värnplikten som får göra värnplikten – jag brukar påminna om att det är en skyldighet men inte en rättighet att göra värnplikten – så vi har onekligen duktiga och kvalificerade värnpliktiga som tar sig igenom grundutbildningen.

Vi kommer dock att bygga ut värnplikten. Precis som Erik Ezelius själv har varit inne på har vi fördubblat värnplikten på några år, och Försvarsmaktens bedömning är att vi kommer att nå 10 000 värnpliktiga tidigare än 2030 – vi pratar 2027 eller 2028 – och att vi sedan kommer att gå upp till åtminstone 12 000. Plikten kommer alltså att bli mer allomfattande, och då finns det några saker som jag tycker att vi ska hålla extra koll på och som regeringen också arbetar med.

Förra året såg vi i självskattningen att ungefär två tredjedelar av tjejerna bedömde att de inte hade tillräckligt bra fysisk eller psykisk hälsa för att kunna genomgå grundutbildningen. Det där har vi tagit tag i, för nu utgör tjejer ungefär 17 procent av dem som gör värnplikten, och vi vill ha in fler kvinnor. Det vore också bra för Försvarsmakten – det skulle göra den till en bättre organisation – och vi skulle då ha fler att välja på när vi rekryterar. Därför har Plikt- och provningsverket tillsammans med Försvarsmakten och Plikträdet arbetat med att upplysa om vad som förväntas av en värnpliktig.

Det vi ser är att tjejer faller bort på framför allt muskelstyrka; ungefär en fjärdedel av tjejerna faller bort där. Jag vet att Försvarsmakten därför har sett över befattningskraven. Är det verkligen rätt med den typen av muskelkrav för en befattning som inte nödvändigtvis är en jägartjänst? Det handlar om att få rätt person på rätt plats, att vi ska ha fler att välja på och att vi ska få in fler kvinnor. Jag tycker helt enkelt att det är viktigt för uppbyggnaden av totalförsvaret. Det är alltså en sådan åtgärd som Försvarsmakten arbetar med.

Som Erik Ezelius har sagt är folkhälsoperspektivet en bredare frågeställning som omfattar mer än bara Försvarsmakten eller mitt ansvar som försvarsminister. Vi har bland annat en återkommande dialog med Plikt- och prövningsverket om hur det ser ut i de kommande kullarna. Hur ser det ut när 110 000 fyller i värnpliktsenkäten? Det ger oss ett jätteviktigt underlag åtminstone på självskattningsområdet.

Sedan har regeringen också vidtagit bredare åtgärder på folkhälsoområdet, vilket Erik Ezelius eventuellt känner till. Det handlar om riktade aktiviteter kopplat till Folkhälsomyndigheten, som har fått i uppdrag att genomföra en nationell kraftsamling för ökad rörelse under 2026. Det görs för att främja olika fokusgruppers, bland annat ungdomars, rörelse och öka aktiviteterna.

Den andra dimensionen i detta är den psykiska ohälsan, som också är ett växande problem. Därför har Försvarsmakten och 24 andra myndigheter fått i uppdrag att arbeta med både psykisk ohälsa och suicidprevention, och det är också ytterst ett arbetsgivaransvar som Försvarsmakten har. Man stärker alltså förmågan när det kommer till både fysiska aktiviteter och psykisk ohälsa.

Avslutningsvis, fru talman: Från regeringens sida har vi också riktat medel till idrottsverksamheten i Sverige för att främja idrottsaktivitet, framför allt med fokus på fysisk rörlighet.

Anf. 20 ERIK EZELIUS (S):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Jag får tacka för den här debatten eller diskussionen.

Jag tror som sagt att vi i grund och botten har samma ansats, det vill säga att detta är ett gemensamt samhällsansvar. Försvarsministern har rådighet över Försvarsmakten och kan primärt agera där, men ska vi kunna bygga upp en robusthet i befolkningen som sådan är det ett helhetsgrepp som måste till.

Därför kommer jag tillbaka till att jag tror att det är oerhört viktigt med ett närmare samarbete mellan skolan, idrottsrörelsen, kommunerna och totalförsvarets aktörer. Det handlar inte om att på något sätt militarisera idrotten utan om att ge fler unga bättre möjligheter att utveckla de egenskaper som både individ och samhälle behöver. På så sätt tror jag att vi kan skapa en bättre folkhälsa, en starkare social sammanhållning och ett bredare och mer robust rekryteringsunderlag för framtidens totalförsvär.

Jag ser med tillförsikt fram emot regeringens fortsatta arbete i den här frågan.

Anf. 21 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Jag tackar Erik Ezelius för debatten.

Personalförsörjningen i Sverige går bra i en internationell jämförelse. Det är många länder i Europa som rustar upp. Många länder har stora problem, inte minst när det gäller officersförsörjningen. Vårt behov av officerare påverkas naturligtvis också av vår Nato-integration – närmare 240 officerare kommer att behöva avdelas till olika ledningsfunktioner inom Nato.

Det är glädjande att en tredjedel stannar inom Försvarsmakten i en eller annan form efter grundutbildningen. I år har vi 860 personer som antingen läser till specialistofficer eller reservofficer eller går officersprogrammet, vilket är en historiskt stor volym. Det är ett kvitto på att vi lyckas välja passande individer i samhället till grundutbildningen, som över 90 procent tar sig igenom. Många fortsätter därefter inom Försvarsmakten, vilket vi naturligtvis är tacksamma för i dessa allvarstider.

Vi behöver låta Försvarsmakten växa, och det behöver gå snabbt. Materieförsörjningen, och olika materielssystem, är väldigt mycket i fokus i försvarsdebatten. Nu gäller det att den följs upp med en stark personaltillväxt. På det stora hela har vi ett bra personalförsörjningssystem i Sverige, och vi ska givetvis fortsätta att vårda det. Vi ska också vara medvetna om att vi även på försvarsområdet behöver förhålla oss till den allt sämre folkhälsan och det allt sämre psykiska måendet bland unga.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2025/26:503 om FMV:s närvaro i förbandsorter

Anf. 22 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Erik Ezelius har frågat mig om regeringen har gjort någon analys av behovet av att utöka FMV:s närvaro i förbandsorter samt vilka åtgärder jag och regeringen i så fall är beredda att vidta utifrån denna analys.

Som Erik Ezelius konstaterar är försvarsindustristrategin och Försvarets materielverks roll nära sammanlänkade. Båda utgör centrala verktyg för att stärka Sveriges samlade försvarsförmåga.

Den ökade upprustningstakten, det försämrade säkerhetspolitiska läget och Sveriges medlemskap i Nato har ytterligare skärpt kraven på en effektiv och välfunderande materielprocess. För att möta dessa krav är det av stor betydelse att FMV har en nära koppling till Försvarsmaktens operativa verksamhet och behov. Mot den bakgrunden har regeringen gett myndigheterna i uppdrag att arbeta mer integrerat med varandra. Jag följer självfallet det arbete som sker löpande.

Regeringens fokus är tydligt: Materiel ska levereras i tid, med rätt kvalitet och till rätt förband. FMV har en viktig roll i detta och finns i dag på ett antal platser i Sverige. En eventuell förändring av FMV:s närvaro måste utgå från ökad effekt, inte geografisk spridning för sakens skull. För att stärka försvarsförmågan utvecklar regeringen samverkan mellan FMV och Försvarsmakten samt arbetar för kortare ledtider och en mer operativt styrd materielprocess.

Regeringen styr inriktningen, och Försvarsmaktens behov är centrala. Utifrån detta är det FMV som avgör var man behöver finnas för att kunna leverera effekt.

Anf. 23 ERIK EZELIUS (S):

Fru talman! Vi går nu från att diskutera människor av kött och blod till att diskutera försvarsmateriel.

Utomstående kanske funderar på om det här med att ha FMV nära förbanden är en byråkratisk detalj, men jag menar att det är en strategisk nödvändighet. När avståndet mellan dem som använder materielen och dem som utvecklar och upphandlar den blir kortare ökar både den operativa effekten och innovationstakten. Förbanden möter de operativa utmaningarna dagligen och är ofta först med att se vilka behov som uppstår i verkligheten. FMV:s närvaro nära dessa miljöer innebär att problem, idéer och förbättringsförslag fångas upp tidigt och snabbare kan omsättas i konkreta utvecklingsprojekt.

Erfarenheter från moderna konflikter visar dessutom att innovation sällan uppstår enbart i laboratorier eller centrala staber. De bästa lösningarna föds när användare och tekniska specialister tillsammans löser praktiska problem. Genom att placera FMV i direkt anslutning till verksamheten kan vi skapa en kontinuerlig dialog, testa prototyper i realistiska miljöer, genomföra experiment tillsammans med användarna och snabbt föra tillbaka erfarenheter till industrin. Det förkortar tiden från idé till operativ förmåga och gör utvecklingsprocessen mer iterativ och lärorik.

FMV förvaltar stora investeringar. För att dessa ska ge maximal operativ nytta krävs djup förståelse för hur systemen används i praktiken. Det handlar om taktiska behov, logistiska realiteter, utbildningskrav samt underhålls- och tillgänglighetsfrågor. När FMV:s medarbetare verkar nära förbanden minskar risken för att anskaffningar styrs av tekniska specifikationer som inte speglar verkligheten. Resultatet blir bättre kravställning, större träffsäkerhet i vad vi köper in och inte minst kortare ledtider.

Det här hänger tätt ihop med försvarsindustristrategin. Sverige måste behålla och utveckla kritiska tekniska kompetenser och samtidigt stärka innovationsförmågan. FMV knyter samman Försvarsmakten, industrin, akademin och forskningsinstituterna och potentiellt även de civila innovationsekosystemen. Genom tidig och tydlig behovsformulering ger vi industrin incitament att investera i relevanta teknologier och förvandlar teknikdriven utveckling till efterfrågestyrd innovation.

Närhet mellan FMV, förband och försvarsindustri samt civil industri stärker också försörjningstryggheten. Svenska företag får bättre förutsättningar att utveckla lösningar anpassade till våra förhållanden. Vi bevarar strategisk kompetens i landet och minskar beroendet av utländska leverantörer inom kritiska områden. Det gör våra leveranskedjor robustare och säkrar långsiktig tillgång till underhåll, reservdelar och vidareutveckling.

Praktiskt synliggörs detta i FMV:s ökade närvaro i till exempel Halmstad och Karlskrona. I Halmstad finns en stark koppling till luftvärn och ledningsförmåga, som är områden där sensor-, mjukvaru- och motmedelsteknik utvecklas i högt tempo. I Karlskrona

ligger den marina tyngdpunkten på undervattensteknik, sensorsystem och ytstridsfartyg. FMV:s närvaro ger möjlighet att integrera erfarenheter från övning och drift i kravbilderna och i utvecklingsprojekten.

Bilden är dock större än så. Defence Xlab i Västsverige, LRIX i Skåne och liknande innovationsplattformar visar hur ett öppet innovationssystem kan fungera. Det sänker trösklar för mindre aktörer, möjliggör tidiga demonstrationer och kopplar samman startups, akademi, industri och myndigheter. Tillsammans med FMV:s regionala noder bildar de ett ekosystem där idéer snabbare går från koncept till operativ effekt.

Jag kommer att exemplifiera med vissa delar av landet, där man skulle kunna se detta som lågt hängande frukter, för att illustrera för den som följer debatten.

Jag undrar om försvarsministern i grunden håller med om min analys, särskilt i ljuset av försvarsindustristrategins tre ledord: innovation, produktion och samarbete.

Anf. 24 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Jag tackar Erik Ezelius för interpellationen.

Jag ska försöka dela upp svaret i två delar. Den ena gäller det arbete som FMV har i den bredare materieförsörjningsprocessen, där man använder sig av ett antal väldigt etablerade leverantörer och ofta gör avrop. Den andra gäller arbete som mer specifikt är kopplat till försvarsinnovation. Båda dessa saker tangerar den koppling till försvarsindustristrategin och försvarsinnovationsstrategin som Erik Ezelius var inne på.

Låt oss börja med hur det ser ut i dag. FMV bedriver redan i dag verksamhet på flera platser runt om i landet. Man finns i Arboga, Enköping, Halmstad, Karlsborg, Karlskrona, Linköping, Lund, Skövde, Vidsel, Härnösand och Östersund. Förutom Arboga är det ställen som antingen är garnisonsorter eller har detachement från Försvarsmakten. FMV finns alltså runt om i landet, vilket i grunden är bra.

FMV är en organisation som växer. Det måste den göra, för den får ett mycket större ansvar. Vi har ju tredubblat materielbeställningarna på några år – bara i fjol gav vi ett beställningsbemyndigande på 254 miljarder. Det är väldigt mycket pengar. FMV behöver ha resurser och förmåga att hänga med när saker och ting går väldigt snabbt.

FMV lyckas rätt väl med rekryteringen, vilket jag är glad över. I fjol var det ungefär 2 850 personer som arbetade på FMV. Man har växt mycket och är Sveriges femte populäraste arbetsgivare på den statliga sidan. Det går alltså bra med tillväxten.

Det gäller naturligtvis även att få ut resurserna, och det är viktigt att jobba förbandsnära.

Låt oss se på detta kopplat till vad som sägs i försvarsindustristrategin. Erik Ezelius var inne på någonting väldigt viktigt: När äger försvarsinnovation rum? Den äger rum när man har ett nära samarbete mellan leverantören, FMV och Försvarsmakten. Det gäller

alltså att ha ett nära samarbete mellan operatören och leverantören. Då behöver man ha med FMV, och gärna även FOI.

Den decentraliserade innovationsprocessen är väldigt viktig. Jag brukar säga att man ska lämna de vita labbrockarna och jobba förbandsnära. Inte minst ukrainarna jobbar ständigt på det sättet, med medel och motmedel. Där har FMV ett jätteviktigt arbete. Man sitter med i det försvarsinnovationsråd som jag själv leder tillsammans med Försvarsmakten.

Den andra sidan av detta är den utveckling som sker inom Försvarsmakten med de nya experimentkontoren, som Erik Ezelius kanske också är bekant med. Till exempel har marinens experimentkontor öppnat i Karlskrona, och flygvapnet i Linköping har också ett experimentkontor. Försvarsmakten identifierar det militära problemet medan FMV är det sammanbindande kittet mellan leverantörerna och operatörerna, vilket också är mycket viktigt.

Det här är en decentraliserad del, men kopplat till detta arbetar Försvarsmakten också med att införa en försvarsinnovationsenhet centralt för att hålla ihop arbetet, vilket givetvis är viktigt för effekten.

Det har skett en stor volymökning av FMV:s verksamhet i och med att försvarsanslagen har tredubblats på sju år. Inte minst har detta träffat materielbeställningarna. FMV växer, och man är mer befintlig ute i landet.

Riksdagens kammare beslutar var organisationsenheterna, det vill säga regementena, ska ligga. Men det är inte politikens ansvar att besluta exakt var FMV ska ligga, utan det får myndigheten beroende på verksamhetsnytta avgöra. Jag kan dock konstatera att man finns på flera platser runt om i Sverige som också är förbandsorter.

Anf. 25 ERIK EZELIUS (S):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

Sverige står inför ett omfattande arbete med att stärka sin försvarsförmåga. Det handlar inte bara om ökade resurser och nya system utan också om att skapa de bästa förutsättningarna för innovation, utveckling och operativ effekt.

I detta arbete menar jag att Skaraborg och Skövde har en särställning. En förstärkt närvaro av FMV i Skaraborg handlar inte enbart om var verksamhet placeras geografiskt. Det handlar om att skapa en miljö där operativa behov, testverksamhet, industriell utveckling och akademisk kompetens möts varje dag – en plats där idéer snabbare kan omsättas till konkreta lösningar för Sveriges försvar.

Skaraborg erbjuder något som få andra regioner kan matcha. Här finns en koncentration av arméförband, utbildningsverksamhet och omfattande övningsområden. Den dagliga verksamheten genererar värdefulla erfarenheter och användarinsikter, från taktiska behov till underhållsfrågor, som är avgörande för att utveckla rätt materiel och ställa rätt tekniska krav.

Regionens stora övningsytor och varierade terräng skapar dessutom realistiska förutsättningar för att testa

morgondagens förmågor. Det gäller allt från sensornätverk och obemannade system till autonoma markplattformar, drönarmotmedel och nya logistikkoncept.

När utveckling och testning sker nära användarna kan återkopplingen bli snabbare och resultaten mer träffsäkra.

Samtidigt ligger Skaraborg mitt i Sveriges starkaste teknik- och industrikuster. Närheten till fordonsindustri, tekniska företag, universitet och innovationsmiljöer ger tillgång till kompetens, forskning och prototyputveckling inom kort geografiskt avstånd. Det skapar förutsättningar för samarbete mellan försvar, industri och akademi.

Det handlar också om framtidens kompetensförsörjning. Regionens utbildningsmiljöer och tekniska näringsliv ger möjligheter att attrahera och behålla ingenjörer, systemutvecklare och specialister inom områden som mjukvara, hårdvara och systemintegration – kompetenser som är helt avgörande för både försvarsförmågan och försvarsindustrin.

Jag menar att en förstärkt FMV-närvaro i Skaraborg utöver Karlsborg och Skövde dessutom skulle kunna påskynda utvecklingen av flera strategiskt viktiga förmågor, exempelvis samverkan mellan bemannade och obemannade plattformar, sensorfusion och nätverksbaserad ledning, där data från flera källor sammanställs för bättre beslutsfattande. Det gäller även AI-baserade beslutsstöd, modern logistik, mobilt underhåll och förmågan att upptäcka och bekämpa drönare och drönarsvärmar.

För att förverkliga detta krävs konkreta åtgärder. Ett första steg borde vara att förstärka FMV:s närvaro i Skövde och övriga Skaraborg med ingenjörer och testledare som arbetar nära förbanden. Det skulle skapa en kontinuerlig dialog mellan användare och utvecklare och bidra till att operativa behov snabbare omsätts i tekniska lösningar.

Vidare bör gemensamma test- och demonstrationsprogram etableras där FMV, Försvarsmakten, regional industri och akademi samverkar kring prioriterade teknologier. Snabba experiment, fältdemonstrationer och prototyputveckling kan då genomföras i nära anslutning till den operativa verksamheten.

Det finns också behov av att stärka innovationskraften genom finansiering av pilotsatsningar, stöd till dual use-företag och plattformar där civila och militära aktörer kan dela kunskap och erfarenheter. Samtidigt måste långsiktiga utbildnings- och karriärvägar byggas upp för att säkerställa att kompetensen stannar i regionen.

Effekterna av en sådan här satsning skulle vara betydande. Snabbare återkoppling mellan användare och utvecklare leder till bättre kravställning och mer kostnadseffektiva anskaffningar. Regionala kluster stärker leveransförmågan och minskar sårbarheter i försörjningskedjor. Ett operativt förankrat innovationsnav i Skaraborg skulle dessutom ge Sverige bättre möjligheter att snabbt integrera civila tekniska framsteg i

försvarssystem och därmed stärka vår konkurrenskraft internationellt.

Jag delar det försvarsministern sa i sitt inledande svar om att regional förankring måste utgå från ökad effekt, och med anledning av de styrkor jag just lyft fram när det gäller Skaraborg vill jag gärna höra ministrerns kommentar.

Anf. 26 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Jag ska strax kommentera Skaraborg, för jag tycker också att det är en intressant region ur ett försvars- och innovationsperspektiv.

Men låt mig börja med det mest fundamentala. Sverige har en unik försvarsindustriell bas. Inget annat land med en befolkning på 10 miljoner kan designa och utveckla ubåtar, världens mest avancerade stridsfordon, artillerisystem, stridsflyg och radarspaningsplan. Det har till del att göra med att vi har en stark STEM-kultur, duktiga ingenjörer och starka försvarsföretag.

Men det beror också på att vi har ett starkt ekosystem. I en internationell jämförelse har Sverige ett starkt FOI, med 1 600 medarbetare, varav 41 procent har disputerat. Vi har också ett starkt FMV. Det innebär att vi har tuffa och kravställande myndigheter med djup teknisk kompetens.

Detta ska vi vårda och vidareutveckla, för det är en enorm tillgång för oss att ha en stark försvarsindustriell bas. Det är en del av vår samlade försvarsförmåga. Helhetsperspektivet, inkluderat FMV och FOI, är viktigt för vår försvarsförmåga.

Det tekniska kunnandet består inte minst av det som heter FMV Test och evaluering. Det ligger, som Erik Ezelius vet, i Karlsborg. Här testar man, vidareutvecklar och ställer krav på industrin. Man kan plocka isär ett telekrigssystem och säga vad som är jättebra respektive uselt. Det är inte i så många andra länder med en befolkning på 10 miljoner man kan det. Denna typ av verksamhet är både viktig och värdefull och utgör en del av vårt ekosystem.

När det gäller Skaraborg är det ett par saker som är intressanta. Där finns en av våra allra största armégarnisoner. I Skövde finns även en stark spelindustri, som jag har haft dialog med och gärna skulle besöka. Vi vet från kriget i Ukraina att spelutvecklare, obemannade system och konnektivitet är centrala delar av det framtida slagfältet.

Inte så långt från Skaraborg ligger Trollhättan, och förmågan att öka industrialiseringen i försvarsindustrin genom att inhämta erfarenheter från lastbilstillverkningen och fordonstillverkningen i allmänhet är viktig. Vi måste nämligen bryta kostnadskurva och tidskurva när det gäller produktion av försvarsmateriel.

Jag har även besökt GKN i Trollhättan, som är en så kallad single supplier av vissa rymdförmågor, och man ligger väldigt långt fram på 3D-området.

Sverige har några starka kluster när det gäller försvarsinnovation, vilket jag är djupt tacksam för. Jag ser nämnda region som central men även Lund och kopplingen mellan P 7 Revingehed och Ideon Science Park

och inte minst Linköping på flygsidan med inkubatorn Lead.

Avslutningsvis: Civil-militär samverkan och dual use, som Erik Ezelius var inne på, är något regeringen har arbetat med under mandatperioden. Vi har gett uppdrag till FMV, Försvarsmakten och Vinnova och etablerat ett civil-militärt program. Vi måste få in mycket mer civil teknologi, för utvecklingen går i räsande takt, inte minst när det gäller konnektivitet, AI och robotik. Vi behöver få in dessa aktörer på försvarsområdet för att stärka Sveriges försvarsförmåga.

Anf. 27 ERIK EZELIUS (S):

Fru talman! Jag tackar försvarsministern för svaret.

Det kan vara så att de som lyssnar på debatten tycker att vi talar fikonspråk. Men det här är en viktig fråga, och det känns som att vi har en stor samsyn på Sveriges potential att behålla sin andraplats när det gäller innovationsförmåga liksom på vikten av styrkan att kunna kommersialisera och att kunna bidra aktivt inom alliansen.

Försvarsministern är mer än välkommen att besöka dataspelsprogrammet på Högskolan i Skövde. Det är vi verkligen stolta över, och det ligger i framkant inte bara nationellt utan även internationellt och lockar till sig elever från hela världen.

Avslutningsvis vill jag säga att tempo är avgörande för framtidens försvarsförmåga. Det handlar inte bara om vad vi utvecklar utan om hur snabbt vi kan omsätta identifierade behov till operativ effekt. Tiden från behov till levererad lösning blir i sig en strategisk faktor.

Regeringens försvarsindustristrategi handlar därför inte bara om innovation utan också om produktionsförmåga – att kunna producera mer och snabbare. Här finns en betydande potential att bredda industribasens deltagande i försvarsproduktionen, och jag vill ännu en gång lyfta fram att det finns särskilt goda förutsättningar för detta i Skaraborg och Västra Götaland. Regionen rymmer omkring 21 procent av Sveriges industri och besitter en stark befintlig produktionskapacitet som kan bidra till att stärka totalförsvaret.

Som sagt har FMV redan en etablerad närvaro i regionen genom sin test- och utvärderingsverksamhet, som försvarsministern var inne på. Frågan är därför inte om FMV hör hemma i Skaraborg utan hur den befintliga närvaron kan utvecklas för att skapa en ännu större effekt för Sveriges försvarsförmåga.

Anf. 28 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! För att återknyta till försvarsindustristrategin och debatten om europeisk försvarsindustriell förmåga hade vi för några år sedan diskussioner om överproduktion, duplicering och fragmentisering. Ingenting av detta är relevant längre.

Det som är relevant nu är att vi får upp produktionsförmågan i Sverige så att vi kan bygga upp vårt eget och våra allierades försvar men också fortsätta att stötta Ukraina. Då måste vi bryta tidskurvan, för det tar för lång tid innan vi får vissa av de mer kvalificerade militära förmågorna. Vi måste också bryta den

exponentiella kostnadsökningen. När vi beställer mer förväntar vi oss av försvarsindustrin att det blir billigare, inte dyrare. Vi måste nu fylla våra krigsförband med mycket ammunition och materiel. De delarna tycker jag är viktiga.

När det kommer till hela försvarsinnovationsarbetet har regeringen arbetat mycket med de sakerna under mandatperioden. Det handlar om att hämta hem erfarenheterna från kriget i Ukraina. Vi står väl rustade att göra detta i och med att vi i fjol gav det tredje största Ukrainastödet i världen. Det innebär att Ukraina är väldigt generösa med data och information till oss om det transparenta slagfält som de har. Det innebär också att vi får hem mycket erfarenheter för de plattformar och system som vi har skickat till Ukraina inom i princip alla domäner.

Vi har också lanserat det civil-militära programmet, som jag nämnde tidigare, där Vinnova och Försvarsmakten jobbar tätt tillsammans och där Vinnova, eller i alla fall företagen, hjälper Försvarsmakten att lösa militära problem.

Vi har även etablerat ett försvarsinnovationsråd som jag själv leder tillsammans med representanter från industrin och försvarsmyndigheterna. Vi har också gjort riktade satsningar på FOI så att de kan ha en försvarsinnovationsdirektör. Vi har också, för första gången på 30 år, tagit fram en försvarsindustristrategi i Sverige men också en försvarsinnovationsstrategi.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2025/26:484 om åtgärder mot missförhållanden i vinstdriven äldreomsorg

Anf. 29 Äldre- och socialförsäkringsminister
ANNA TENJE (M):

Fru talman! Nadja Awad har frågat mig om jag har för avsikt att vidta några åtgärder för att säkerställa att skattemedel inom äldreomsorgen inte används till fusk, brott och vinstmaximering, och i så fall vilka.

Nadja Awad har även frågat mig om jag har för avsikt att stärka tillsynen, kontrollen och sanktionerna mot privata utförare som uppvisar brister i kvalitet eller laglydnad, och i så fall hur, samt om jag avser att ta initiativ för att säkerställa att kvaliteten i äldreomsorgen inte påverkas negativt av vinstkrav, och i så fall hur.

Nadja Awad har slutligen frågat mig vilka konkreta åtgärder jag avser att vidta för att möta behovet av cirka 50 000 nya medarbetare i äldreomsorgen fram till 2030.

Fru talman! Utgångspunkten för all äldreomsorg ska vara trygghet och medmänsklighet. Brister i utförande kan aldrig accepteras inom vare sig kommunal eller enskild verksamhet. Av bestämmelser i socialtjänstlagen (2025:400) följer att insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet. Inspektionen för vård och omsorg, Ivo, ansvarar för tillsyn över alla

verksamheter, oavsett om det är kommunala eller privata utförare som bedriver dem.

Valfrihet, hög kvalitet och trygghet för den enskilde ska känneteckna den välfärd som finansieras med offentliga medel. För att uppnå det krävs att omsorgsmarknaden präglas av en sund konkurrens mellan seriösa utförare samtidigt som oseriösa och kriminella utförare stängs ute.

Det är helt oacceptabelt att oseriösa aktörer utnyttjar välfärden till oegentligheter. Regeringen har därför tillsatt en utredning som ska föreslå åtgärder som stärker Ivos och kommunernas möjligheter att motverka oseriösa och kriminella utförare samt analysera och ta ställning till behov av åtgärder som stärker seriösa utförarens möjligheter och villkor (dir. 2025:90). Uppdraget ska redovisas senast den 9 februari 2027.

Vidare har regeringen beslutat om propositionen *Skarpare verktyg till Inspektionen för vård och omsorg* (prop. 2025/26:15) som ger Ivo utökade möjligheter att ingripa mot verksamheter som inte uppfyller lagstiftningens krav, bland annat genom att sanktionsavgift införs i två fall och att olovliga verksamheter omedelbart ska kunna förbjudas. Lagändringarna trädde i kraft den 1 januari i år.

Regeringen har också stärkt Ivos förutsättningar att bedriva sitt arbete mot välfärdsbrottslighet genom att höja myndighetens anslag med 28 miljoner kronor 2025. I budgetpropositionen för 2026 (prop. 2025/26:1) avsatte regeringen 95,4 miljoner kronor till Ivo för arbetet mot oseriösa och kriminella aktörer samt för att fortsatt tillgodose behovet av tillsyn i enlighet med Ivos uppdrag. Regeringen avser att avsätta 144,2 miljoner kronor för 2027 och 192,6 miljoner kronor för 2028 till Ivo för ändamålet. Man kan säga att vi höjer ambitionsnivån kraftigt.

Kompetensförsörjningen inom äldreomsorgen är en prioriterad fråga för regeringen, och vi fortsätter att arbeta med reformer på flera områden för en starkare och tryggare äldreomsorg i hela landet. Sedan 2023 är yrket undersköterska en skyddad yrkestitel, vilket bidrar till att säkerställa kompetensen inom omsorgen och öka yrkets attraktivitet och status. Regeringen har också i budgetpropositionen för 2026 förstärkt och vidgat Äldreomsorgslyftet. Kompetenssatsningen föreslås förlängas till 2027 och omfatta 1,8 miljarder kronor per år för 2026 och 2027.

Frågor om bemanning och kompetensutveckling, som ledamoten har lyft upp, är ytterst frågor för arbetsgivaren. Det handlar om att vara en attraktiv arbetsgivare, jobba med arbetsmiljön, hitta lösningar för ett hållbart arbetsliv och stärka ledarskapet ordentligt.

Regeringen har nyligen tillsatt en utredning som ska lämna förslag för att stärka kompetensen hos chefer inom äldreomsorgen och förbättra deras förutsättningar att leda arbetet (dir 2026:26). Syftet är att säkerställa en trygg och säker vård och omsorg för äldre genom att stärka förutsättningarna för en hållbar kompetensutveckling och kompetensförsörjning. Uppdraget ska redovisas senast den 2 april 2027.

Anf. 30 NADJA AWAD (V):

Fru talman! Statsminister Ulf Kristersson och hans regering jagar fattiga, arbetslösa, sjuka och människor med funktionsnedsättning som får assistans som om de vore kriminella. Men vård- och omsorgsbolag, som fuskar på riktigt och till och med begår brott, får komma undan gång på gång. Samtidigt får bolagen till och med tjäna gigantiska summor pengar på det. I år fick ägarna till vård- och omsorgsbolaget Attendo dela på 260 miljoner kronor – en kvarts miljard kronor. Det är den högsta utdelningen sedan börsnoteringen 2015.

I år fick vd:n för Attendo, Martin Tivéus, 22 miljoner kronor i lön och andra förmåner.

Hur sjutton kan regeringen och Sverigedemokraterna tillåta att bolag tjänar så mycket pengar på att ge vård och omsorg som inte ens håller måttet? Samtidigt har undersköterskor inte råd att bli sjuka och unga vårdbiträden inte råd att flytta hemifrån. Samtidigt får äldre mikrad mat sju dagar i veckan.

Vård- och omsorgsbolag levererar sämre kvalitet, enligt forskning. De har färre anställda och färre utbildade. De har färre med heltidsanställning och fast anställning. De har även färre nöjda brukare och äldre. Personalen har de lägsta lönerna. En heltidsanställd inom privat äldreomsorg tjänar nästan 2 500 kronor mindre per månad än en heltidsanställd inom den kommunala äldreomsorgen.

Det är helt ofattbart att vi har aktiebolag i svensk välfärd som kan omvandla våra skattepengar till gigantiska löner till vd:ar och gigantiska utdelningar till aktieägare. Regeringen och Sverigedemokraterna ser på medan roffandet fortsätter och stoppar inte vinstjakten i vården och äldreomsorgen. Tvärtom har de låtit de här vinstjagande bolagen fortsätta etablera sig i kommunerna trots att de fuskar, vanvårdar och polisanmäls för misstänkta brott.

Över 70 hemtjänstföretag har blivit av med sina avtal med kommuner de senaste fem åren. Det beror bland annat på fusk, dålig skötsel och misstänkta brott. Och 15 kommuner säger att de har polisanmält företag, men hittills har bara en anmälan lett till att någon har dömts för brott.

Fru talman! I kommuner där Vänsterpartiet är med och styr säger man upp avtal med de här företagen och bolagen. Men de fortsätter etablera sig i andra kommuner, där högerpartier är med och styr.

När det gäller fattiga barnfamiljer, människor med funktionsnedsättningar och arbetslösa ska man jaga dem för fusk och misstanke om brott i socialförsäkringssystemet. Men vård- och omsorgsbolag får uppenbarligen straffrihet av den här regeringen.

Äldreministern har exempelvis inte en enda gång varit ute i medierna och kritiserat privat vinstdriven äldreomsorg. Hon kritiserar bara den kommunala äldreomsorgen. Hur kommer det sig att ministern har dubbla måttstockar i frågan?

Exempelvis har vård- och omsorgsbolaget Attendo polisanmälts för systematiskt fusk i form av överfakturering av hemtjänsttimmar, och minst två anställda

har polisanmälts misstänkta för drogförsäljning på arbetstid.

Rose-Marie, 82 år, blev sittande i sin egen urin i tio dagar, trots dagliga besök från Attendos hemtjänst. Hennes tår svartnade, och det slutade med att hon tvingades amputera benet. Äldreministern har inte yttrat ett enda ord om detta i medierna.

Varför skyddar äldreministern och regeringen de här välfärdsbolagen?

En av Sveriges rikaste välfärdsmiljardärer, Per Josefsson, ägare till välfärdsjätten Attendo, donerade 200 000 kronor till Moderaterna under 2025. Det visar en genomgång av partiets årsredovisning, så jag ställer frågan till äldreministern: Är donationen från välfärdsmiljardären en present till Moderaterna och regeringen för att de inte har bekämpat vinstjakten i äldreomsorgen?

Anf. 31 Äldre- och socialförsäkringsminister
ANNA TENJE (M):

Fru talman! Jag har förståelse för att ledamoten inte har vare sig förmåga, kompetens eller möjlighet att följa ministerns arbete i medierna. Men för den som undersöker saken framgår det nog med all önskvärd tydlighet att jag har nolltolerans mot dålig äldreomsorg, alldeles oavsett om den bedrivs i kommunal regi, idéburen regi eller privat regi. Det spelar alltså ingen roll för mig vilken driftsform man har. Det handlar om kvalitet, och det handlar om trygghet och säkerhet för äldre. Jag har alltså inte dubbla måttstockar. Men jag vet att ledamoten har det, i hög grad.

Vad som oroar mig ännu mer, fru talman, är att ledamoten inte med ett enda ord, inte med en enda mening, beskriver den här situationen utifrån de äldres perspektiv. Inte en enda gång tar man upp äldres valfrihet, möjlighet att påverka sin livssituation eller möjlighet att ha inflytande över sin egen situation. Inte en enda gång lyfter man fram vikten av att äldre har rätt att välja hela livet.

I min värld, fru talman, går äldres vilja och rätt att välja och påverka sin egen situation inte i pension. Den möjligheten är viktig, och den ska värnas. Man ska ha rätt och möjlighet att påverka sin egen trygghet och säkerhet och välja den vård och omsorg man vill utifrån kvalitet, utifrån trygghet och säkerhet och framför allt utifrån individens valfrihet.

Den ålderism som ni i Vänsterpartiet uppvisar saknar motstycke. Det är som att ni i Vänsterpartiet på allvar tycker att vid en given ålder förbrukas rätten att fatta kloka beslut som har påverkan på ens eget liv. Ni omyndigförklarar äldre.

Det är precis som ledamoten beskriver: Där Vänsterpartiet är med och styr lägger man ned, där kommunaliseras man och där finns inte längre valfriheten för äldre.

Jag delar inte alls uppfattningen som ledamoten redogör för här att privat regi eller idéburen regi skulle vara sämre. Detta varierar över hela landet, och precis som jag är inne på handlar det om att inte ha dubbla måttstockar, att inte över huvud taget en enda sekund

tumma på kvalitet, på tillsyn eller på att se till att vi har en trygg och säker äldreomsorg.

Vad Vänsterpartiet i stället föreslår är att vi ska ta tillbaka allting och kommunalisera allting. Alla skador är lika dåliga, bara de är lika. Men rätten för äldre att välja och påverka sin egen situation ska inte finnas över huvud taget. Man ska inte kunna ha LOV inom hemtjänst. Man ska inte själv kunna välja särskilt boende.

Där är inte jag. Jag tycker att det är otroligt viktigt att motverka oseriösa aktörer. Bolag som sysslar med oegentligheter och som inte bedriver en äldreomsorg med god kvalitet ska vi verkligen rensa ut. De ska inte få finnas. De tillstånden ska dras tillbaka, och sanktionsavgifterna ska Hagla om man inte sköter sig.

Däremot ska vi värna valfriheten och se till att de bolag som är med bidrar och kompletterar, inte minst i tider när vi är allt fler som blir allt äldre och trycket på en god äldreomsorg med hög kvalitet ökar. De bolagen ska vi värna och se till att de, precis som de kommunala, har goda förutsättningar att konkurrera med kvalitet, med god trygghet och med bra säkerhet. Men den kommunala verksamheten måste synas i sömmarna på precis samma sätt som de fristående aktörerna.

Anf. 32 NADJA AWAD (V):

Fru talman! Ministern vill prata om de äldre och hur den här regeringen med hjälp av Sverigedemokraterna bryr sig om de äldre. Då ska jag lyfta fram tre fall av äldre som har vanvårdats av vinstjagande företag och bolag i vården och äldreomsorgen.

Personal och anhöriga larmade om att äldre fått sår med infektioner, rinnande var och larver på äldreboendet Silverpark i Täby, som ägs av Vardaga. Det här har inte ministern gått ut och fördömt en enda gång.

En kvinna med kognitiv svikt fick svåra brännskador på Forenade Cares boende Duvan i Linköping. Hon låg ensam i skällhett vatten och tvingades amputera benet. Vd:n tvingades avgå efter skandalen. Ministern har inte fördömt det här i medierna en enda gång.

Rose-Marie, 82 år, blev sittande i sin egen urin i tio dagar, trots dagliga besök från Attendos hemtjänst. Hennes tår svartnade, och det slutade med att hon tvingades amputera benet. Hon fick hemtjänst av Attendo.

Kom inte och säg att Vänsterpartiet inte värnar de äldre! Det är vi som vill förbjuda dessa oseriösa, kriminella vård- och omsorgsbolag och företag som vanvårdar våra äldre strukturellt runt om i Sverige för att de prioriterar att vinstmaximera så att de kan plocka ut miljardvinster. Deras prioritering är gigantiska löner för vd:ar och gigantiska utdelningar för aktieägare, inte att säkerställa att de har tillräckligt mycket personal som kan ge vård och omsorg i tid så att inga äldre får sår med infektioner, rinnande var och larver, får så svåra brännskador att de tvingas amputera kroppsdelen eller blir sittande i sin egen urin i tio dagar.

Är det så här vi ska behandla våra äldre? Det tror jag inte att regeringen och Sverigedemokraterna vill.

Varför gör ni ingenting åt vinstmaximeringen? Varför stoppar ni den inte? Stryp de ekonomiska incitamenten för de oseriösa kriminella vård- och omsorgsbolagen!

Ni kan ha valfrihet för de seriösa aktörerna, till exempel stiftelser som inte är vinstdrivande. De kan fortsätta vara kvar i äldreomsorgen och fortsätta leverera den så kallade valfriheten som den här regeringen med hjälp av Sverigedemokraterna vurmar om så himla mycket. Men det får inte ske på bekostnad av de äldre och personalens välmående.

Jag vill ta upp en annan sak, på tal om att anklaga Vänsterpartiet för att inte värna om de äldre. I de senaste mätningarna av vilka partier man har förtroende för i fråga om äldreomsorgen ligger Vänsterpartiet på topp tre på listan. Vi har sparkat bort Sverigedemokraterna från topp tre, och vi får högre förtroende i dessa frågor än vad ministrarnas eget parti får.

Det beror på att vi vid uppmärksammade och återkommande fall i medierna om äldre som vanvårdats eller om personal som inte har råd har fördömt detta. Vi har också presenterat förslag, till exempel om en kriskommission för äldreomsorgen. Vi behandlar äldreomsorgen utifrån vad den är och vad personal, äldre och anhöriga larmar om: Det är kris i äldreomsorgen. Den krisen har regeringen och Sverigedemokraterna inte hörsammat, utan man har prioriterat skattesänkningar för de allra rikaste.

Min fråga är: Varför stryper ni inte de ekonomiska incitamenten för dessa oseriösa kriminella vård- och omsorgsbolag?

Anf. 33 Äldre- och socialförsäkringsminister
ANNA TENJE (M):

Fru talman! Det är alldeles utmärkt att vi har den här debatten. Det blir en väldigt bra konsumentupplysning för väljarna och för äldre i vårt samhälle om att Vänsterpartiets plan är att avskaffa valfriheten för äldre. Man vill omyndigförklara landets alla äldre. Det ska inte gå att välja en fristående hemtjänst och bestämma vem som får komma hem till en i det egna hemmet och sköta de mest intima situationerna så att man får den hjälp och det stöd som man är i behov av och har rätt till. Man ska inte kunna välja boende över huvud taget, utan det ska i stället kommunpolitiker, som helst är vänsterpartister, bestämma åt dig.

Där är inte jag, definitivt inte. Vi i vårt parti värnar och vårdar valfriheten för äldre. Vi tycker att äldre som har varit med och byggt det här landet ska ha rätt att kunna påverka sin egen livssituation och fatta sina egna beslut. Den rätten ska gälla hela livet. Den går definitivt inte i pension. Och det ska inte vara kommunpolitiker som bestämmer det här över huvudet på dig. Rätten att välja gäller hela livet.

Vänsterpartiet delar inte den uppfattningen utan vill i stället ta tillbaka alla boenden och all hemtjänst, så att äldre blir hänvisade till bara en aktör.

Skilnaden mellan oss är att jag motarbetar oseriösa aktörer. Jag vill inte att man ska kunna ha ett vinstuttag över huvud taget om man är ett oseriöst företag som

bedriver äldreomsorg, om man är kriminell och tillskansar sig pengar man inte har rätt till eller om man fifflar eller begår lagbrott.

Därför har vi haft ett otroligt högt tempo för att förstärka Ivo och ge fler verktyg för att kriminella oseriösa aktörer inte ska kunna utnyttja vår välfärd över huvud taget. Förutom att det göder den kriminella ekonomin och den organiserade brottsligheten innebär det också att några av våra allra mest sköra kanske inte får den vård och omsorg som de har behov av och rätt till.

Utöver de åtgärder som jag redan har nämnt, fru talman, gav regeringen förra året ett uppdrag till flera myndigheter att kraftsamla mot välfärdsbrottsligheten. Vi har skärpt kraven och kontrollerna av verksamheterna ytterligare. Sammantaget kommer detta att innebära att tillstånd kommer att återkallas, felaktiga ersättningar kommer att stoppas och verksamheter som bedrivs av oseriösa aktörer i välfärden kommer att stängas.

Detta hade Vänsterpartiet full möjlighet att göra, fru talman, när de i åtta år hade inflytande över den förra regeringen, men det gjorde de inte. De vidtog inte en enda av de åtgärder som vi har vidtagit under den här mandatperioden.

Vi är seriösa i vårt arbete att motarbeta oseriösa aktörer och se till att det finns goda konkurrensvillkor för de seriösa aktörer som är med och bidrar till en riktigt bra äldreomsorg i Sverige. Samtidigt värnar vi valfriheten för äldre och anhöriga att ha inflytande och själva kunna bestämma över sitt eget liv och sin egen livssituation.

Mina frågor tillbaka till ledamoten är: Varför tycker ledamoten inte att det är viktigt med valfrihet för äldre? Varför ska inte äldre kunna välja? Dålig äldreomsorg är helt oacceptabelt, alldeles oavsett driftsform. Men tycker ledamoten att det inte är lika farligt när sår uppkommer i den kommunala äldreomsorgen? Är det okej i den kommunala verksamheten men inte i den fristående när man trycker på larvet och ingen kommer?

Anf. 34 NADJA AWAD (V):

Fru talman! Vänsterpartiets partiledare Nooshi Dadgostar och jag har postat fyra tidtagarur – ett var till Ulf Kristersson, Jimmie Åkesson, Ebba Busch och Simona Mohamsson – för att uppmärksamma hur regeringen med hjälp av Sverigedemokraterna har gjort minutjakten i äldreomsorgen mycket, mycket värre.

När de sänker skatten för de allra rikaste och samtidigt gör nedskärningar för kommunerna och tillåter skattepengar att försvinna till vd:ars löner och aktieägares utdelningar är det äldreomsorgens personal och våra äldre som får ta notan. Undersköterskor och vårdbiträden får springa fortare mellan fler äldre. De får inte ens en bra lön och pension som tack. De äldre känner sig tvungna att be om ursäkt för att toalettbesöket har tagit längre tid än minutstyrningen tillåter.

Regeringen och Sverigedemokraterna verkar inte ta krisen på allvar. Vi uppmanar er därför att själva testa den minutjakt som finns inom äldreomsorgen och

som ni har förvärrat med marknadsliberal politik. Klarar Ulf Kristersson att gå på toaletten på fyra minuter? Klarar Jimmie Åkesson att borsta tänderna på tre minuter? Klarar Ebba Busch att duscha på tolv minuter? Klarar Simona Mohamsson att äta upp maten på åtta minuter?

Fundera sedan på hur det hade fungerat om ni hade varit äldre! Skulle det ha känts som en värdig situation att äta, duscha eller gå på toaletten medan klockan tickar? Kanske skulle ett sådant tankeexperiment inspirera till en humanare omsorgspolitik i framtiden.

Som partiledare för regeringsunderlaget och som ansvarig minister har man det yttersta ansvaret för att vi ska ha en fungerande välfärd i Sverige. När det handlar om något så basalt som att på ålderns höst få hjälp i sin vardag har den här regeringen med hjälp av Sverigedemokraterna misslyckats.

Med det sagt vill jag räkna över ett brev med tidtagarur och ett personligt brev till äldreministern, som jag hoppas att hon vill ta emot.

Anf. 35 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag noterar att ledamoten har kontroll på ordningsreglerna. Tidtagaruren är rekvisita och hölls dolda ända till det sista inlägget. Av det drar jag slutsatsen att ledamoten har läst de ordningsregler som finns om att rekvisita för att förstärka det politiska budskapet inte ska förekomma. Det vi såg just nu var naturligtvis ett brott mot ordningsreglerna. Jag har noterat detta.

Anf. 36 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Fru talman! Jag tycker att det hade varit lämpligare om ledamoten och hennes parti ägnade sig åt att avskaffa minutstyrningen i de kommuner där man styr och kan påverka, precis som många moderatledda kommuner nu gör. Det vore bättre om man försökte förbättra arbetsmiljön för dem som är anställda inom äldreomsorgen och stärka upp ledarskapet i stället för att försöka plocka politiska, populistiska poäng i talarstolen.

Jag förstår att fokus ligger någon annanstans. När man inte bryr sig om valfriheten för äldre och inte vill värna och vårda den utan är mer ute efter snabba politiska poäng är det i stället där fokus ligger.

Fru talman! Jag är väldigt glad och stolt över att vår regering har sänkt skatten för hårt arbetande undersköterskor. En ensamstående tvåbarnsmamma som jobbar och sliter i äldreomsorgen har fått 3 100 kronor mer i plånboken.

Med Vänsterpartiet skulle man få en betydligt högre skatt, och vi vet att i de kommuner där Vänsterpartiet styr höjer man skatten ytterligare. Jag tror att det är få saker som ökar stressen och pressen på en hårt arbetande undersköterska lika mycket som att lönen inte räcker till, att det inte lönar sig att utbilda sig och att skatten höjs gång efter annan så att det inte lönar sig att arbeta.

Vi sänker skatten, och vi satsar på språkkrav i äldreomsorgen. Vi satsar på ett kompetenslyft för dem

som jobbar inom äldreomsorgen. Det ska löna sig att utbilda sig. Vi ser också till att stärka tryggheten och säkerheten för äldre.

I de kommuner där Moderaterna styr avskaffar vi nu minutstyrningen i kommun efter kommun.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2025/26:496 om rätten att välja kön på personal

Anf. 37 Äldre- och socialförsäkringsminister
ANNA TENJE (M):

Fru talman! Patrik Björck har sammanfattningsvis frågat sjukvårdsministern hur regeringen tänker utforma förslaget om rätten för äldre att välja personal utifrån biologiskt kön samt om sjukvårdsministern har för avsikt att föreslå att arbetsgivare ska registrera personalens könstillhörighet. Patrik Björck har vidare frågat om förslaget i så fall kommer att innebära att personal behandlas olika beroende på om biologiskt och juridiskt kön överensstämmer eller inte samt om det kommer att klargöras hur vårdtagare ska informeras om personalens könstillhörighet. Patrik Björck har slutligen frågat om sjukvårdsministern har tagit initiativ till en analys av hur den nya lagen om könstillhörighet påverkar möjligheten att utforma dessa regler, och vilket resultat en sådan analys i så fall har gett.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Under den senaste tiden, fru talman, har det tyvärr förekommit flera fall av övergrepp begångna mot äldre personer som får insatser inom äldreomsorgen. Det är en oacceptabel utveckling. Att äldre personer ska känna sig trygga är en prioriterad fråga för regeringen. Det gäller oavsett var man bor och oavsett vilka former av stöd man tar del av för att få hjälp i sin vardag. Regeringen har under mandatperioden vidtagit flera åtgärder för att stärka tryggheten för äldre personer.

Från den 1 mars 2026 har kommunerna ett tydligt lagstöd att begära utdrag ur både belastningsregistret och misstankeregistret inför anställning i äldreomsorgen. Det är ett viktigt steg för att stärka tryggheten för äldre och höja kraven på den som vill arbeta i äldreomsorgen.

I september 2025 tillsatte regeringen också en utredning med uppdraget att analysera behovet av och förutsättningarna för att göra bakgrundskontroller i såväl offentlig som privat verksamhet (dir. 2025:83). Syftet är bland annat att ge verksamheter ändamålsenliga verktyg inför och under anställning för att kunna förebygga de risker som förekomsten av personer med brottsliga eller andra skadliga intentioner innebär på arbetsplatser.

Under det senaste året har regeringen också beslutat om flera uppdrag som syftar till att förebygga brottslighet och stärka tryggheten. Socialstyrelsen har fått i uppdrag att bland annat kartlägga förekomsten av kontroller av uppgifter ur misstankeregistret och

belastningsregistret avseende personer inom äldreomsorgen (S2025/02119). Socialstyrelsen ska också utveckla stöd till socialtjänsten särskilt vad avser förutsättningar för socialtjänsten att utan hinder av sekretess lämna uppgifter som angår misstanke om brott till brottsbekämpande myndigheter.

Inspektionen för vård och omsorg, Ivo, har fått i uppdrag att stärka tillsynen inom äldreomsorgen. Tillsynen ska bland annat granska hur socialnämnder och verksamheter förebygger, upptäcker och åtgärdar risker och missförhållanden och om de åtgärder som vidtas avhjälpel bristerna (S2026/00115). Regeringen har också gett Brottsförebyggande rådet (Brå) i uppdrag att kartlägga vilka typer av brott som begås mot äldre inom äldreomsorgen (S2026/00116). Brå ska bland annat belysa könsskillnader i utsattheten.

Angående frågan om rätten för äldre personer att välja kön på personal inom äldreomsorgen som utför den allra mest intima vårdhygien avser regeringen att återkomma i närtid med besked.

Anf. 38 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Det är ju brukligt att tacka för svaret. Jag hoppas att jag får möjlighet att göra det när jag har fått svar på mina frågor. Det är ju helt tomt på svar på mina frågor.

Herr talman! Statsrådet räknade upp mina frågor i sitt svar, och sedan svarade statsrådet på en mängd andra frågor som jag inte har ställt. Det är visserligen bra information om att Ivo har stärkts, att man jobbar för att öka tryggheten och så vidare. Det är alldeles utmärkt, och jag har inga synpunkter på det. Men det blir lite konstigt i en interpellationsdebatt att den enda antydning till att försöka svara på frågan är att regeringen ska återkomma i närtid.

Det blir en märklig interpellationsdebatt, herr talman. Interpellationen är en del av riksdagens viktiga kontrollmakt där man förväntar sig svar från statsrådet på sina frågor. Det blir lite konstigt att debattera anars.

Ursprungligen hade jag tänkt att ställa min interpellation till statsministern, men jag avråddes av kammarkansliet att göra det eftersom det inte riktigt följde regelverket. Det böjer jag mig för. Då ställde jag i stället interpellationen till sjukvårdsministern, och regeringen överlämnade interpellationen till Anna Tenje, som är ansvarig för äldrevården. Det har jag heller inga invändningar mot.

Men jag är faktiskt lite irriterad, herr talman, över att jag inte får svar på mina frågor. För den som lyssnar ska jag upprepa frågorna, och jag hoppas att jag sedan får tacka statsrådet för svar på mina frågor.

Hur tänker regeringen utforma förslaget till rätten att välja biologiskt kön på personalen? Det här är någonting som regeringen – statsministern – har lovat. Har ministern för avsikt att föreslå att arbetsgivaren ska registrera könstillhörigheten på personalen? Kommer ministerns förslag att innebära att personal behandlas olika beroende på om det biologiska och juridiska könet stämmer överens eller ej? Kommer

ministerns förslag att klargöra hur vårdtagaren ska informeras om personalens könstillhörighet? Har ministern tagit initiativ till en analys av hur den nya lagen om könstillhörighet påverkar möjligheten att utforma dessa regler? Kan ministern i så fall redogöra för resultatet? Det är en fråga som man naturligtvis kan svara ja eller nej på, men man kan åtminstone svara på frågan.

Om man ställer ut den typen av löften kan man naturligtvis diskutera om löftena är bra. Man kan ha olika uppfattningar om huruvida det är rimliga löften att ge. Men det som är viktigt, och som är en del av min möjlighet att utöva kontrollmakt över regeringen i en interpellationsdebatt, är att fråga sig om regeringen över huvud taget kan fullfölja löftena. Eller är det tomma löften som regeringen har gått ut med till de äldre, till medborgarna? För övrigt kan man tänka sig att löftena gäller fler grupper i samhället än äldre. Jag ska återkomma till det i mitt nästa inlägg.

Om man som Sveriges statsminister lovar något bör man faktiskt också kunna förklara hur man ska kunna fullfölja löftet. Om man lovar det bör man i en interpellationsdebatt i Sveriges riksdag kunna svara på de enkla frågorna. Jag lyssnar i avvaktan på att få svar på mina frågor.

Anf. 39 Äldre- och socialförsäkringsminister
ANNA TENJE (M):

Herr talman! Jag har viss förståelse för ledamotens frustration över att inte riktigt få svar på de frågor som han har ställt i sin interpellation. Givet att ledamoten var så gentil och på ett så pedagogiskt sätt kunde förklara hur processen med interpellationsdebatter fungerar, kan man också konstatera att jag mycket riktigt som minister har sagt att jag anser att äldre ska ha rätt att välja kön på den personal som utför den mest intima vårdhygien i deras eget hem. Där är man ofta i en stark beroendesituation.

Jag redogjorde i mitt första inlägg för alla våra argument för att vi har landat i att det är rimligt att gå till väga på detta vis. Jag har också varit väldigt tydlig med att det krävs att en utredning tittar på dessa frågor. Det är mycket komplexa frågor, precis som ledamoten redogjort för. Det finns vissa hänsyn att ta ställning till.

Jag har, precis som statsministern, flera andra ministrar och även riksdagsledamöter, varit inne på att man verkligen skulle vilja att äldre ska kunna välja kön på den personal som utför den mest intima vårdhygien. Men det krävs en utredning för att se på vilket sätt det kan göras. Och om det skulle innebära ökade pålagor på kommunerna för att tillgodose det önskemålet och löftet kommer det säkert också att krävas viss medfinansiering.

Anledningen till att jag inte kan svara på ledamotens alla frågor, vilket ledamoten inte är riktigt nöjd med, är att utredningen inte tillsatts ännu. Det är alltså inte känt vilka frågor det ska gälla, vilket direktiv en kommande utredning kommer att få och hur mycket man ska avgränsa sig eller för den delen utveckla. Det

är inte heller något som jag tänker att jag ska förmedla här i kammaren.

Jag tycker att frågorna är mycket intressanta och ser fram emot debatten och diskussionen. Kanske tar jag med mig någonting som ledamoten lyfter upp till direktivet och utredningen. Men det krävs en utredning. Vad utredningen sedan landar i, vilka avvägningar man faktiskt gör och vilken analys som är med i den utredningen är alldeles för tidigt att säga. Det vore också fel av mig att komma med spekulationer om vad man kommer att landa i.

Men ett löfte är ett löfte, och det håller jag. Jag tycker och vill att äldre ska ha rätt att kunna välja kön på den personal som utför den mest intima vårdhygien. Man ska ha rätt att välja och känna sig bekväm och trygg med personen som stiger innanför tröskeln till ens eget hem och som man ofta är i stort behov av och dessutom är i beroendeställning till.

Det är viktigt att värna äldres trygghet och säkerhet, och det är viktigt att värna valfriheten för äldre. Det löftet står jag alltså fast vid, och jag kommer återkomma till det.

Anf. 40 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Den som lyssnade nu kan konstatera att jag fortfarande inte har fått svar på en enda av frågorna jag har ställt. Och den som lyssnade noggrant kan konstatera att statsrådet fyra eller fem gånger sa att det är viktigt att äldre har rätt att välja kön på personalen inom äldreomsorgen.

Nu var det inte det som var frågan, herr talman, utan det handlar om det som statsministern explicit har lovat: att man ska ha rätt att välja biologiskt kön på personalen. Statsrådet undviker noggsamt att säga det. Statsrådet har nog börjat fundera över om det statsministern lovade är möjligt att genomföra.

Att statsrådet lovar någonting är en sak. Statsrådet har lovat det som nämns i svaret: att man ska kunna välja kön. Det statsministern har lovat är att man ska kunna välja biologiskt kön. Det är inte riktigt samma sak.

Jag vill för säkerhets skull säga att det finns protokoll från den här kammaren från när statsministern vid statsministerns frågestund – då statsministern var här och representerade regeringen och sig själv som statsminister – på en direkt fråga svarade så här: ”Jag är lite förvånad av den debatt som har uppstått med anledning av förslaget att man som äldre ska kunna välja biologiskt kön på den person som utför mycket intima sysslor. Det är rätt anmärkningsvärt att detta har vållat kritik. Är det inte rätt självklart att man kan vara i en situation där man känner sig rätt sårbar – långt innan övergrepp begås? Talar inte de övergrepp som har begåtts för att detta är ett problem på riktigt? Jag är genuint förvånad över de kommuner som sägs inte ha velat polisanmäla händelser. Allt detta är allvarligt på riktigt, och därför har vi föreslagit en ändring som gör att man som äldre ska kunna välja vilket biologiskt kön den person ska ha som ska göra det allra mest privata åt en i ens hem.” Det är vad statsministern explicit har

lovat här i denna kammare, och det undviker statsrådet att över huvud taget svara på, nämna eller ens diskutera.

Det handlar alltså inte bara om att statsrådet vägrar att svara på de mycket berättigade frågor som är kopplade till det löftet från statsministern; det är ju fullständigt relevanta frågor om man ska kunna genomföra det löftet. Nu backar statsrådet också från den här positionen genom att undvika det som frågan egentligen handlar om, det vill säga biologiskt kön.

Jag kan inte tolka det på något annat sätt, herr talman, än att statsrådet har fått i uppgift av statsministern att försöka backa från det löftet. Statsministern har kanske börjat inse att statsministern har lovat något som statsministern kanske inte kan hålla. Statsministern kanske tycker att det här blir genant. Och då vill man backa ur.

Om jag utgår från statsrådets svar och inlägg här tidigare var det konsekvent kön och inte biologiskt kön som användes som begrepp. Det finns också med i det skriftliga svar som lämnats.

I det skriftliga svaret säger man också att rege- ringen ska återkomma i närtid. Även det backar statsrådet från nu, i sitt muntliga inlägg. Nu pratar statsrådet om att utredningen inte är tillsatt, att den kanske kommer – vem vet när och var – att det inte finns några direktiv eller tankar kring den här utredningen och att den kanske kommer någon gång. Det är inte i närtid, herr talman. Regeringen kan ju inte återkomma i närtid. I närtid är i så fall under innevarande mandatpe- riod.

Man backar alltså systematiskt från frågan och kommer troligen aldrig att svara på den.

Anf. 41 Äldre- och socialförsäkringsminister
ANNA TENJE (M):

Herr talman! Jag backar aldrig. Jag backar aldrig när det gäller att öka tryggheten och säkerheten för äldre. Jag och regeringen har under den här mandatpe- rioden steg för steg höjt kraven för att få jobba inom äldreomsorgen. Vi har steg för steg ökat möjligheterna för kompetenssatsningar för att öka kompetensen. Vi har infört språkkravet, så att äldre kan förstå och göra sig förstådda. Vi har skapat möjlighet och ett tydligt lagstöd för kommuner att kunna göra utdrag ur belastningsregister och misstankeregister. Då kan man på riktigt rensa ut bland de som är direkt olämpliga att jobba inom äldreomsorgen.

Vi har den senaste tiden läst om fruktansvärda inci- denter med våld och våldtåker som riktas mot äldre. Att man i sitt eget hem riskerar att både bli våldtagen och utsättas för obeskrivliga kränkningar av den egna personalen är helt oacceptabelt.

Vi behöver göra allt som står i vår makt för att se till att detta aldrig händer igen. Jag har nu jagat kom- munerna för att de ska ta möjligheten att göra utdrag ur belastningsregister och misstankeregister. Vi ser också i en utredning, som är på gång, över möjligheten att göra det obligatoriskt – inte valfritt utan obligato- riskt – att göra de här utdragen ur belastningsregister

och misstankeregister, även under befintlig anställ- ning.

Under många av mina studiebesök och samtal med äldre har jag känt att det finns en rädsla och en oro, ofta hos äldre kvinnor men även hos äldre män. Man kän- ner sig inte bekväm, kanske framför allt med att det är så många olika ur personalen som springer i ens hem – vi har problem med kontinuiteten. Men man skulle också verkligen vilja välja kön på den personal som utför den mest intima vårdhygien.

Det har jag bejakat. Och det var just det löftet jag gick ut med. Jag sa att måste vi titta på detta. Det är nästa steg, inte för att kommuner runt om i landet, äldreboenden, enhetschefer och även hemtjänstgrup- per inte gör vad de kan för att faktiskt redan i dag till- godose de här önskemålen utan för att det finns de som känner oro och rädsla över att inte ha rätten att välja kön på den personal som utför den mest intima vård- hygien.

Just därför sa jag att jag tycker att det är självklart att vi måste titta på den här frågan. Vi behöver titta lite bredare, ta hänsyn till fler olika frågor och aspekter och analysera detta noga. Vad kan det här få för conse- kvenser? Är det möjligt att genomföra det? Jag tror helt klart att det är möjligt. Det gäller både rätten att välja och rätten att välja bort. På så sätt kan man öka trygg- heten och säkerheten för äldre och se till att deras val- frihet och inflytande över det egna livet blir starkare än i dag.

För att detta ska kunna ske behöver vi dock tillsätta en utredning. Det har jag varit jättetydlig med. Jag har förståelse och respekt för att ledamoten kanske inte följer allt vad jag säger, men jag har varit väldigt tydlig i den frågan. Det här är inget konstigt. Det gäller i stort sett allting som vi föreslår. För att ett förslag ska kunna bli verklighet måste frågan utredas, alldeles oavsett om det är riksdagens ledamöter som väcker motioner eller regeringen som tar initiativ. Saker och ting behöver ut- redas i Sverige för att det ska bli rätt och riktigt och korrekt i alla 290 kommuner, till exempel för alla som är i behov av äldreomsorg, alldeles oavsett om det är fråga om boenden och hemtjänst i privat eller kommu- nal regi.

När jag säger närtid menar jag just närtid.

Anf. 42 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Jag hänvisar till protokollet från stats- ministerns frågestund därför att hans uttalande där är något som han naturligtvis inte kan krypa ur. Jag kunde ha hänvisat till en debattartikel i Aftonbladet, där stats- ministern uttalar sig ännu bredare om vad man vill fö- reslå. Enligt statsministern ”ska kvinnor alltid kunna känna sig trygga i Sverige. Därför måste det biologiska könet vara avgörande i fler situationer, där det annars kan leda till ökad otrygghet.” Man drar upp det här med fängelser, omklädningsrum, idrottstävlingar etce- tera. Här är statsministern väldigt noggrann med att inte skriva under som statsminister. Statsministern skriver under debattartikeln som partiledare för Mode- raterna tillsammans med två statsråd, Gunnar

Strömmer och Camilla Waltersson Grönvall, som skriver under enbart som företrädare för Moderaterna. Man undviker alltså väldigt nogsamt att uttala sig som regering.

Det som är spännande med den här frågestunden är att statsministern uttrycker sig som just statsminister och i svaret på en fråga från en riksdagsledamot ger det här mycket specifika löftet. Han ger i sitt svar dessutom uttryck för att detta är någonting som är lätt och som ska komma snart. Det är helt okomplicerat, hör man statsministern säga i det svaret. Statsministern säger att man ska ha rätt att välja biologiskt kön – precis så och inget annat.

Statsrådet säger att hon aldrig backar. Det var ju spännande att vi fick se det hända för första gången då. Jag är inte så bekant med statsrådet sedan tidigare. Kanske var det första gången, kanske har det hänt förut – vad vet jag. Men den här gången backar statsrådet hela vägen in i väggen. Man skulle möjligen kunna ursäkta statsrådet med att hon gör det å statsministerns vägnar. Det är väl lojalt och fint och bra. Men det är inget svar på mina frågor.

Anf. 43 Äldre- och socialförsäkringsminister
ANNA TENJE (M):

Herr talman! Återigen: Jag backar aldrig från att öka tryggheten och säkerheten för äldre. Det är det jag är till för. Varje gång jag ställer mig frågan ”Vem är jag till för?” ska svaret i det här avseendet vara: äldre. Det är äldres trygghet och äldres säkerhet som jag har framför mig när jag tar steg för steg framåt för att stärka kvaliteten inom äldreomsorgen. Jag är fast besluten att öka tryggheten och säkerheten för äldre. Att se till att man har rätt att välja kön på den personal som utför den mest intima vårdhygienien tror jag kan vara ett sådant steg.

Vi har jobbat med att öka kompetensen inom äldreomsorgen. Vi inför språkkravet den 1 juli. Vi ser också till att utveckla och bibehålla Äldreomsorgslyftet. Sedan den 1 mars kan kommunerna begära utdrag ur belastningsregister och misstankeregister. Nästa steg den här mandatperioden kommer att bli att tillsätta en utredning av just den fråga som vi nu debatterar.

Exakt hur det kommer att bli och vilka konsekvensanalyser utredningen kommer att göra kan jag inte säga. Det vore otroligt förmätet av mig att stå i talarstolen och diktera vilka förslag utredningen ska lägga fram. Det tror jag att ledamoten och hela plenum har förståelse för. Så jobbar vi inte i Sverige, och så ska vi inte heller jobba i Sverige.

Men inriktningen är glasklar: Tryggheten och säkerheten för äldre ska stärkas. Detta tror jag är ett väldigt bra steg på vägen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2025/26:516 om äldreomsorgens ekonomiska förutsättningar

Anf. 44 Äldre- och socialförsäkringsminister
ANNA TENJE (M):

Herr talman! Eva Lindh har frågat mig vilka konkreta åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att Sveriges kommuner har de ekonomiska förutsättningar som krävs för att stärka äldreomsorgen och möta de växande behoven.

Sverige står inför en demografisk förändring där gruppen äldre, särskilt de allra äldsta, ökar i antal. Det är i grunden en positiv samhällsutveckling som speglar ökad livslängd, bättre hälsa och ett samhälle där fler kan leva ett långt liv. Detta är något vi ska vara mycket stolta över. Samtidigt innebär denna utveckling att äldreomsorgen behöver fortsätta utvecklas för att möta både dagens och framtidens behov.

I Sverige har vi en ordning med kommunalt självstyre. Äldreomsorgen ryms inom det kommunala ansvarsområdet. Kommunerna har genom den kommunala beskattningsrätten både ett långtgående ansvar för och en stor möjlighet att påverka finansieringen av sin verksamhet. Skatteintäkterna står för den allra största delen av kommunernas totala intäkter. Kommunernas ekonomiska förutsättningar är därför, liksom för övrig offentlig sektor, starkt kopplade till skatteunderlagets utveckling och den ekonomiska tillväxten. För att långsiktigt stärka kommunernas ekonomi och förutsättningar att finansiera äldreomsorgen har därför ökad tillväxt och en återupprättad arbetslinje stor betydelse.

Under 2023 och 2024 var det ekonomiska läget i kommunsektorn ansträngt på grund av den höga inflationen; vi ärvde som bekant en tioprocentig inflation. För att stärka kommunernas förutsättningar att utföra sitt välfärdsuppdrag höjde därför regeringen de generella statsbidragen med 6 miljarder kronor i budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1) och 10 miljarder kronor i budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1). Nivåhöjningarna var permanenta och gäller alltså även fortsättningsvis. Kommunerna får också fortsatt riktade statsbidrag för äldreomsorgen, såsom sektorsbidraget, som kommunerna kan nyttja utifrån sina egna förutsättningar och behov. Sektorsbidraget uppgår för äldreomsorgen till 4 miljarder kronor för 2026.

Kommunsektorns ekonomi stärktes under 2025, och denna förstärkning antas fortsätta under 2026, främst till följd av en förbättrad konjunktur och en ökad skatteunderlagstillväxt. För 2026 och 2027 förväntas skatteintäkterna öka ytterligare i takt med en starkt konjunktur. Lägre pensionskostnader 2025 förbättrar de ekonomiska förutsättningarna i kommunsektorn, och resultatet bedöms därför stärkas. För 2026 förväntas kostnaderna öka i paritet med skatteinkomstutvecklingen.

Äldreomsorgen är en prioriterad fråga för regeringen, som fortsätter att arbeta med reformer på flera områden för en starkare och tryggare äldreomsorg i hela landet. Regeringen har i budgetpropositionen för

2026 (prop. 2025/26:1) förstärkt och vidgat Äldreomsorgslyftet. Kompetenssatsningen föreslås förlängas till 2027 och omfatta 1,8 miljarder kronor per år för 2026 och 2027. Regeringen konstaterar att Äldreomsorgslyftet har fått ett omfattande genomslag i verksamheterna och bedömer att det är angeläget att kommunerna även efter 2027 fortsättningsvis får möjlighet att utbilda personalen inom ramen för detta. I juli i år träder lagförslag om ett språkkrav inom äldreomsorgen i kraft. För kommunernas arbete med den nya regleringen avser regeringen i enlighet med budgetpropositionen för 2026 att öka det generella statsbidraget med 90 miljoner kronor för 2026, 165 miljoner kronor för 2027 och 150 miljoner kronor för 2028 och framåt. Där tilläggs dessutom Äldreomsorgslyftet, där de satsningarna ingår.

Regeringen har nyligen tillsatt en utredning som ska lämna förslag för att stärka kompetensen hos chefer inom äldreomsorgen och förbättra deras förutsättningar att leda arbetet (dir 2026:26). Syftet är att säkerställa trygg och säker vård och omsorg för äldre genom att stärka förutsättningarna för en hållbar kompetensförsörjning. Uppdraget ska redovisas senast den 2 april 2027.

Anf. 45 EVA LINDH (S):

Herr talman! Jag ska faktiskt göra något som jag inte brukar göra. Jag vill i dag vädja om att vi ska ha en respektfull och civiliserad debatt. De senaste två gånger jag lyssnat på äldreministern har hon bedömt riksdagsledamöters förmåga och kompetens som att de inte har den. Jag tycker inte att det är rimligt. Jag tycker inte att man gör så. Vi talar om politiken och bedömer inte varandras förmåga.

Jag ville bara säga det inledningsvis. Nu till debatten och anledningen till att jag har ställt denna interpellation!

Detta är för många, också för mig, en av de viktigaste frågor vi har: de äldres rätt till en värdig omsorg och personalens möjlighet att använda sin kompetens för att ge den vård och omsorg som människor förtjänar. Har man arbetat, bidragit och byggt vårt samhälle under ett helt liv ska man också kunna känna trygghet när man blir äldre. Man ska veta att det finns en äldreomsorg som präglas av kvalitet, kontinuitet och värdighet.

Så ser dock verkligheten inte alltid ut i dag. Redan under pandemin var det mycket samtal om äldreomsorgen, för den blottlade brister som länge varit kända. Det talades mycket om bristande kontinuitet, otillräcklig bemanning och svaga organisatoriska förutsättningar. Men det uppvaknande som många hoppades på kom inte. De förhoppningarna har inte infriats under den här mandatperioden.

I dag minskar antalet undersköterskor inom äldreomsorgen samtidigt som behoven växer. Vi vet att antalet personer över 80 år kommer att öka med omkring 50 procent fram till 2030. Precis som äldreministern nämnde är det en framgång för vårt samhälle att många blir äldre. Många har också bättre hälsa längre upp i

åldrarna. Samtidigt kommer naturligtvis många ändå att vara i behov av hemtjänst och äldreomsorg.

Bakom statistiken finns personal som springer mellan brukare utan att hinna stanna upp, många äldre som möter nya ansikten varje vecka i hemtjänsten och anhöriga som undrar om deras mamma eller pappa får den omsorg de behöver. Jag ser detta både som anhörig och som politiker. Jag gör många besök och befinner mig ofta i äldreomsorgen. Man gör allt vad man kan, men man måste springa allt fortare eftersom resurserna många gånger inte finns.

Statsrådet svarar som hon gjort varje gång vi haft debatt om äldreomsorgen att det är kommunerna som har ansvaret, och det är ju sant. Det är kommunerna som har ansvaret för organiseringen av äldreomsorgen. Vårt ansvar som riksdagsledamöter och som regering är att ge kommunerna förutsättningar att klara äldreomsorgen. Vi socialdemokrater anser att den här regeringen inte har gett de resurser som behövs för att stärka äldreomsorgen i hela Sverige.

Detta får effekter. Kommunals medlemsundersökning visar till exempel att 43 procent av personalen anser att bemanningen sällan eller aldrig är tillräcklig. Lika många upplever att bemanningen är så låg att det finns risk att äldre far illa minst en gång i veckan.

Tyvärr är också skillnaderna mellan kommunerna stora. Här har regeringen heller inte underlättat för de små kommunerna, som kämpar mycket hårt eftersom man tagit bort resurser till just dem.

Anf. 46 JYTTE GUTELAND (S):

Herr talman! Tack till riksdagsledamoten Lindh för den här viktiga interpellationen! Tack också till äldreministern för att hon är här och debatterar detta med oss!

Jag vill börja med att understryka hur viktigt det är med svensk äldreomsorg och att vi har tillräckliga resurser för att möta äldres behov. Jag tycker att interpellanten väldigt väl beskriver varför detta är så viktigt. Jag har själv arbetat i äldreomsorgen när jag var yngre, och jag är nu i den åldern att jag har en mamma med behov av hjälp på boende. Jag möter alltså äldreomsorgen i min vardag, och jag vet hur hårt personalen arbetar för att hjälpa våra äldre.

Samtidigt är det svåra utmaningar. Jag tänker inte minst på all den tid som många äldre befinner sig i ensamhet. Inte minst om man har stora vårdbehov blir man väldigt isolerad och är beroende av att det finns personal som har tid, inte bara för omsorgen utan också för att prata, gå den där promenaden och försöka hitta på något så att dagarna inte blir så fruktansvärt långa.

Med socialdemokratisk politik hade vi haft mer pengar till svensk äldreomsorg. Vi satsar nära 2 miljarder mer på äldreomsorgen. För oss är detta ett prioriterat område. Vi vill ha fler kollegor för äldreomsorgens personal.

Kommunal uppger att 43 procent av personalen säger att bemanningen sällan eller aldrig är tillräcklig. Man upplever press och stress och har inte alltid

möjlighet att vara där för de boende eller hemma hos någon.

Vi vill att fler ska kunna äta en söndagsmiddag med lite guldkant. Vi vill att fler ska kunna komma ut på en promenad. Vi vill att fler ska uppleva att man kan ha ett samtal, att det inte bara handlar om att överleva.

Det är därför resurser spelar roll. Det är därför den här interpellationen är så viktig. Regeringen väljer nämligen att prioritera skattesänkningar för dem som har allra mest i samhället framför att ge kommunerna de förutsättningar som behövs.

Äldreministern beskriver hur hon brinner för de äldre och att de är det allra viktigaste för henne. Om det är på det sättet måste det pågå en ordentlig strid i regeringen om vad som är viktigast. Var gör pengarna mest nytta? Gör de mest nytta hos de allra rikaste i befolkningen, eller gör de mest nytta för alla de äldre som i dag inte får komma ut på en promenad, för alla vars dagar är oändligt långa och för alla som sitter ensamma och väntar på att någon ska komma och prata med dem?

(Applåder)

Anf. 47 LINNÉA WICKMAN (S):

Herr talman! Tack till min kollega Eva Lindh, som här lyfter äldreomsorgens villkor! Tack också till ministern för det inledande svaret!

Varje dag utförs ett ovärderligt arbete i svensk äldreomsorg. Jag har själv fått se det på nära håll när jag följt med den kommunala hemtjänsten i Sätra i Gävle men också vid många andra besök runt om i mitt hemlän Gävleborg. Jag möter alltid medarbetare som med stort engagemang hjälper människor att leva trygga och värdiga liv. Ofta handlar det inte bara om omsorgsinsatser. Det handlar om att vara den som frågar hur dagen har varit, som ser när något inte står rätt till och som bryter den ensamhet som är vardag för så många äldre.

Det är därför äldreomsorgen är så viktig. Det är därför vi måste tala om hur den ska utvecklas och hur den ska finansieras när behoven snabbt ökar. Vi måste också vara ärliga med att det behövs ett systemskifte.

Kommunals undersökning visar att endast en tredjedel av omsorgspersonalen anser att det finns förutsättningar till god vård varje dag. 15 procent anser enligt undersökningen, som kom i januari i år, att bemanningen är tillräcklig. Krisen i äldreomsorgen har blivit vardag.

På många håll är också bemanningsläget svårt inför sommaren. I går kunde vi läsa att Älvdalens kommun har gått upp i stabsläge på grund av bristen på vård- och omsorgspersonal.

Mot den bakgrunden blir jag bekymrad när jag hör ministrers svar och när vi nu kan göra bokslut över SD:s och regeringens mandatperiod. Det som i mångt och mycket saknas är nämligen svaret på hur regeringen tänker ge kommunerna de långsiktiga ekonomiska förutsättningar som krävs.

När Socialdemokraterna har föreslagit att statsbidragen till välfärden ska inflationssäkras så att

äldreomsorgen inte drabbas av dolda nedskärningar år efter år har regeringen sagt nej. När vi har föreslagit en riktad miljardsatsning på bemanning i äldreomsorgen har regeringen sagt nej. När vi velat ge långsiktiga förutsättningar för kompetensförsörjningen genom att göra Äldreomsorgslyftet permanent har regeringen sagt nej. När vi har föreslagit att avskaffa det orättvisa karensavdraget, som särskilt drabbar vård- och omsorgspersonal, har regeringen sagt nej. När vi föreslog en ny äldreomsorgslag sa regeringen nej.

Vi har konsekvent prioriterat större satsningar på välfärden medan Tidöpartierna prioriterat skattesänkningar för de mest förmögna. Det är prioriteringar som får konsekvenser.

Runt om i landet går personalen till jobbet varje dag, året om, dygnet runt för att ta hand om dem som har byggt vårt land. Personalen förtjänar respekt för sitt arbete, och de förtjänar också att vi lyssnar på dem och agerar. De äldre förtjänar en omsorg där det finns tid för människan – en omsorg utan minutjakt och med personal man känner igen och känner trygghet med.

Det finns en grundläggande motsättning i regeringens politik. Å ena sidan betonar ministern kommunernas ansvar genom deras beskattningsrätt efter väldigt tuffa år. Å andra sidan säger regeringen nej till flera av de reformer som skulle göra skillnad för landets kommuner i deras möjligheter att som arbetsgivare möta behovet av utveckling.

Dessutom har regeringen förvärrat det ekonomiska läget med sin obefintliga arbetsmarknadspolitik. Sanningen är ju den att utan mer resurser kommer det inte ens att gå att upprätthålla nuvarande nivå på äldreomsorgen i det här landet. Och vi vet ju alla att det behövs mycket mer.

Min fråga till äldreministern nu när bara 15 procent av personalen anser att bemanningen är tillräcklig är om det verkligen var rimligt att sänka skatten för de allra mest förmögna i stället för att investera i äldreomsorgen.

(Applåder)

Anf. 48 MAGDALENA SUNDQVIST (S):

Herr talman! Ministern beskriver att Sverige står inför en demografisk förändring där antalet äldre, särskilt de allra äldsta, ökar. Det understryker verkligen vikten av den här frågan.

Ministern beskriver också att Sverige har en ordning med kommunalt självstyre och att äldreomsorgen ryms inom detta. Det har än så länge inte hindrat regeringar från att ta initiativ till att påverka hur äldreomsorgen ska se ut. Under Socialdemokraternas tid i regeringsställning infördes Äldreomsorgslyftet, som gör att personal inom omsorgen kan vidareutbilda sig på betald arbetstid. Jag ser det som väldigt positivt att även ni har fortsatt med detta viktiga initiativ. Jag hade kanske kunnat önska mig att ni under den här mandatperioden hade permanentat Äldreomsorgslyftet.

Jag har lyssnat på ministern i flera debatter om våra äldre. Jag har också lyssnat på era Tidökollegor Sverigedemokraterna, som nu i veckan hade presskonferens

här uppe och som har gått ut med vallöften om hur äldreomsorgen ska utvecklas om de får vara med och styra under nästa mandatperiod.

Jag är i riksdagen som ersättare på grund av kvittningshaveriet, och jag kanske inte är van att höra vad som sägs här. Men det som sades på Sverigedemokraternas presskonferens var nog det värsta jag har hört. Det var en total svartmålning av den personal som väljer att ställa klockan på morgonen, kliva upp och jobba hårt. Detta Tidöpartis omdöme om hela denna yrkeskår handlade om brist på personlig lämplighet, om att de inte skulle vilja vara på jobbet och om att många helt skulle sakna empati och respekt för människovärdet.

Det är alltså så Sverigedemokraterna beskriver den yrkesgrupp som är en av de hårdast arbetande i vårt samhälle. Det är så de väljer att beskriva den yrkesgrupp som alla applåderade under pandemin. Nu verkar applåderna ha tagit slut fullständigt – och även insatserna för att underlätta den här yrkesgruppens vardag. Inte ett ord sades om att lägga fram förslag för att personalen skulle få bättre arbetsmiljö och mer tid med de äldre.

Jag undrar om ministern delar Sverigedemokraternas syn på den här yrkesgruppen, och eftersom ni med emfas brukar framhålla att ni på er sida av politiken är fullständigt överens kan jag tänka mig att svaret är ja. Eller tycker ministern som Socialdemokraterna att de som jobbar inom äldreomsorgen, inom hemtjänsten och på äldreboenden snarare förtjänar bättre arbetsvillkor och att slippa betala sin egen arbetsutrustning och att de behöver få fler kollegor och mer tid med de äldre de möter och hjälper under sina arbetsdagar? Enligt mig är det en förutsättning att vi har den synen på den yrkesgruppen för att säkerställa trygghet och säkerhet för de äldre.
(Applåder)

Anf. 49 Äldre- och socialförsäkringsminister
ANNA TENJE (M):

Herr talman! Jag tänker att det kanske inte är helt lämpligt att ställa folk till svars som inte kan vara här och försvara sin ståndpunkt. Jag svarar för min del, för mitt parti och framför allt för regeringens synpunkter när det gäller dessa frågor.

Jag kan inte nog understryka att i stort sett allting vi har gjort under den här mandatperioden inom äldreomsorgen har handlat om att öka tryggheten och säkerheten för äldre och se till att äldres integritet och självständighet kan värnas – och därmed också valfriheten och kvaliteten i alla delar. Det gäller alla de reformer vi går fram med.

Ett otroligt viktigt perspektiv har varit att stärka alla fantastiska medarbetare i deras arbete. De går varje dag till jobbet och sliter hårt. Jag vet att det är otroligt tufft på många ställen, givet att kompetensförsörjningen är den allra svåraste nöten att knäcka när det gäller äldreomsorgen men också det faktum att kompetensnivån i vissa fall är alldeles för låg. Men steg för steg höjer vi kraven för att få jobba inom svensk

äldreomsorg, och då handlar det om att just stärka medarbetarna på arbetsplatsen.

Vi satsar på Äldreomsorgslyftet, som jag verkligen kan ge er en eloge för att ha infört. Det är kanske det enskilt viktigaste och bästa statsbidrag som har utformats i den här kammaren. Det ger pang för pengarna direkt, som jag brukar säga, och kommer dem till del som de är till för, det vill säga de äldre, och stärker medarbetarna på plats.

SKR har dragit slutsatsen att vi tack vare Äldreomsorgslyftet har lyckats bromsa upp kompetensbristen i svensk äldreomsorg. Det är klart att vi då fortsätter att utveckla det.

År efter år har vi dragit käppar ur hjulen för att kommunerna verkligen ska kunna nyttja detta statsbidrag. Tyvärr nyttjas än så länge bara ungefär 1,2 miljarder av 1,8. Därför har vi valt att inte gå vidare och utöka det ännu mer, nu när även språkravet ingår. Men jag hoppas verkligen att varenda krona i Äldreomsorgslyftet används i kommunerna och kommer dem till del som behöver det bäst, det vill säga medarbetarna, för att stärka kompetensen och därmed öka kvaliteten för de äldre.

Vi har varit tydliga i vårpropositionen med att vi ser ett behov av att fortsätta stärka kompetensförsörjningen i kommunerna. Det är också regeringens uppdrag. Steg för steg har vi som sagt stärkt kompetensen. Vi inför nu språkravet för att äldre ska kunna förstå och göra sig förstådda. Vi har i många år sett väldigt stora brister. Socialdemokraterna mäktade inte med att ta tag i dem, men det gör vi nu. Utgångspunkten är givetvis att äldre måste kunna förstå och göra sig förstådda.

Man får inte den valfrihet och den möjlighet att påverka sin livssituation som man förtjänar om man inte kan förstå och göra sig förstådd. Det är A och O. Det handlar givetvis, herr talman, även om medicinsk säkerhet, dokumentation och läkemedel och att det måste bli rätt. Men det handlar precis lika mycket om arbetsmiljön och att stärka alla dem som jobbar inom äldreomsorgen. Vi ska inte sparka ut dem som gör ett fantastiskt bra jobb men kanske inte pratar perfekt svenska utan snarare se till att de kan vara kvar och att stärka dem i svenska språket så att de kan göra sin fantastiska insats och de äldre kan förstå och göra sig förstådda.

Språkravet är minst lika viktigt för arbetsmiljön som det är för den medicinska säkerheten. Där handlar det förvisso och liv och död. Men att säkra svenska språket och att ha språkravet kommer att minska frustration och onödiga konflikter och framför allt bidra till en bättre och trevligare arbetsmiljö.

Anf. 50 EVA LINDH (S):

Herr talman! Finanspolitiska rådet har konstaterat att det har skett en ambitionsminskning inom välfärden. Ivo har påpekat allvarliga brister i äldreomsorgen. PRO:s kartläggning visar att kommuner redan nu tvingas göra neddragningar. Det sker samtidigt som behoven ökar. Det är inte hållbart.

Äldreomsorgen är inte bara en budgetpost bland alla andra. Den är, skulle jag vilja säga, ett löfte mellan generationer. Den äldre generationen som har varit med och byggt upp Sverige ska kunna känna sig trygg. Människor ska veta att de får det stöd som de behöver på ålderns höst med trygghet, kontinuitet och värdighet.

Vi socialdemokrater stannar inte vid att påpeka eller beskriva problemen. Vi har också förslag för att lösa dem. Vi vill genomföra en miljardsatsning för mer personal i äldreomsorgen. Det handlar om fler kollegor för den som redan arbetar i verksamheten, att minska stressen, att förbättra arbetsmiljön och att skapa bättre kontinuitet. Det handlar naturligtvis framför allt om att ge äldre människor den tid de förtjänar.

Omsorg handlar inte bara om att utföra insatser. Det handlar väldigt mycket om relationer, trygghet och mänskliga möten. Det kräver tid och också resurser. Det är därför som vi vill förstärka bottenplattan för statsbidragen till kommunerna så att kommunerna ska veta vad som gäller och kunna planera långsiktigt.

Vi har en särskild satsning på äldreomsorgen med nästan 2 miljarder. Vi vill permanenta Äldreomsorgslyftet. Där är vi överens; vi sjunger Äldreomsorgslyftets lov. Det är verkligen förtjänt. Det behövs inte bara nu utan också i framtiden.

Vi har sagt att vi behöver ha ett tydligare fokus på språkutbildning. Många gör ett bra jobb, men de behöver också förstärka kunskaperna i det svenska språket. Det är självklart. Precis som äldreministern säger handlar det om medicinsk säkerhet. Det handlar också om att kunna förstå och förmedla vad som behövs mellan personal och den äldre. Vi tycker att man ska kunna läsa svenska på arbetstid och få stöd att nå upp till de krav som verksamheten ställer.

Herr talman! Långsiktigt måste äldreomsorgen få mer pengar. Det är inte bara kommunernas ansvar. Det är också statens ansvar. Vi måste också avskaffa den minutstyrning som alltför länge har gjort omsorgen till ett schema snarare än ett mänskligt möte.

Där finns en skillnad. Flera av oss har jobbat i äldreomsorgen. Men minutstyrningen har blivit allt hårdare och styr nu väldigt mycket av verksamheten. Ibland handlar det om att kunna ta den där tiden till att sitta ned med den äldre, att lugna den personen och att göra den trygg. Man sparar oro och också tid för att man ska kunna göra någonting tillsammans, den äldre och personalen.

Jag tycker inte att vi får riktigt besked om huruvida statsrådet anser att äldreomsorgen behöver mer resurser och mer långsiktiga resurser för att kunna klara av det otroligt viktiga uppdraget. Det behövs både för de äldres skull och för att uppvärdera det arbete som personalen utför i äldreomsorgen.

Anf. 51 JYTTE GUTELAND (S):

Herr talman! Vi socialdemokrater tycker att det ska vara tryggt att bli gammal i Sverige. Du ska bemötas med respekt och värdighet, känna att det spelar roll och att det finns tid för dig som blir äldre. Jag tror att det

är många som tycker så. Men frågan är hur man agerar för att det ska bli verklighet.

Jag tittade på en film som heter *Det omätbara*. Den beskrev hur utvecklingen i Sverige har varit under väldigt lång tid och hur många i hemtjänsten nu rusar för att hinna med minutschemat och hinna förbi väldigt många äldre under en dag. Det är väldigt långt från den värdighet, den respekt och den kvalitet som politiken säger sig vilja leverera.

Vi socialdemokrater vill ta tag i detta. Vi ser vilken utveckling Sverige har haft. Vi ser att de äldre i dag blir lidande av det. Vi ser, precis som interpellanten tog upp, att det finns ett generationskontrakt som i dag tyvärr många gånger är brutet.

Vi är också många som i vår vardag upplever att vi har äldre som sitter ensamma på boenden och undrar varför ingen kommer och pratar med dem eller varför det är så långa dagar. De får kanske inte heller hjälp med sin hygien under väldigt lång tid.

Vi behöver göra någonting åt det. Det behövs ett äldreomsorgslyft. Vi socialdemokrater vill ha ett äldreomsorgslyft. Vi vill stärka bottenplattan genom statsbidragsfinansieringen i den kostnadskris vi har. Vi vill också ha ett äldreomsorgslyft.

Vi gör en rad satsningar för att stärka livskvaliteten för de äldre i Sverige. Det är obegripligt varför regeringen inte tycker att det är viktigare att satsa på äldreomsorgen än på dem som har allra högst inkomster. (Applåder)

Anf. 52 LINNÉA WICKMAN (S):

Herr talman! Jag tycker att det är fint att vi kan vara överens om att Äldreomsorgslyftet är väldigt bra. Jag önskar också att vi kunde vara överens om att göra det permanent. Vi vet att mer utbildning kommer att behövas under lång tid framöver.

Problemet är trots allt att resultatet av fyra år med regeringen är att 15 procent av personalen anser att bemanningen är tillräcklig i landets äldreomsorg. Frågan är heller inte om regeringen har gett några statsbidrag, utan varför den har gett för lite.

Om satsningarna hade varit tillräckliga hade vi inte gång på gång fått höra larmen om kompetensbrist, hög arbetsbelastning och svårigheten med att rekrytera personal.

I mitt hemlän Gävleborg visar den senaste skatteprognosen att kommunerna i år väntas kunna tappa 181 miljoner kronor i skatteintäkter. Det är den ekonomiska verkligheten i Tidösverige.

Herr talman! Vi har kunnat se att Moderaterna under våren har ägnat mycket tid åt att försöka förklara varför så många kvinnor är kritiska mot partiets politik. Jag tror inte att svaret är att kvinnor inte förstår regeringens och Moderaternas politik. De förstår den väldigt väl.

Det är till stor del kvinnor som arbetar i äldreomsorgen. Det är kvinnor som ofta tar ett större ansvar för anhöriga. Det är också kvinnor som ser att regeringen gång på gång säger nej till förslag som skulle stärka vår välfärd och äldreomsorgen. De ser att

skattesänkningarna till stor del har gått till de allra mest förmögna i landet.
(Applåder)

Anf. 53 MAGDALENA SUNDQVIST (S):

Herr talman! Jag bad inte tidigare ministern att stå till svars för vad andra tycker. Jag bad om ministrarnas åsikt om den värdering som Sverigedemokraterna framförde om personalgruppen.

Som en av mina partikollegor nämnde är det 43 procent av personalen som sällan eller aldrig upplever att bemanningen är tillräcklig. I går läste jag i en annan artikel att sju av tio vill lämna yrket.

Jag skulle vilja påstå att den otillräckliga bemanning vi har i dag är en av de absolut viktigaste faktorerna. Detta måste vi råda bot på oavsett vem som sitter i regeringen. Om vi klarar det kommer vi att ge personalen en rimlig arbetsmiljö. De äldre får den tid de är förtjänta av och behöver, och yrket ökar i attraktivitet. Vi får fler kompetenta personer som söker jobben, och det är verkligen något vi behöver.

När man läser regeringens förslag ser man att det är mycket av hårda tag och väldigt lite om hur personalen ska stödjas i att hjälpa de äldre. Jag tänker på detta i kombination med det jag hörde i veckan – något jag aldrig kommer att glömma – om hur Sverigedemokraterna fullständigt gör ned en hel yrkesgrupp. Med den synen kommer vi inte att få fler som vill jobba inom äldreomsorgen.

Nu sa ministern ett par bevingade ord som jag tänker ta med mig: Vi har fantastiska medarbetare! Jag råder ministern att bjuda in Sverigedemokraterna, förklara vilket värdefullt jobb de som jobbar inom äldreomsorgen gör och uppmana Sverigedemokraterna att visa denna yrkesgrupp den respekt den förtjänar.
(Applåder)

Anf. 54 Äldre- och socialförsäkringsminister
ANNA TENJE (M):

Herr talman! Jag börjar där jag slutade, i det arbete som regeringen har utfört under mandatperioden för att steg för steg helt enkelt höja kraven för att få jobba inom svensk äldreomsorg.

Det sista steget i detta är utdrag ur belastnings- och misstankeregister. Det är något som jag tycker är otroligt viktigt, inte minst för att rensa ut dem som är direkt olämpliga att jobba där. De är inte många, men de förstör otroligt mycket för en hel yrkesgrupp och framför allt för den äldre som drabbas.

En viktig del i arbetet har varit just att medarbetare måste kunna lita på sina kollegor. När vi steg för steg höjer kraven för att få jobba inom svensk äldreomsorg förstår jag att vissa tycker att detta inte riktigt rimmar med den kompetensbrist vi har. Men det beror just på att vem som helst inte kan jobba inom svensk äldreomsorg. Det är ett väldigt avancerat yrke som kräver mycket. Det kräver kompetens, det kräver det svenska språket, det kräver otroliga mängder tålamod och empati och det kräver förmåga till bemötande.

Det handlar om att man behöver vara lämplig och kunna lita på sina medarbetare eftersom detta ofta är ett teamarbete. Dessa delar är först och främst till för att öka tryggheten och säkerheten för äldre och höja kvaliteten inom svensk äldreomsorg. Det handlar om att steg för steg helt enkelt öka attraktionskraften och statusen i dessa viktiga yrken, för vem som helst kan alltså inte jobba inom äldreomsorgen.

Det finns en annan del som jag har märkt under många av mina studiebesök. Vi pratar ibland om minutstyrning och hur dåligt det är för både stress, press och kultur i allmänhet. Jag håller helt med.

Det finns delar där man använder ett planeringsverktyg och samtidigt har ett uruselt ledarskap och en chef som inte ser och bekräftar sina anställda utan i stället styr med minuter. Det tas då ingen hänsyn till att Agda behöver längre tid på toaletten eller med duschningen för att hon har blivit så mycket sämre, och man har inte använt planeringsverktyget på det sätt det var menat att användas. Då blir det katastrof. Då får man sjukskrivningar och personal som går från heltid till deltid, och man får definitivt personal som lämnar yrket. Så kan vi inte ha det.

Om jag får frågan från mina kommunföreträdare om jag rekommenderar minutstyrningen säger jag alla dagar i veckan: Nej, det gör jag inte! Men jag tänker inte lagstifta mot ett specifikt planeringsverktyg.

Vad jag däremot tänker göra är att jobba för att stärka ledarskapet i svensk äldreomsorg. Alldeles oavsett om det handlar om privat regi, kommunal regi, en stor kommun, en liten kommun, norr eller söder sammanfaller ofta kvalitet i äldreomsorgen, låga sjukskrivningstal, lättare att rekrytera, många som jobbar heltid och är nöjda med sin anställning och framför allt äldre som känner sig trygga och säkra och som är glada och har en livskvalitet med en sak, och det är ledarskapet.

Just därför har jag nyligen tillsatt en utredning om att ta fram ett ledarskapsprogram, precis som det vi har inom skolan. Vi skulle ju aldrig drömma om att plocka bort rektor och biträdande rektor inom skolans och förskolans värld. Men inom äldreomsorgen finns inget liknande; det finns inga stödfunktioner till alla de duktiga socionomer och sjuksköterskor som jobbar som enhetschefer.

Jag tror att det är avgörande att stärka ledarskapet inom svensk äldreomsorg om vi ska få en bättre kvalitet. Vi ska ha ett ledarskap som ser och bekräftar sina medarbetare och som höjer statusen och attraktionskraften för de här viktiga yrkena. Framför allt ska vi ha ett ledarskap som när man får frågan ”Vem är ni till för?” svarar: de äldre.

Jag ser fram emot att ta emot denna utredning, inte den här mandatperioden men nästa, och att därmed också kunna sätta en ledarskapsutbildning inom svensk äldreomsorg.

Min fråga blir givetvis: Är detta något som Socialdemokraterna stöder?

Anf. 55 EVA LINDH (S):

Herr talman! Kvalitet uppstår inte av sig själv. Kvalitet kräver personal, kompetens och tid.

Det var därför jag frågade statsrådet vilka konkreta åtgärder som ministern avser att vidta för att kommunerna ska ha de ekonomiska förutsättningar som krävs för att stärka äldreomsorgen och möta de växande behoven. Inte en enda gång har jag hört statsrådet svara på den frågan.

Jag har hört statsrådet prata om att höja kraven. Absolut, vi ska ha höga krav. Hon pratar om att höja statusen för personalen. Ja, jag håller med. Hon pratar också om att höja kompetensen bland chefer. Jag håller med om detta också.

För att personalen ska kunna göra ett bra arbete krävs dock resurser och tid. Men varje gång vi har en debatt pratas det bara om kommunernas ansvar. Men vi har ett ansvar. Vi som sitter i regering och riksdag har ett ansvar för att ge kommunerna förutsättningar att öka kvaliteten inom äldreomsorgen. Det ska göras för personalens skull, för att man inte ska behöva springa sönder sin dag.

Det gör ont i hjärtat varje gång jag träffar undersköterskor, till exempel, som säger att de går hem med ont i hjärtat därför att de inte har kunnat ge de äldre som bor på boendet vad de behöver. Jag har talat med hemtjänstpersonal som kommer hem till någon äldre och inte har kunnat ge den omsorg och den vård som den äldre behöver. Det är det här det handlar om.

Om vi ska kunna prata om att vi verkligen satsar på äldreomsorgen behöver vi ge långsiktiga finansiella förutsättningar för en äldreomsorg av hög kvalitet. Det är de äldre värda, och det är all personal som kämpar hårt i äldreomsorgen också värd. Men jag har inte hört någonting om det från statsrådet.
(Applåder)

Anf. 56 Äldre- och socialförsäkringsminister
ANNA TENJE (M):

Herr talman! Med nya krav kommer också krav på medfinansiering. Så är det alltid. När det kommer nya lagar och regler för kommunerna är regeringen, och riksdagen som stiftar lagen, skyldiga att skicka med pengar.

Så är det också när det handlar om Äldreomsorgslyftet och att höja kompetensen. När det gäller språkkravet ligger pengarna just i Äldreomsorgslyftet, men det finns också andra pengar, som jag inledde med att redogöra för. Det är sådant som löper årligen för merkostnader för språkkravet.

Vi kommer att införa obligatoriskt, och inte bara frivilligt, utdrag ur belastningsregister och misstankeregister för att öka tryggheten och säkerheten för äldre. Det kommer också att kunna göras under befintlig anställning. Även detta kommer säkert att följas av krav på medfinansiering, men det återstår att se vad utredningen säger om det hela.

I dag, herr talman, har vi varit väldigt överens i många delar. Jag uppfattar att Socialdemokraterna också tycker att det är en bra idé att stärka just delarna

kring ledarskapet för att öka attraktionskraften och statusen för detta viktiga yrke. Men det handlar framför allt om att höja kvaliteten och se till att tryggheten och säkerheten för äldre blir bättre.

Det finns dock en grundläggande motsättning, som vi inte har talat så mycket om. Vi pratar mycket om pengar och pengar som inte finns. Pengar som definitivt inte finns är pengarna i Socialdemokraternas budget.

När man nu står här och talar om allt man lovar och ger löften om saker och ting som ska förbättras trattar det ändå ned i det faktum att det i Socialdemokraternas budget, som man lade fram här, alltså saknas 50 miljarder kronor. Vi talade tidigare här om karensavdraget – där finns ingen finansiering över huvud taget. Om man skulle genomföra det skulle det kosta 20–40 miljarder.

Det är en sak att stå och lova och säga att man vill satsa och höja ambitionen. Men när man inte har finansierat löftena i sin egen budget blir det ganska tunt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2025/26:521 om Spaniens amnesti för illegala invandrare

Anf. 57 Migrationsminister JOHAN
FORSSELL (M):

Herr talman och åhörare! Tobias Andersson har frågat mig om jag och regeringen avser att agera för att säkerställa att Sverige inte påverkas av Spaniens amnesti för illegala invandrare.

Som bekant genomgår svensk migrationspolitik just nu ett paradigmskifte. Till skillnad från den förra regeringen har den här regeringen haft en konkret plan för att komma till rätta med en av väljarnas allra viktigaste frågor, det vill säga att skapa ordning och reda i migrationspolitiken. Detta är ett långsiktigt arbete, men vi kan konstatera att det har gett resultat. Tack vare en ansvarsfull och restriktiv migrationspolitik har Sverige nu den lägsta asylrelaterade invandringen på 40 år. Fler personer med utvisningsbeslut lämnar landet; sedan regeringen tillträdde har återvändandet ökat med närmare 60 procent.

Att den som har meddelats ett beslut om återvändande respekterar beslutet och självvalt lämnar territoriet är en nyckelkomponent i en effektiv återvändandepolitik. Ett fungerande återvändande med tvång är dock också viktigt som ett incitament för frivilligt återvändande. Olika särlösningar för regularisering av irreguljära migranter som fått avslag på sin asylansökan underminerar återvändandepolitiken och minskar därmed incitamenten för frivilligt återvändande. Sådana bör därför undvikas.

När det gäller Spaniens amnesti kan jag konstatera att uppehållstillstånden gäller i Spanien och inte ger rätt till fri rörlighet. EU-kommissionen har i sammanhanget framfört att medlemsstaterna behöver säkerställa att deras beslut inte skapar risker för

Schengenområdet och noga överväga potentiella migrations- och säkerhetskonskvenser. Regeringen instämmer i det uttalandet.

Samtidigt vill jag betona att Sverige i dag, tack vare regeringens arbete på det migrationspolitiska området, står väl rustat för potentiella migrations- och säkerhetskonskvenser av andra länders mindre genomtänkta ageranden.

Kontroller av att personer som vill resa in eller vistas i Sverige har rätt till det utförs av Polismyndigheten vid den ordinarie gränskontrollen. Kontroller sker också genom den återinförda gränskontrollen vid Sveriges inre gräns, som regeringen nu senast beslutade att förlänga från och med den 12 maj, samt genom så kallade inre utlänningskontroller. En person kan till exempel nekas inresa om han eller hon bedöms utgöra en risk för allmän ordning eller säkerhet. Jag vill också påminna om att regeringen nyligen har föreslagit moderniserade regler för inre utlänningskontroll, vilket skapar förutsättningar för fler inre utlänningskontroller än i dag.

Sammanfattningsvis följer regeringen situationen i Spanien noga men ser inte några omedelbara risker för att den spanska migrationsamnestin kommer att påverka Sverige.

Anf. 58 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka ministern för svaret och för det arbete han tillsammans med oss genomfört på det migrationspolitiska området under denna mandatperiod. Johan Forssell nämner delar av det arbete som har skett. Vi har nu den lägsta asylrelaterade invandringen sedan vi började mäta för 40 år sedan. Det är fler som får utvisningsbeslut, och fler av dem som får ett sådant beslut lämnar landet; vi har alltså inte minst ett kraftigt ökat återvändande.

Vi har också bland annat skärpt den oregrerade arbetskraftsinvandringen och underlättat för utvisning av brottslingar. Och i morgon börjar, om jag inte är felinformerad, de nya, skärpta kraven för medborgarskap att gälla. Äntligen ställer vi nu krav på egen försörjning, längre boendetid, språk- och samhällskunskaps-test och strängare krav på skötsamhet – efterlängtat!

Herr talman! Allt detta är naturligtvis mycket välbehövligt, men det var inte därför jag ställde denna interpellation. Sverige och många andra länder bedriver i dag en tuffare migrationspolitik, men Spanien sticker ut åt andra hållet. Nu ser vi hur Spaniens socialistiska regering gör vad de kan för att bidra till risken för ett nytt migrationskaos inom EU. De har aviserat att de avser att låta mellan 500 000 och kanske upp till 840 000 illegala migranter ansöka om uppehållstillstånd i landet. Det har rapporterats om att det bara under de tre första dygnen lämnades in 43 000 ansökningar.

Herr talman! Det går inte att beskriva det som sker i Spanien nu som något annat än en invasion – en invasion av Spanien och Europa från Afrika och Mellanöstern. Det handlar inte om invandrare som sökt sig till Spanien för att bli en del av det spanska samhället

eller bidra till dess ekonomi; de är ju per definition där illegalt. Det handlar om illegala invandrare från främmande kulturer, med värderingar som står i direkt konflikt med våra.

Detta borde egentligen vara ganska enkelt. Om man befinner sig illegalt i ett land ska man återvända, oavsett om det landet är Sverige eller Spanien. Spanien riskerar nu att förändras till det sämre under en överskådlig framtid. Det är klart att det står dem fritt att själva förstöra sitt eget land, om de så önskar. Jag lider dock med det spanska folket och är övertygad om att de vid nästa tillfälle kommer att välja andra politiker än de som nu förstör deras land.

Spaniens beslut riskerar dock att påverka även andra EU-länder, däribland Sverige. När de hundratusentals illegala invandrarna erhållit spansk uppehållstillstånd underlättar det för dem att nyttja EU:s fria inre rörlighet och därmed ta sig till andra länder. Jag tror inte att Spanien, när man delar ut så många uppehållstillstånd till personer som befinner sig i landet illegalt, kommer att ha full koll på vilka som lämnar Spanien. Detta medför ett ökat behov av åtgärder från andra länders sida på detta område – därav denna interpellationsdebatt.

Ministern har svarat utförligt när det gäller mycket av det vi har gjort och, delvis, hur man ser på Spaniens agerande, men har man från regeringens sida lyft upp detta med den spanska regeringen eller med Johan Forsells motpart? Avser man att vidta några ytterligare åtgärder för att säkerställa att Sverige inte drabbas av Spaniens beslut?

Anf. 59 JAMAL EL-HAJ (-):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret!

Det är rimligt att diskutera konsekvenserna av migration, integration och kriminalitet. Sverige har problem med gängvåld, segregation och utanförskap, som måste tas på allvar. Men det är inte seriöst att beskriva hela invandringen som ett misslyckande eller att lägga ansvaret för samhällsproblemen på människor med utländsk bakgrund som grupp.

Forskningen visar att vissa grupper med utländsk bakgrund är överrepresenterade i brottsstatistiken. Samtidigt visar forskningen att viktiga förklaringar är socioekonomiska faktorer som arbetslöshet, fattigdom, trångboddhet, låg utbildningsnivå och boendesegregation.

De allra flesta invandrare arbetar, studerar, driver företag och bidrar till samhället precis som alla andra. Invandrare har dessutom spelat en avgörande roll för Sveriges utveckling. Tusentals läkare, sjuksköterskor, undersköterskor, ingenjörer, företagare, forskare, chaufförer och byggnadsarbetare med utländsk bakgrund håller varje dag Sverige igång.

Det är också viktigt att komma ihåg att Sveriges historia till stor del är en historia av migration. Under efterkrigstiden hade Sverige en enorm brist på arbetskraft. Svenska företag rekryterade aktivt människor från bland annat Finland, Jugoslavien, Grekland,

Turkiet, Palestina och andra länder för att bygga bostäder, vägar, industrier och välfärd.

De var med och byggde det moderna Sverige och bidrog till den ekonomiska utveckling som lade grunden till en välfärd vi fortfarande åtnjuter i dag.

Kriminalitet är inte heller knuten till etnicitet. Om man tittar på dömda och misstänkta politiker ser man att även Sverigedemokraterna under åren har haft ett betydande antal företrädare på riks-, region- och kommunnivå som dömts eller misstänkts för olika brott. Men ingen skulle hävda att alla sverigedemokrater är kriminella på grund av detta.

På samma sätt är det orimligt att döma miljontals människor med invandrarbakgrund utifrån handlingar som begåtts av individer. När det gäller Spanien är det dessutom märkligt att man framställer landet som ett hot mot Sverige. Spanien har under lång tid välkomnat svenska pensionärer, barnfamiljer och andra som valt att bosätta sig där för arbete, studier eller livskvalitet. Svenskar har fått möjligheter att skapa sig ett liv i landet och ta del av sjukvård, skola och samhällsservice. I stället för att kritisera Spanien borde vi kanske visa tacksamhet för att landet har tagit emot så många svenskar genom åren.

Man kan ha olika uppfattningar om migrationspolitik, men debatten blir bättre om den bygger på fakta och respekt – inte på att skuldbelägga hela grupper av människor eller andra länder. Att lösa Sveriges problem kräver att vi inte ställer människor mot varandra. Det kräver att vi bekämpar kriminalitet, stärker integrationen, skapar fler vägar till arbete och utbildning och håller fast vid principen att människor ska bedömas efter sina handlingar och inte efter sitt ursprung.

Anf. 60 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M):

Herr talman! Tack, Tobias Andersson, för interpellationen! Jag kan säga att jag är väldigt bekymrad över den politik som den spanska regeringen genomför. Detta är ju en väldigt stor amnesti. Det är förvisso inte den första – det har skett flera stycken under de senaste 45 åren – men den är väldigt omfattande. Det är uppemot 750 000 personer som kan beröras av den.

Vi står upp för en stram migrationspolitik. Det gör vi för att Sverige måste få en möjlighet att lyckas med integrationen av alla människor som kommit till Sverige. Under Socialdemokraternas tid vid regeringsmakten vägrade man att inse de problem som följer av att man inte sköter migrationspolitiken. Svåra avvägningar och viktiga invändningar viftades bort med tomt prat om att problemen kommer att lösas sig bara vi tror på människor.

Men problemen löser sig inte. Vad som krävs är att man sköter detta och gör reformer framåt för att till exempel hantera trångboddheten, att skolresultaten sjunker eller att utanförskapet växer. För några år sedan hade vi en situation där det var dödsskjutningar mer eller mindre varannan dag. Det var den situation som vi som regering tillsammans med Sverigedemokraterna fick städa upp i. Det var en gravt åsidosatt

migrationspolitik och gravt åsidosatt politik på många andra områden.

Nu har vi som sagt den lägsta asylrelaterade invandringen på 40 år. En hörnsten i den politiken är ju följande väldigt enkla men också grundläggande värdering: Den som inte har asylskäl ska återvända hem.

Har man asylskäl kommer man att få sin sak prövad i Sverige. Vi har kanske världens mest rättssäkra migrationsystem med Migrationsverket och möjlighet att överklaga till domstolar i två instanser. Men har man inte asylskäl ska man resa hem. Annars har vi ju helt enkelt inte en reglerad invandring.

När Spanien gör så här åsidosätter man denna fundamentala princip i migrationspolitiken. Man säger att även den som inte har asylskäl förr eller senare – i det här fallet är det snarast förr, för det är en mycket kort tid man behöver ha vistats i Spanien – kommer att få uppehållstillstånd. Det räcker med att gå under jorden och stanna kvar utan tillstånd.

Jag är bekymrad över den utvecklingen. Den är inte bara orättvis. Den innebär ju de facto att den som stannar kvar illegalt ändå får stanna. Man tänker på dem som faktiskt har följt lagen och åkt hem. Det blir en väldigt orättvisa i detta. Och sedan kan det naturligtvis få följdverkningar också för andra länder.

Det som verkligen oroar mig är dock att jag inte ser någon socialdemokrat eller någon på vänstersidan som aktivt tar avstånd från detta. Tvärtom ser jag att Magdalena Andersson, som vill bli svensk statsminister igen, alldeles nyligen åkte till Spanien och träffade Spaniens socialistregering, som hon hyllade. Hon träffade alla dessa personer utan att – i vart fall inte vad jag noterat – ens kritisera denna jätteamnesti.

Detta väcker viktiga frågor inför det val som svenska folket ska göra om 100 dagar. Är det amnestier av denna typ som vi kommer att få se också i Sverige? Man behöver inte gå så långt tillbaka i tiden för att se exempel på detta. För några år sedan stod vi med de totalt rättsosäkra gymnasielagarna. Det var 9 000 vuxna personer som saknade asylskäl som fick stanna kvar i en amnesti. Detta åsidosatte viktiga principer i migrationspolitiken och genomfördes dessutom på ett helt rättsosäkert sätt. Det har också skapat stora tillämpningsproblem.

Vi följer den här frågan noggrant. Jag har också i möte med EU:s migrationsministrar gjort väldigt tydligt och klart vad regeringen tycker om detta. Men framför allt är jag orolig för vad som skulle hända om vi skulle få en vänsterregering i Sverige som skulle införa den här kravlösa migrationspolitiken.

Anf. 61 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Herr talman! Tack, ministern, även för detta svar! Jag tycker att det är viktigt att belysa det ministern avrundar med, nämligen det faktum att Magdalena Andersson nyligen, efter att amnestin hade kommunicerats och efter att man hade börjat dela ut tiotusentals uppehållstillstånd till illegala invandrare, ändå valde att resa ned till Spanien och hylla den spanska regeringen. Det gjordes dessutom inför en publik fylld av

diverse flaggor som nog ingen av oss hade velat synas med. Detta sker helt utan att svenska medier ställer frågor till Magdalena Andersson om hur hon avser att göra om hon blir statsminister: Kan det spanska exemplet, med hundratusentals uppehållstillstånd till personer som befinner sig illegalt i landet, vara någonting för henne att hämta inspiration från, givet att hon uttrycker sitt stöd till Spaniens regering?

Herr talman! Jag tänkte nämna det faktum att massinvandring ibland liknas vid den trojanska hästen. Denna liknelse dyker upp i sociala medier titt som tätt. Andemeningen är att man har välkomnat invandrare, och bland dem – det har inte varit alla, men de har funnits där – har det funnits personer som sökt sig till Europa fyllda av hat mot oss som redan lever här. Det är brottslingar, terrorister och islamister.

Otaliga är de terrorattentat och brott som begåtts i Europa av invandrare som vi välkomnat, legalt eller illegalt. Jag tycker dock att liknelsen brister i detta fall. Vi talar inte om ett trettiotal greker gömda i en trähäst som Spanien naivt har låtit rulla innanför murarna. Vi pratar om obefintliga murar. Det är uppemot 1 miljon illegala invandrare som befinner sig i Spanien och nu erhåller rätten att legalt stanna. Det vore mer som om Troja hissade upp porten och välkomnade hela den grekiska armén – inte bara dem som gömde sig i hästen – och dessutom gjorde det från början, väl medvetna om riskerna. Sedan gavs de uppehållstillstånd i Troja trots att de kommit dit för att erövra staden.

Jag noterar att Jamal El-Haj har gett sig in i debatten. Han tar upp det faktum att många av dem som kommit till Sverige har bidragit till vårt samhälle. Det är naturligtvis helt korrekt. Jag tror dock att det finns personer med invandrarbakgrund som hade kunnat framföra den ståndpunkten med högre etos än Jamal El-Haj själv.

Jamal El-Haj har måst lämna sitt parti för att han återkommande hängt med islamistsympatisörer. Det har blivit tydligt för alla. Vi har alla tagit del av bilderna. Jag vet många invandrare, inte minst aktiva i mitt parti, som skulle framföra samma ståndpunkt och argumentera för de välintegrerade i vårt samhälle och de samhällsbidrag de dagligen gör när de går till jobbet. Men trovärdigheten faller platt när det är Jamal El-Haj som för fram ståndpunkten.

Jag tror inte att Jamal El-Hajs lojalitet är gentemot Sverige eller svenska folket. Jag tror att hans lojalitet är gentemot det palestinska folket. Jag avser inte att orda om huruvida han själv är islamist och hyser den typen av värderingar, men jag kan konstatera att många i hans umgängeskrets gör det.

Han noterar också att man borde bedömas efter sina handlingar. Det tycker jag även borde gälla Jamal El-Haj. Så bedömdes han nog också av Socialdemokraterna när han inte längre fick företräda partiet.

Anf. 62 JAMAL EL-HAJ (-):

Herr talman! Mitt syfte med att delta i den här debatten var att framkalla de riktiga

Sverigedemokraterna, och jag har lyckats med det. Jag har uppfyllt mitt syfte. Jag har egentligen inte mer att säga.

Det är fruktansvärt när Sverigedemokraterna – och i synnerhet den här ledamoten – anklagar marxister som inte ens tror på gud för att vara islamister och anklagar kristna, som inte ens är muslimer, för att vara islamister. Det är precis vad det här handlar om.

Herr talman! Jag hade kunnat stå i talarstolen och nämna alla sverigedemokrater som har begått brott. Men det är skillnad på en person som mig, som är uppfostrad i arbetarrörelsen och i socialdemokratien. Vi aktar oss för att använda den metoden. Jag använder den aldrig.

Anf. 63 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M):

Herr talman! Jag kan bara upprepa det som jag har sagt tidigare. Vi lägger om migrationspolitiken – bort från den kravlösa politik som vi ärvde. Vi har kraftigt minskat asylinvandringen. Vi har egentligen gjort det av en enda anledning, och det handlar om att Sverige ska kunna lyckas med integrationen av alla människor som har kommit till Sverige de senaste åren.

Man kan nämligen klara av att ha två tankar i huvudet samtidigt. Det är ett faktum att de allra flesta människor som kommer till Sverige är hederliga. De vill ha ett bättre liv. De vill arbeta och göra rätt för sig. Det är inte konstigare än så. Samtidigt kan man inte vifta bort viktiga invändningar när så många människor kommer på så kort tid. Var ska människor bo någonstans? Hur ska vi undvika trångboddhet? Hur ska vi säkerställa att vi inte får ett vi-och-dom-samhälle? Hur ska vi hantera problem med kriminella gäng som rekryterar barn och så vidare? Man måste alltså tänka igenom detta väldigt noggrant. Man måste ha politik för att lösa de problemen.

Vi ärvde ett land som var i en krissituation. Jag är stolt över den omläggning som vi har gjort i Sverige de senaste åren. Vi har lyckats ta tag i olika samhällsproblem. Vi har pressat tillbaka de kriminella gängen. Vi har minskat antalet skjutningar. Vi har gett människor mod att gå ut på gator igen och att leva det liv de vill leva – i frihet. Vi sätter alltid brottsoffren och vanliga människors trygghet före de kriminella.

Jag är därför väldigt bekymrad. Jag är bekymrad när jag hör krav på att vi nu ska följa till exempel det spanska exemplet och genomföra stora amnestier för personer som inte har rätt att vara i Sverige. Jag är bekymrad när jag hör krav på att vi nu ska byta riktning i Sverige. Det måste väl då innebära att vi ska tillbaka till den situation vi hade för tre och ett halvt år sedan. Då var det skjutningar varje dag. Kriminella gäng kunde ta sig friheter på vanliga hederliga människors bekostnad. Asylinvandringen var väldigt omfattande och skapade ett stort antal problem för människor, kanske inte minst för personer som själva invandrat till Sverige. Jag vågar påstå att väldigt många kände att det inte längre fungerade. Den politiken hade kommit till vägs ände.

En del i det här arbetet handlar också om att vi i dag har betydligt bättre säkerhet och ordning och reda vid våra nationsgränser. Vi kan till exempel stänga av en person och neka en person inresa om personen definieras utgöra ett hot mot allmän ordning eller säkerhet. Jag berättade också att vi har tagit fram ett, i realiteten, helt nytt regelverk för inre utlänningskontroll, så att vi kan säkerställa att vi faktiskt vet vilka som befinner sig i Sverige. Vi har då också gjort Sverige mindre attraktivt som destinationsland för asylinvandring.

Det här är viktigt på många olika plan. Det är viktigt för att vi ska kunna undvika att få ett vi-och-dom-samhälle. Det är viktigt för att vi ska kunna öka sammanhållningen i vårt land och för att vi ska kunna minska utanförskapet. Det handlar också om att vi ska veta vilka som befinner sig i Sverige, herr talman. Detta är viktigt även ur en annan aspekt, som handlar om Sveriges säkerhet.

Vi har i dag ett skuggsamhälle i landet på kanske uppemot 100 000 personer. Det är kanske ännu fler – ingen vet. Det är personer som vi tror är i landet men som inte har laglig rätt att vara här. Där finns personer som ibland begår brott. Där finns personer som ibland också utsätts för brott. Flera allvarliga brott har begåtts av individer i den här gruppen. Att vi vet vilka de här personerna är och var de befinner sig och att de i linje med en reglerad och rättssäker migrationspolitik återvänder hem är viktigt också för Sveriges säkerhets skull.

Anf. 64 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Herr talman! Tack, Johan Forssell, för detta svar!

Jag skulle vilja börja med en fråga angående ministerns senaste anförande. Hur ser man på den kritik som EU-kommissionen nu har riktat mot Sverige just när det gäller de inre gränskontrollerna? Ministern lyfte fram behovet av dem, och jag ser positivt på att vi har dem på plats. Hur avser man att säkerställa att EU inte bråkar med Sverige när vi försöker säkerställa våra egna gränser och vårt territorium och skydda laglydiga svenskar från potentiella säkerhetsshot?

Konsekvenserna av den massinvandring som har drabbat Sverige är dagligen tydliga. Vi ser dem i otryggheten, i utanförskapet, i arbetslösheten, i gängkriminaliteten, i mångkulturen, i islamiseringen med mera. Massinvandringens negativa effekter är så uppenbart påtagliga att få politiker i dag vågar möta väljarna med att propagera för öppna gränser och fri invandring. Det som länge var en åsikt endast yppad av sverigedemokrater har i dag vunnit brett stöd i de svenska partierna.

Ett undantag har vi fått lyssna till under denna debatt: Jamal El-Haj eller Jamal El-Hamas, som hans tidigare partiordförande kallade honom i talarstolen här. Ledamoten är stolt över att han har lockat fram en sann sverigedemokrat, som han uttryckte det.

Jag skulle vilja hävda att detta gäller alla sverigedemokrater och säkert många andra – inte minst socialdemokrater, givet att Jamal El-Haj behövde lämna Socialdemokraterna på grund av de kopplingar till

antidemokratiska rörelser som jag belyste i mitt tidigare anförande. Jamal El-Haj har befunnit sig vid såväl Hamaskopplade konferenser som demonstrationer med vajande Hamasflaggor.

Min poäng när det gäller min förra replik mot honom är: Det finns många fantastiska personer med invandrarbakgrund som bidrar till Sverige. Jag skulle inte inkludera honom i den listan.

Anf. 65 TALMANNEN:

Jag tänker att man ska vara försiktig när man balanserar kommentarer om enskilda ledamöter. Just att återropa den här felsägningen av en partiordförande tycker jag kanske var att gå över gränsen.

Anf. 66 Migrationsminister JOHAN FORSELL (M):

Herr talman! Jag fick en fråga om hur regeringen ser på de inre gränskontrollerna. Det som Tobias Andersson sa stämmer. Vi har fått det här utlåtandet från kommissionen.

Gränskontrollerna har varit på plats i närmare tio år. De förlängs halvårsvis. De finns till av en anledning, och det handlar om att säkerställa att vi har kontroll över våra gränser i den beklagliga situation som vi tyvärr befinner oss i med till exempel ett förhöjt terrorhot.

Vi vill inte att de här kontrollerna ska vara på plats längre än vad som verkligen är nödvändigt, vill jag säga. Vi gillar den fria rörligheten i EU. Den är viktig, inte minst av ekonomiska skäl. Vi vet också att det här är någonting som påverkar många människor i Öresundsregionen.

Ny lagstiftning är på väg. Jag tänker till exempel på EU:s migrationspakt, som träder i kraft i sommar. Man får se hur den kommer att implementeras och vilka följder det får. Vi analyserar yttrandet från kommissionen. Vi har precis – i maj – förlängt kontrollerna med ytterligare en sexmånadersperiod. Jag vill också betona att vi har en bra dialog med kommissionen om de här viktiga frågorna. Jag var så sent som i går – jag kom hem i natt – i Luxemburg och träffade de övriga migrationsministrarna och även kommissionen. Vi tog bland annat upp tillståndet inom Schengenområdet.

Detta är det svar som jag har att ge just nu, men vi återkommer framöver när vi behöver fatta ett nytt beslut. De här kontrollerna löper helt enkelt ut halvårsvis.

Tack, Tobias Andersson och Jamal El-Haj, för den här debatten!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellationerna 2025/26:527 och 528 om ökad transparens och bankernas ansvar vid bedrägerier

Anf. 67 Finansmarknadsminister NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! Eva Lindh har frågat mig om jag kommer att verka för att den nya europeiska regleringen om skydd vid betaltjänstbedrägerier i större utsträckning ska omfatta småföretagare och mikroföretag, om jag ser behov av att införa ett grundläggande företagskydd för småföretagare som utsätts för bedrägerier inom det finansiella området, om vilka åtgärder jag avser att vidta för att stärka småföretagares skydd mot bankrelaterade bedrägerier och social manipulation och hur jag avser att säkerställa att arbetet mot bedrägerier mot företagare blir en tydligare del av regeringens arbete mot organiserad brottslighet.

Vidare har Eva Lindh frågat mig om jag bedömer att dagens nivå av transparens ger bankkunder tillräckliga möjligheter att fatta informerade beslut om valet av bank, vilka ytterligare åtgärder jag avser att vidta för att stärka bankernas ansvar för att förebygga bedrägerier, om jag kommer att verka för att bankerna ska ta ett större ekonomiskt ansvar för kunder som utsätts för bedrägerier i linje med utvecklingen inom EU, hur jag ser på bankernas och det finansiella systemets roll i regeringens arbete mot organiserad brottslighet och om jag bedömer att insatserna mot bedrägerier hittills varit tillräckligt prioriterade.

Att motverka brottslighet är en av regeringens högst prioriterade frågor. Det gäller även brottslighet i det finansiella systemet.

Det stora flertalet bedrägerier förutsätter att kriminella missbrukar produkter och tjänster som tillhandahålls av bankerna. Som ett led i arbetet mot bedrägerier höll regeringen flera möten med företrädare för bankerna och Polismyndigheten under 2024 och 2025. Syftet var bland annat att diskutera hur bankerna kan ta ett större ansvar och hur samarbetet mellan bankerna och Polismyndigheten kan stärkas. Bankerna presenterade då ett åtgärds paket med flera förslag för att stärka kundskyddet. Det är bankernas och polisens bild att arbetet har varit framgångsrikt.

Regeringen följer löpande upp att bankernas åtgärder genomförs och får effekt. Det är positivt att brottsvinsterna för telefonbedrägerier, så kallad vishing, har minskat markant sedan toppen 2023.

Just nu pågår en översyn av EU:s betaltjänstregelverk. Regeringen är positiv till att regelverket ses över och välkomnar Europeiska kommissionens ansats att bekämpa bedrägerier. En politisk överenskommelse i förhandlingarna nåddes i november 2025.

Det nya regelverket – en ny EU-förordning och ett nytt EU-direktiv – innehåller nya krav på bankerna att vidta preventiva åtgärder i syfte att förebygga och förhindra att kunderna utsätts för betalningsbedrägerier. Det gäller särskilt krav på transaktionsmonitorering och förutsättningar för utbyte av information mellan banker om misstänkta bedrägerier.

Ersättningsreglerna i det nya regelverket innebär, liksom i dag, att det föreligger en allmän rätt till ersättning vid obehöriga transaktioner under vissa förutsättningar. Därutöver föreslås en särskild regel som innebär att den enskilde, under vissa förutsättningar, har rätt till ersättning om bedragaren utger sig för att företräda banken.

Reglerna i det nya betaltjänstregelverket gäller som utgångspunkt oavsett om kunden är konsument eller företagare.

När det nya regelverket har antagits ska de regler som inte är direkt tillämpliga genomföras i svensk rätt. Jag vill inte föregripa det arbetet.

Anf. 68 EVA LINDH (S):

Herr talman! Bedrägerier är i dag ett av Sveriges snabbast växande brottsområden. Varje dag utsätts privatpersoner och företagare för avancerade bedrägerier, där livsbesparingar och företagskapital kan försvinna på några minuter. Vi har 90 polisanmälda bankbedrägerier om dagen plus ett betydande mörkertal av icke-anmälda bankbedrägerier.

Polisen varnar för en kraftig ökning av bedrägerier riktade mot äldre. Jag möter många pensionärsorganisationer, och efter varje möte när jag har tagit upp de här frågorna kommer människor fram och berättar om hur man själv, anhöriga eller vänner har blivit lurade. De tar inte upp det när alla hör, men de tar upp det efteråt. De berättar om förlorade besparingar, om oro och om skam. Många känner just skam, trots att det egentligen är förövarna som borde känna skam.

Jag vill också lyfta småföretagarnas situation, för tusentals småföretag drabbas varje år av bedrägerier. Många saknar juridiska resurser och ekonomiska marginaler. Organisationen Företagarna har visat att fler företagare rapporterar ekonomiska förluster till följd av bedrägerier i dag än för bara några år sedan. Samtidigt uppgår 38 procent av företagarna att de aldrig anmäler brott som de utsätts för.

Det här är inte bara ett konsumentproblem med svåra och väldigt sorgliga effekter för dem som drabbas. Det är också en av den organiserade brottslighetens viktigaste inkomstkällor. Vi talar ofta om skjutningar och sprängningar när vi diskuterar gängkriminalitet, vilket är förstaeligt. Det våld som fortfarande plågar vårt land måste bekämpas med full kraft. Men om vi ska förstå den organiserade brottsligheten måste vi också förstå det här: Bakom vapnen finns pengarna, och bakom pengarna finns i allt större utsträckning bedrägerier och naturligtvis den ekonomiska brottsligheten i stort.

Det handlar om enskilda brottsoffer, men det handlar naturligtvis också om Sveriges förmåga att ta tag i den ekonomiska brottsligheten och den kriminella ekonomin. OECD har riktat skarp kritik mot Sveriges arbete mot företagsrelaterad ekonomisk brottslighet och internationell korruption. OECD konstaterar att för få utredningar leder till åtal, att för få åtal leder till fällande domar och att företag sällan hålls ansvariga i den omfattning som internationella standarder kräver.

Det borde ha varit en väckarklocka för regeringen. Om vi ska slå mot den kriminella ekonomin måste vi också angripa de finansiella flödena och de bedrägerier som göder den organiserade brottsligheten.

Polisen säger själva att de inte kommer att kunna utreda bort bedrägeribrotten. De är för många, och uppklaringsprocenten är för låg. Endast 2–3 procent av de anmälda brotten klaras upp. Därför måste fokus ligga på att förebygga brotten.

Herr talman! Mina frågor har varit många, och jag delade därför upp dem i två olika interpellationer. Nu valde statsrådet att lägga ihop de två interpellationerna till en. Det kan jag bara beklaga, eftersom det ger oss kort tid att debattera detta.

Jag hoppas ändå att statsrådet kan ge svar på de frågor som jag har ställt.

Anf. 69 Finansmarknadsminister NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! Eva Lindh har fått svar på alla sina frågor i det svar som jag nyss läste upp.

De bedragare som begår den här typen av brott och gjort det till sin livsidé att lura andra, de som har fräckheten och den bottenlösa avsaknaden av samvete att ägna sina dagar och kvällar åt att ta ifrån andra människor inte bara deras pengar utan i många fall också deras sista trygghet och tillit till samhället, ska sitta i fängelse – länge. De ska möta vårt samhälles samlade kraft och motstånd.

Magdalena Andersson, Socialdemokraternas partiledare, är känd för att vara slarvig och trixa med det hon tar sig för. Men frågan är om inte det här området är det som fick lida allra mest för den typen av blindhet, ignorans och inkompetens som den förra regeringen uppvisade. Hur kunde man låta en sådan här grov och allvarlig brottslighet växa utan att vidta några åtgärder?

Allting har inte blivit perfekt, utan mycket arbete återstår. Den försumlighet som socialdemokratin uppvisade i kampen mot den organiserade brottsligheten låter sig inte tvättas bort snabbt och enkelt, utan det krävs många åtgärder. Det misslyckande gällande brottsbekämpningen i Sverige som Eva Lindh var med och byggde upp och som ledde till katastrofer för enskilda människor som blev drabbade av bedrägerier låter sig inte trollas bort, utan det krävs åtgärd efter åtgärd.

På uppsidan finns att vi har pressat tillbaka bedrägerivinsterna med 60 procent. Delar av den skada som Eva Lindh, Magdalena Andersson och Socialdemokraterna tillfogade Sverige genom att inte vidta åtgärder mot brotten trycks nu tillbaka, men vi är långtifrån färdiga. Många människor jag möter är väldigt oroliga att Eva Lindh, Socialdemokraterna och deras samarbetspartier ska komma tillbaka med sin aningslöshet och sina bristande åtgärder mot brotten. Eller, som Socialdemokraterna har sammanfattat det: ”Vi har varit naiva.” Ja, Eva Lindh, ni var naiva, och det fick fruktansvärda konsekvenser.

Det vi har gjort är att vi har samlat ihop banksystemet och polisen och infört en lång rad ändringar i våra lagar och regler för att få tillbaka tryggheten i Sverige. Vi ser också resultaten av det. Men jag ställer mig frågande till hur man fortfarande kan vara så aningslös kring den här brottsligheten.

Alla dessa olika svagheter och brister används ju tillsammans med varandra för att göra enskilda människor illa och berika den egna kriminella verksamheten. Ett exempel är att hawala, det informella systemet för att överföra pengar, tidigare kunde hyllas som något bra från rödgrönt håll. Nu kriminaliserar vi i stället hawala. Det är bara ett exempel på ytterligare en blind fläck på det här området.

Jag är glad att Eva Lindh ser att arbetet nu börjar ge resultat. Jag är också övertygad, eller åtminstone hoppfull, om att Eva Lindh i den mån hon får inflytande framöver inte kommer att återvända till de här historiska misstagen och det som Socialdemokraterna själva har beskrivit som naivitet.

Anf. 70 EVA LINDH (S):

Herr talman! Efter fyra år som finansmarknadsminister återkommer ministern fortfarande gång på gång till vad som har gjorts och inte gjorts tidigare. Han borde ta ansvar för sin egen politik under de fyra år då han själv har styrt.

Det låter som att finansmarknadsministern är nöjd med hur situationen ser ut när det gäller bedrägerier i Sverige. Det skulle inte jag vara om jag var finansmarknadsminister. Bedrägerierna fortsätter, så jag tror att Moderaterna kanske inte har tittat på den statistik som finns. Vi har stora problem med bedrägerier, och många känner stor oro.

Finansmarknadsministern säger att han har svarat på alla mina frågor, men det har han ju inte. Jag tänker därför att jag ska återgå till att försöka få svar på de frågor jag har ställt.

Ministern har väldigt ofta talat om de samtal han hade med bankerna under 2023 och 2024. Jag undrar om han är lika nöjd med vad som kommit ut av de samtalen som han är med hur statistiken över bedrägerier ser ut.

Det finns fortfarande oerhört mycket kvar att göra, och jag har till exempel ställt frågan om ministern bedömer att dagens nivå av transparens ger bankkunder tillräckliga möjligheter att fatta informerade beslut i valet av bank. Flera gånger har finansmarknadsministern nämligen sagt att detta inte är något som man ens behöver titta på; det är bara att ringa till bankerna och begära ut statistiken, så får man det man behöver.

Finansmarknadsministern kanske ska titta på exempelvis det som Villaägarna gjorde. Man valde att ta ministern på orden och frågade bankerna om deras bankbedrägeristatistik, för att se om informationen faktiskt går att få ut i praktiken. Resultatet visar att det inte går: 23 banker sa nej, och resten svarade inte, trots påminnelser.

Det man åtminstone skulle kunna överväga, men som finansmarknadsministern inte kommenterar, är en

ändring så att det går att få ut statistik på aggregerad nivå. Valfrihet, som Moderaterna väldigt ofta säger sig värna, bygger nämligen på att människor ska kunna göra informerade val. Statsrådet har dock sagt att det är väldigt svårt att förstå den statistiken och att den kan vara svår att tolka. Men enligt ministern klarar ju svenska folket mycket väl att jämföra skolresultat, vårdköer, räntor, avgifter och energipriser, så varför skulle människor inte klara av att jämföra den statistik som bankerna skulle kunna ha möjlighet att ta fram?

Jag undrar därför fortfarande hur statsrådet ställer sig till detta. Är han beredd att göra någonting åt det? Är statsrådet nöjd med att OECD indirekt säger att Sverige är sämst i klassen när det gäller hanteringen av ekonomisk brottslighet? Är han väldigt nöjd också med det? Jämfört med andra länder är det i Sverige i dag väldigt svårt att åtala en juridisk person, det vill säga ett företag. Är statsrådet beredd att göra någonting åt det för att på allvar få bukt med den ekonomiska brottslighet som bedrägerierna är en del av?

Anf. 71 Finansmarknadsminister NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! Ledamoten tillskrev mig några citat. Jag utgår från att ledamoten kan ange källorna till de citat som tillskrevs mig eller att jag kan få dem efteråt. Jag förutsätter att ledamoten håller den nivån i sitt sätt att debattera. Eva Lindh nickar här, så jag tänker mig att hon i nästa inlägg återkommer med precis varifrån hon har hämtat citaten. Vad bra! Jag ser fram emot det.

När Socialdemokraterna var ansvariga för detta briserade alltså en enorm brottslighet i Sverige. Vi beskrevs i internationella medier som ett land som mer eller mindre stod i brand, herr talman. Det var skjutningar, sprängningar och gänguppställningar. Det var människor som sköts på öppen gata, och det var äldre som fick sin trygghet förstörd och sina livsbesparingar stulna.

Är alla dessa problem lösta? Nej, det är de inte, för det gift som Eva Lindh och Socialdemokraterna lät äta sig in i det svenska samhället har inte varit särskilt enkelt att städa upp. Men hur förhåller sig Eva Lindh till det faktum att brottsvinsterna från bedrägerier har minskat med 60 procent? Tycker Eva Lindh att det är bra att brottsvinsterna har minskat med 60 procent, eller var det bättre med Socialdemokraternas nivå? Vinsterna är fortfarande för stora, men var det bättre som det var förr, innan alla de förändringar som vi har vidtagit kom på plats?

Sveriges arbete på det här området har varit intensivt även i EU. Vi verkar på alla nivåer för att trycka tillbaka kriminaliteten. Där ni var passiva, naiva och aningslösa, Eva Lindh, och där människor från västersidan till och med hyllade de system som användes av kriminella för att på olika sätt tvätta eller göra brottsvinster – till exempel det informella systemet hawala – har vi vidtagit åtgärd efter åtgärd. Där ni var blinda har vi inrättat ett finansiellt tillsynscentrum där banker och polis sitter tillsammans för att övervaka det finansiella systemet.

Har det inte blivit bättre sedan ni styrde, Eva Lindh? Nämn tre saker på det här området som ni tycker var bättre när ni styrde än de är i dag!

Sverige har lagt sin kraft på att öka det som ger effekt: att ha ett bra informationsutbyte i det finansiella systemet och givetvis också till de brottsbekämpande myndigheterna – till exempel bra övervakningssystem – och på olika sätt använda de aktörer som har inte bara ett institut eller en verksamhetsplats utan kan se över hela det finansiella systemet. Är det inte bra att vi har gjort på det sättet?

Vi skriver inga kokböcker till kriminella. Vilka uppgifter Finansinspektionen lämnar ut är en fråga för Finansinspektionen; det ska inte jag som statsråd bestämma över. Men låt mig göra en liknelse för den som tror att siffror eller tillgänglig statistik är det som ensamt löser problemet! Som exempel kan vi ta listrännorna, som bankerna ger ifrån sig information om. Det tycker Socialdemokraterna, på goda grunder, inte är tillräckligt bra information. Det är klart att det är viktigt att ge konsumenten bra och riktig information.

Är en bank som bara har väldigt välbärgade, mycket högutbildade och extremt finansiellt kunniga kunder och därmed kanske färre kunder som blir utsatta för bedragare per automatik tryggare?

Det är inte helt säkert att det är på det sättet. Därför vill det till att man tänker igenom vilken information man vill ge och på vilket sätt. Detta är otroligt viktigt. Vi ska ge människor förutsättningar att fatta bra beslut, men vi ska inte skriva kokböcker för kriminella.

Nu ser jag fram emot att få källan till citaten av det som Eva Lindh sa att jag hade sagt.

Anf. 72 EVA LINDH (S):

Herr talman! Jag ska ge källorna till finansmarknadsministern, men jag kommer inte att ägna hela den korta tid som återstår åt detta.

Jag vill avsluta med det som det här faktiskt handlar om. Det handlar om att bedrägerier finansierar organiserad brottslighet. Det handlar om att enskilda människor, privatpersoner och företagare, drabbas. De här brotten minskar inte. Det måste väl ändå finansmarknadsministern erkänna? Antalet brott har ju inte minskat, utan det är fler som drabbas. Det är långsiktiga besparingar som man blir av med.

Brotten ser också otroligt olika ut. Nu har det också kommit en ny dom som innebär att det kan bli svårare för privatpersoner att kräva att banken ska stå för en del av det som de har blivit av med. Det här innebär att finansmarknadsministern inte har mindre att göra utan mer. Hur ska ministern hantera detta?

Jag menar att det här inte bara är ett ekonomiskt brott utan även organiserad brottslighet. Här får Sverige ett väldigt dåligt omdöme. Vad säger finansmarknadsministern om detta? OECD ser de förändringar som den här regeringen har gjort under de här fyra åren – de flesta av dem har vi naturligtvis ställt oss bakom eftersom vi tycker att de är bra – men man bedömer att de är otillräckliga. De gör inte att vi kommer att kunna

komma åt vare sig den ekonomiska brottsligheten eller bedrägerierna.

Är finansmarknadsministern nöjd, eller finns det något annat som finansmarknadsministern är beredd att överväga om han får nytt mandat efter höstens val?

Anf. 73 Finansmarknadsminister NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! Jag frågade Eva Lindh om jag kunde få källan till de citat som hon tillskrev mig. Det fick jag inte, men jag ser fram emot att få den. Jag frågade också Eva Lindh om hon kunde nämna en, kanske två eller till och med tre saker på det här området som hon ansåg var bättre när hon och Socialdemokraterna hade makten. Där uteblev faktiskt också svaret.

Det kanske är så att saker och ting trots allt har blivit bättre med den här regeringen, även när Eva Lindh ska redogöra för det. Däremot stämmer det som Eva Lindh sa om att den här brottsligheten ligger på för höga nivåer. Förvisso har brottsvinsterna från bedrägerier, tack vare de åtgärder som vi har vidtagit, herr talman, minskat med ungefär 60 procent men från väldigt höga nivåer. Socialdemokraterna tillät den organiserade brottsligheten att äta sig djupt in i det svenska samhället och operera överallt – allt från skjutningar på gatan till vårt finansiella system, där bedrägerier är ett sådant exempel.

Vi kraftsamlar för att pressa tillbaka den här kriminaliteten. Jag är glad att Eva Lindh ser och ställer sig bakom flera av de åtgärder som vi har vidtagit. Det handlar om allt från straffskärpningar och Finansiellt underrättelsecentrum till förslaget att kriminalisera till exempel den informella hawalan. Genom att vi nu har kontantkontroller behöver man anmäla stor kontantutlös även inom EU, för att ta ett annat exempel.

På område efter område går vi hårdare åt brottslingarnas pengar, oavsett om det handlar om att förverka pengar som de har på sig men inte kan berättta varifrån de kommer eller om att bygga mer skyddsvalar i det finansiella systemet.

Vi ska inte glömma bort vem som är brottslingen här – vem som är den verkliga tjuven. Det är inte bankerna. De ska göra mer – de har kapacitet att göra det – men vi ska komma åt de samvetslösa människor som begår de här hänsynslösa brotten. Jag ser fram emot att göra det tillsammans med Eva Lindh och alla andra som vill delta.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Socialförsäkringsutskottets betänkande
2025/26:SfU30 Utmönstring av permanent uppehållstillstånd och anpassning av svensk rätt till EU:s migrations- och asylpakt

§ 15 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 4 juni

2025/26:541 Public service

av Tobias Andersson (SD)
till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

2025/26:542 Den nationella molnpolicyn och Sveriges digitala suveränitet

av Rashid Farivar (SD)
till civilminister Erik Slottner (KD)

2025/26:543 Möjligheter att överklaga beslut om jakt

av Marie Olsson (S)
till arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister Johan Britz (L)

§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 4 juni

2025/26:869 Kompensationsmodell vid aggregeringstjänster

av Monica Haider (S)
till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2025/26:870 Tydligare regelverk för storskaliga solcellsparkar

av Monica Haider (S)
till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2025/26:871 Handel mellan EU och Armenien

av Erik Hellsborn (SD)
till bistånds- och utrikeshandelsminister Benjamin Dousa (M)

2025/26:872 Initiativ med anledning av EU-parlamentets Östersjörapport och Ices rådgivning inför kvotsättningen 2027

av Linnéa Wickman (S)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2025/26:873 Försenad utbyggnad av laddstolpar

av Rickard Nordin (C)
till arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister Johan Britz (L)

2025/26:874 Kompetensen inom isbrytarverksamheten och båtmanskåren

av Malin Östh (V)
till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD)

2025/26:875 Justitiedepartementets inbjudan till organisationer

av Laila Naraghi (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2025/26:876 Regeringens agerande mot folkhälsoarbete som bedrivs inom EU

av Karin Sundin (S)
till socialminister Jakob Forssmed (KD)

§ 17 Kammaren åtskildes kl. 13.05.

Sammanträdet leddes
av tredje vice talmannen från dess början till och med
§ 10 anf. 37 (delvis) och
av talmannen därefter till dess slut.

Innehållsförteckning

§ 1 Anmälan om ny riksdagsledamot	1
§ 2 Anmälan om efterträdare.....	1
§ 3 Ärende för hänvisning till utskott.....	1
§ 4 Ärenden för bordläggning.....	1
§ 5 Svar på interpellation 2025/26:504 om våld och kränkningar på internatskolor	1
Anf. 1 Gymnasie-, högskole- och forskningsminister LOTTA EDHOLM (L).....	1
Anf. 2 GUSTAF LANTZ (S).....	2
Anf. 3 Gymnasie-, högskole- och forskningsminister LOTTA EDHOLM (L).....	2
Anf. 4 GUSTAF LANTZ (S).....	3
Anf. 5 Gymnasie-, högskole- och forskningsminister LOTTA EDHOLM (L).....	3
Anf. 6 GUSTAF LANTZ (S).....	4
Anf. 7 Gymnasie-, högskole- och forskningsminister LOTTA EDHOLM (L).....	4
§ 6 Svar på interpellation 2025/26:454 om åtgärder för att stoppa kriminella från att driva HVB-hem.....	4
Anf. 8 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	4
Anf. 9 MATTIAS VEPSÅ (S).....	5
Anf. 10 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	5
Anf. 11 MATTIAS VEPSÅ (S).....	6
Anf. 12 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	7
Anf. 13 MATTIAS VEPSÅ (S).....	7
Anf. 14 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	7
§ 7 Svar på interpellation 2025/26:502 om grundläggande fysisk förmåga	8
Anf. 15 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	8
Anf. 16 ERIK EZELIUS (S).....	8
Anf. 17 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	9
Anf. 18 ERIK EZELIUS (S).....	9
Anf. 19 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	10
Anf. 20 ERIK EZELIUS (S).....	11
Anf. 21 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	11
§ 8 Svar på interpellation 2025/26:503 om FMV:s närvaro i förbandsorter.....	11
Anf. 22 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	11
Anf. 23 ERIK EZELIUS (S).....	12
Anf. 24 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	12
Anf. 25 ERIK EZELIUS (S).....	13
Anf. 26 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	14
Anf. 27 ERIK EZELIUS (S).....	14
Anf. 28 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	14
§ 9 Svar på interpellation 2025/26:484 om åtgärder mot missförhållanden i vinstdriven äldreomsorg.....	15
Anf. 29 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M)	15
Anf. 30 NADJA AWAD (V)	16
Anf. 31 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M)	16
Anf. 32 NADJA AWAD (V)	17

Anf. 33 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M)	17
Anf. 34 NADJA AWAD (V)	18
Anf. 35 TREDJE VICE TALMANNEN	18
Anf. 36 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M)	18
§ 10 Svar på interpellation 2025/26:496 om rätten att välja kön på personal	19
Anf. 37 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M)	19
Anf. 38 PATRIK BJÖRCK (S).....	19
Anf. 39 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M)	20
Anf. 40 PATRIK BJÖRCK (S).....	20
Anf. 41 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M)	21
Anf. 42 PATRIK BJÖRCK (S).....	21
Anf. 43 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M)	22
§ 11 Svar på interpellation 2025/26:516 om äldreomsorgens ekonomiska förutsättningar	22
Anf. 44 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M)	22
Anf. 45 EVA LINDH (S).....	23
Anf. 46 JYTTE GUTELAND (S).....	23
Anf. 47 LINNÉA WICKMAN (S).....	24
Anf. 48 MAGDALENA SUNDQVIST (S)	24
Anf. 49 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M)	25
Anf. 50 EVA LINDH (S).....	25
Anf. 51 JYTTE GUTELAND (S).....	26
Anf. 52 LINNÉA WICKMAN (S).....	26
Anf. 53 MAGDALENA SUNDQVIST (S)	27
Anf. 54 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M)	27
Anf. 55 EVA LINDH (S).....	28
Anf. 56 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M)	28
§ 12 Svar på interpellation 2025/26:521 om Spaniens amnesti för illegala invandrare.....	28
Anf. 57 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M).....	28
Anf. 58 TOBIAS ANDERSSON (SD)	29
Anf. 59 JAMAL EL-HAJ (-)	29
Anf. 60 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M).....	30
Anf. 61 TOBIAS ANDERSSON (SD)	30
Anf. 62 JAMAL EL-HAJ (-)	31
Anf. 63 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M).....	31
Anf. 64 TOBIAS ANDERSSON (SD)	32
Anf. 65 TALMANNEN.....	32
Anf. 66 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M).....	32
§ 13 Svar på interpellationerna 2025/26:527 och 528 om ökad transparens och bankernas ansvar vid bedrägerier	33
Anf. 67 Finansmarknadsminister NIKLAS WYKMAN (M).....	33
Anf. 68 EVA LINDH (S).....	33
Anf. 69 Finansmarknadsminister NIKLAS WYKMAN (M).....	34
Anf. 70 EVA LINDH (S).....	34
Anf. 71 Finansmarknadsminister NIKLAS WYKMAN (M).....	35
Anf. 72 EVA LINDH (S).....	35
Anf. 73 Finansmarknadsminister NIKLAS WYKMAN (M).....	36
§ 14 Bordläggning	36

§ 15 Anmälan om interpellationer	36
§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar	36
§ 17 Kammaren åtskildes kl. 13.05.	37